

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GÜNCEL
OLAYLARDAN YARARLANMANIN ÖĞRENCİLERİN
SOSYAL PROBLEMLERE DUYARLILIKLARINA ETKİSİ**

Önder ERYILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE**




**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eylül, 2015**

“Bu tez çalışması Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje No: 1402E043”

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI**JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI**

Önder ERYILMAZ'ın "Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanmanın Öğrencinin Sosyal Problemlere Duyarlılıklarına Etkisi" başlıklı tezi 04.09.2015 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç.Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE	
Üye	: Doç.Dr. Handan DEVECİ	
Üye	: Yard.Doç.Dr. Tuğba SELANİK AY	


Prof.Dr. Esra CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GÜNCEL OLAYLARDAN YARARLANMANIN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL PROBLEMLERE DUYARLILIKLARINA ETKİSİ

Önder ERYILMAZ

İlköğretim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eylül, 2015

Danışman: Doç. Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE

Günümüzde eğitim kurumları sadece bilgi veren kurumlar olmaktan çıkmış, toplumun farkında olan, toplumsal problemlere karşı farkındalık geliştiren ve içinde yaşadıkları topluma ne tür katkılar yapabilecekleri üzerinde düşünen bireyler olarak yetiştirme amacına da yönelmişlerdir. Bu amaca ulaşmada Sosyal Bilgiler dersi önemli bir rol oynamaktadır. Öğrencinin Sosyal Bilgiler dersinde sosyal hayatında karşılaşılabileceği durum ve sorunları nasıl çözebileceği konusunda bilgi sahibi olurken aynı zamanda sosyal problemlere karşı daha duyarlı hale gelmesi beklenmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal problemlere duyarlılık kazandırmak için derslerinde kaynak olarak güncel olayları kullanabilirler. Bu yolla öğrenciler edindikleri kuramsal bilgiyi uygulamaya dönüştürme fırsatı yakalarlar. Bu bağlamda öğrencilerin sosyal problemlere karşı duyarlı hale gelmeleri için Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylara yer vermenin yararlı olacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı, 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisinin araştırılmasıdır. Araştırma karma yöntem desenlerinden gömülü deneysel desene göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel veriler deneme modellerinden ön-test son-test kontrol gruplu modele ile nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Ayrıca araştırmada, kontrol grubunda güncel olaylardan yararlanmada işe koşulabilecek yöntem, teknik ve etkinliklerin kullanılıp kullanılmadığını görmek amacıyla yapılandırılmış gözlem yapılmıştır. Araştırmanın katılımcıları 2013-2014 eğitim öğretim yılının 2. döneminde Fahri Günay Ortaokulu'nun 5B ve 5D sınıflarında öğrenim gören öğrencilerdir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Öcal, Demirkaya ve Altınok (2013) tarafından geliştirilen "Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği", kişisel bilgi formu, yarı

yapılandırılmış görüşme formu ve yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır. Ayrıca deneysel işlem süresince araştırmacı tarafından hazırlanan ders planları ve öğretim materyalleri kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen nicel verilen analizinde Statistical Package for the Social Sciences 21.0 (SPSS) paket programından yararlanılmıştır. Kontrol ve deney grubu öntest puanları arasındaki analiz için ilişkisiz (bağımsız) örneklem T Testi, kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasındaki analiz için ilişkili (bağımlı) örneklem T Testi, deney grubunun öntest ve sontest puanları arasındaki analiz için ilişkili (bağımlı) örneklem T Testi ve kontrol ve deney gruplarının sontest puanları arasındaki analiz için ilişkisiz (bağımsız) örneklem T Testi uygulanmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrenciler ile güncel olaylardan yararlanılmadan öğretim yapılan kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılık ölçeğinden elde edilen sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Ayrıca deney grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu, diğer yandan kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla deneysel işlemin hem grup faktörü hem de zaman faktörü üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Tüm bunların yanında deney grubundaki öğrenciler ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğrencilerin güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen Sosyal Bilgiler dersi için olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür. Aynı zamanda öğrenciler sosyal problemlere ilişkin bir farkındalık kazandıklarını, güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen öğretimin kendilerinde bir takım davranış değişikliği yarattığını ve bilinç oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarından hareketle Sosyal Bilgiler öğretmenlerine öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarını arttırmak için güncel olaylardan yararlanmaları önerilmektedir. Ayrıca araştırmacılar için güncel olayların farklı bağımlı değişkenlere, farklı bağımsız değişkenlerin sosyal problemlere duyarlılığa etkisinin araştırılması ve Sosyal Bilgiler ve sosyal problemleri kapsayan farklı desenlerde çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, güncel olaylar, sosyal problem, sosyal duyarlılık

ABSTRACT**THE EFFECTS OF USING CURRENT EVENTS IN THE SOCIAL STUDIES COURSE ON STUDENTS' SENSITIVITY TOWARDS SOCIAL PROBLEMS**

Önder ERYILMAZ

MA Program in Primary Education

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences

September, 2015

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE

Today, educational institutions do not only take on the task of teaching but also aim to train individuals who are aware of society; raise awareness about social problems; and think about how they can contribute to society. Social studies course plays a significant role to achieve this goal. Students are expected to gain informations about how to solve issues and facts which they may face in social life, and become more sensitive towards social problems in the Social Studies course. Social Studies teachers can use current events as a resource to raise students' sensitivity towards social problems. Students have a chance to convert their theoretical knowledge into practice by this way. In this context, it can be said that using current events can be beneficial to make students sensitive towards social problems in the Social Studies course.

The purpose of this study is to investigate the effects of using current events on the 6th grade students' sensitivity towards social problems. Study was carried out according to embedded experimental design which is one of the designs in mixed methods. The quantitative data was collected by means of pre-test/post-test experimental model with a control group and qualitative data was collected by means of semi-structured interview technique. In addition, structured observation was used to examine whether methods, techniques or activities, which can be used in using current events, were used by classroom teacher in control group or not. The participants of the study are consisted of students who were in 5B and 5D classes at Fahri Günay Secondary School in spring term of 2013-2014 academic year.

Sensitivity towards social problems scale, which was developed by Öcal, Demirkaya and Altınok (2013), personal information form, semi-structured interview

form and structured observation form were used as data collection tools. Besides, lesson plans and teaching materials, which were prepared by researcher, were used in experiment period. The statistical analysis of the quantitative data of the study was computed through Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) software program. While, independent sample T Test was used for the computation of pre-test points between experiment and control groups and post-test points between experiment and control groups, paired sample T Test was used for the computation of pre-test and post-test points of experiment groups and for the computation of pre-test and post-test points of control group. Qualitative data of this study was analyzed through descriptive analysis technique.

With the reference to the sensitivity towards social problems of the students, the findings of the study revealed that there is a statistically significant difference on behalf of experiment group, where the course subjects were taught by means of current events, in post-test points. There is also statistically significant difference between pre-test and post-test points of experiment group whereas there is not any significant difference between pre-test and post-test points of control group. In other words, findings showed that teaching through using current events in the social studies course have positive effect on both group and time factor. Besides, semi-structured interviews revealed that students have positive opinions about Social Studies course where subjects were taught through current events. Students pointed out that they gained awareness about social problems and teaching Social Studies through using current events created behavioral changes and in themselves. On the basis of research results, it is advised that Social Studies teachers can benefit from current events to enhance students' sensitivity towards social problems. Besides, researchers can conduct researches about effects of current events on different dependent variables and effects of different variables on sensitivity towards social problems. Additionally, researchers also advice that researches about both Social Studies and social problems can be conducted in different research designs.

Key words: Social Studies, current events, social problem, social sensitivity

ÖNSÖZ

Günümüzde sınırların neredeyse ortadan kalktığı ve dünyanın herhangi bir bölgesinde yaşanan bir gelişmenin dünyanın başka bölgelerinde de farklı durumlarda kendini gösterdiği görülmektedir. Bu durum olumlu etki yapabildiği gibi bir sosyal problemin de doğmasına neden olabilir. Toplumlar, ülkelerin birbirleriyle olan etkileşiminin baş döndürücü bir hal aldığı günümüzde, varlıklarını sürdürebilmek için vatandaşlarının gerek yerel gerekse küresel ölçekte yaşanan sorunlara karşı duyarlı olmalarını bekler ve onları bu doğrultuda yetiştirir. Çünkü bireylerin içinde yaşadıkları toplumda meydana gelen sosyal problemlerin çözümü için etkili bir şekilde hareket etmeleri için öncelikle sosyal problemlere karşı duyarlı olmaları gerekir.

Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarından birisi de bireylerin sosyal problemlerin çözümü için kendilerine özgü fikirler üretebilmesidir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri bu ve diğer amaçlara ulaşmak ve dersin daha verimli geçmesini sağlamak için bir takım kaynaklara başvurumaktadırlar. Bu kaynaklardan biri de güncel olaylardır. Öğrenciler, güncel olaylar sayesinde edindikleri bilgiler ile kendi yaşamları arasında bağ kurabilir, böylece daha doğru, daha sağlıklı, daha objektif olarak görüş geliştirebilirler. Gerçekleştirilen bu araştırmanın, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine derslerin daha verimli ve dersin amaçlarına ulaşabilmeleri açısından bir kaynak olacağı umulmaktadır.

Öncelikle araştırmanın her bölümünde yardımcı olan, motivasyonumun düştüğünü anladığı her an beni sürekli telkin eden, beni düşünen ve içten samimiyetini her an hissettiğim saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Tuba Çengelci Köse'ye teşekkürlerinin en büyüğünü etmeyi bir borç biliyorum.

Araştırmayı tasarlamada ve süreçte zengin bilgisiyle araştırmanın gerçekleştirilmesine katkı sağlayan, samimiyetini ve ilgisini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Sayın Doç. Dr. Handan Deveci 'ye ayrıca teşekkür ederim. Araştırmanın özellikle analizlerinde bana oldukça fazla yardımcı olan ve zamanını benim için ayıran saygıdeğer hocam Yard. Doç. Dr. Hıdır Karaduman'a ve araştırmanın her anında çok değerli katkıları olan Sayın Araş. Gör. Dr. Ömür Gürdoğan Bayır'a sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmanın çeşitli aşamalarında yardımlarını esirgemeyen ve yanımda olan sevgili çalışma arkadaşlarım Sayın Arş. Gör. Murat Ekici'ye, Arş. Gör. Uğur Gezer'e,

Arş. Gör. Can Uyanık'a, Arş. Gör. Celal Boyraz'a, Arş. Gör. Erdal Papatğa'ya, Arş. Gör. Mahmut Bozkurt'a ve Arş. Gör. Yusuf Öztürk'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Sadece araştırma süresince değil hayatımın her alanında bana yardımcı olan, beni bugünlere getiren, üzerimdeki emeklerinin karşılığını hiçbir zaman veremeyeceğim ve her zaman kendilerine laik bir evlat olmak için çalıştığım güzel aileme ve sevgili eşim Münevver Eryılmaz'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Araştırma süresi içinde dünyaya gelen, bana baba olma mutluluğunu tattıran canım kızım Hazal Miray Eryılmaz'a ayrıca teşekkür ediyorum.

Ayrıca Araştırmanın gerçekleştirilmesinde proje desteği sunan Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Birimi'ne teşekkür ederim.

Önder Eryılmaz

Eskişehir, 2015

ÖZGEÇMİŞ

Önder ERYILMAZ

İlköğretim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim Durumu

Lisans	2011	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı
Lise	2007	İntaş Lisesi (YDAL)

İş Deneyimi

2011-2012	Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi
2012- ...	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

Seçme Yayınlar

Eryılmaz, Ö., Bursa, B. & Ersoy, A. F (2015). "Primary School Students' Perceptions and Experiences About Non-Governmental Organisations", International Conference on Education, Psychology and Society (ICEEPS), Tokyo, Japonya.

Kaya, E., Ekiçi, M., **Eryılmaz, Ö.**, Kapan, E. & Gezer, U. (2014). "On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Uygulamasının Sosyal Bilgiler Dersine Yansımaları" III. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu (USBES III), Ankara.

Ekiçi, M., **Eryılmaz, Ö.**, Gezer, U. & Pehlivan, A. (2014). "Ortaöğretime Geçiş Sınavı Sosyal Bilgiler Sınav Soruları ile Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" 1. Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi (EJER Congress), İstanbul.

Gökçe, N., Gezer, U. & **Eryılmaz, Ö.** (2013). Citizenship and Citizenship Training Within Geography Education in Turkey. Olga Strelova ve diğ. (Ed.) *The Science and Education at the Beginning of the 21st Century in Turkey*. Vol. 3. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vi
ÖZGEÇMİŞ	viii
TABLO LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
Sosyal Bilgiler	2
İlköğretim Programında Sosyal Bilgiler.....	6
Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylar	8
Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanmanın Faydaları	10
Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Öğretimine İlişkin Öğretme-Öğrenme Süreci	13
Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Öğretiminde Kullanılabilecek Etkinlikler	14
Sosyal Problem.....	19
Sosyal Problemlere İlişkin Sosyolojik Yaklaşımlar	22
Sosyal Duyarlılık.....	24
Araştırmanın Amacı	26
Araştırmanın Önemi	26
Araştırmanın Sayıltıları	28
Araştırmanın Sınırlılıkları	28
Tanımlar	28
İKİNCİ BÖLÜM.....	30
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	30
Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	30

Dünya’da Yapılan Çalışmalar	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
YÖNTEM	41
Araştırmanın Modeli	41
Katılımcılar	42
Araştırmacının Rolü	47
Veri Toplama Araçları	47
Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği	48
Kişisel Bilgi Formu	48
Yarı Yapılandırılmış Görüşme	49
Yapılandırılmış Gözlem	50
Uygulama Süreci	50
Veri Analiz Süreci	54
İnandırıcılık	56
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	58
BULGULAR VE YORUM	58
Öğrencilerin Güncel Olay Kavramının Tanımı ve Öneme İlişkin Görüşleri	65
Öğrencilerin Güncel Olay Kavramının Tanımına İlişkin Görüşleri	65
Öğrencilerin Güncel Olayların Sosyal Bilgiler Dersi İçin Öneme İlişkin Görüşleri	69
Öğrencilerin Toplumsal Sorun Kavramının Tanımı ve Öneme İlişkin Görüşleri ...	71
Öğrencilerin Toplumsal Sorun Kavramına İlişkin Görüşleri	72
Öğrencilerin Toplumsal Sorunların Sosyal Bilgiler Dersi için Öneme İlişkin Görüşleri	74
Öğrencilerin Güncel Olayların Öğretme-Öğrenme Sürecine Yansımaya İlişkin Görüşleri	76
Öğrencilerin Etkinliklere İlişkin Görüşleri	77
Öğrencilerin Etkinliklerin Katkısına İlişkin Görüşleri	83

BEŞİNCİ BÖLÜM	88
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	88
Sonuç.....	88
Tartışma.....	91
Öneriler	97
Uygulamaya Yönelik Öneriler	97
Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	98
EKLER.....	100
EK A. Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi	101
EK B. Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği	103
EK C. Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği Kullanım İzni.....	105
EK D. Öğrenci Görüşme Onay Formu	106
EK E. Veli Onay Formu	107
EK F. Öğrencilerle Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	108
EK G. Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu.....	109
EK H. Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu Kullanım İzni	110
EK I. Ders Planı Örnekleri.....	111
EK İ. Öğrencilerin Haber Defterlerinden Örnekler	131
EK J. Sonuç Cümlesi Yazma Kartı Örneği.....	134
EK K. Kavram Haritası Örneği.....	135
EK L. Öz Değerlendirme Formu Örneği	136
EK M. Akran Değerlendirme Formu Örneği.....	137
EK N. Haber Haritası Örneği.....	138
KAYNAKÇA.....	139

TABLO LİSTESİ

<i>Tablo 1. Sosyal Problemlere İlişkin Sosyolojik Yaklaşımlar.....</i>	<i>24</i>
<i>Tablo 2. Fahri Günay Ortaokulu 6. Sınıfların Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği'nden Almış Oldukları Puanların Ortalaması.....</i>	<i>43</i>
<i>Tablo 3. Deney Grubu ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri ..</i>	<i>45</i>
<i>Tablo 4. Görüşülen Öğrenciler ve Görüşmelerin Süreleri.....</i>	<i>53</i>
<i>Tablo 5. Deney ve Kontrol Grupları Öntest Puanları Arasında İlişkisiz Örneklem için T Testi Sonuçları.....</i>	<i>58</i>
<i>Tablo 6. Deney Grubunun Öntest-Sontest Puanları Arasında İlişkili Örneklem için T Testi Sonuçları.....</i>	<i>59</i>
<i>Tablo 7. Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Puanları Arasında İlişkili Örneklem için T Testi Sonuçları.....</i>	<i>62</i>
<i>Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Puanları Arasında İlişkisiz Örneklem için T Testi Sonuçları.....</i>	<i>63</i>

ŞEKİL LİSTESİ

<i>Şekil 1. Deney Grubu Sınıfı Planı</i>	52
<i>Şekil 2. Deneysel işlemin öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşleri</i>	59
<i>Şekil 3. Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanılmasının Öğrencilerin Sosyal Problemlere Duyarlılıklarına Etkisine İlişkin Görüşleri</i>	64
<i>Şekil 4. Güncel Olay Kavramının Tanımı ve Sosyal Bilgiler Dersi İçin Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri</i>	65
<i>Şekil 5. Güncel Olay Kavramına İlişkin Öğrenci Görüşleri</i>	66
<i>Şekil 6. Güncel Olayların Sosyal Bilgiler Dersi için Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri</i>	69
<i>Şekil 7. Toplumsal Sorun Kavramının Tanımı ve Sosyal Bilgiler Dersi için Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri</i>	71
<i>Şekil 8. Toplumsal Sorun Kavramına İlişkin Öğrenci Görüşleri</i>	72
<i>Şekil 9. Toplumsal Sorunların Sosyal Bilgiler Dersi için Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri</i>	74
<i>Şekil 10. Öğrencilerin Güncel Olayların Öğretme-Öğrenme Süresine Yansımalarına İlişkin Görüşleri</i>	77
<i>Şekil 11. Öğrencilerin Etkinliklere İlişkin Görüşleri</i>	77
<i>Şekil 12. Öğrencilerin Etkinliklere İlişkin Genel Görüşleri</i>	78
<i>Şekil 13. Öğrencilerin Sevdikleri Etkinliklere İlişkin Görüşleri</i>	80
<i>Şekil 14. Öğrencilerin Sevmedikleri Etkinliklere İlişkin Görüşleri</i>	82
<i>Şekil 15. Etkinliklerin Öğrencilerin Düşünce ve Davranışlarına Etkisine İlişkin Görüşleri</i>	83

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüz toplumları sosyal problemlerin çözümü konusunda olanak, deneyim ve birikim bakımından geçmiş toplumlara göre daha şanslı görünse de bu durum çözmeye çalıştıkları sosyal problemlerin azaldığı anlamına gelmemektedir. Çünkü meydana gelen her gelişme beraberinde yenilikleri getirdiği gibi kimi problemlerin de ortaya çıkmasına neden olabilir. Toplum yaşamında teknolojik gelişmeler, siyasal ve sosyal hareketler gibi çeşitli nedenlerden kaynaklanan gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşanan değişimler, bir takım sosyal problemlerin ortaya çıkmasına yol açabilir. Toplumlar bu sosyal problemlere kendi norm ve kuralları doğrultusunda çeşitli çözümler üretmeye çalışırlar. Toplumların yaşadığı sosyal sorunların üstesinden gelmek için başvurdukları en etkili yollardan biri de eğitimidir. Çünkü eğitim, toplumsal bir kurum olarak sosyal problemleri çözmeye yarayan, dengeleyici bir unsur olarak görülmektedir (Öztürk ve Akdoğanoglu, 2009, s. 68).

Toplumlar eğitim sistemleri aracılığıyla gereksinim duydukları bilgi, beceri ve değerlerle donanmış bireyleri yetiştirerek varlıklarını sürdürürler. Toplum yaşamına duyarlı, toplumsal yaşamda meydana genel sosyal problemlerin farkında olan ve problem çözme becerileri gelişmiş bireyler toplum yaşamının niteliğine katkıda bulunur. Toplumsal yaşam için gerekli bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasında kuşkusuz ilköğretim basamağında yer alan Sosyal Bilgiler dersi ayrı bir önem taşımaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden, öğrencilerin insanların birlikte hareket ederek çözebilecekleri sosyal problemleri incelemelerine yardımcı olmaları istenmektedir (MEB, 2005, s. 18). Dolayısıyla programın uygulayıcısı olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden, derslerinde öğrencileri sosyal problemlere karşı duyarlı bir birey olarak yetiştirmeleri beklenmektedir. Bu bakımdan Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylara yer verilmesi, öğrencileri en azından kendi çevrelerinde var olan veya basın yayın organları aracılığı ile haberdar olduğu sosyal problemlere karşı duyarlı hale getirmek için etkili bir araç olabilir.

Nitekim Sosyal Bilgiler öğretim programında da Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylara yer verilmesi gerektiği konusunda açıklamalar yer almaktadır. Sosyal Bilgiler öğretim programında güncel olaylara ilişkin şu ifadeler yer verilmiştir:

Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğrencilerin zihinlerinin güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, öğretmen “güncellik ilkesinden” hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmelidir (MEB, 2005, s. 5).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden güncel olayları sınıf ortamına taşımaları ve öğrencileri güncel olaylar üzerine düşünmeye yönlendirmeleri önerilmektedir. Buradan hareketle Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etki edeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın daha iyi anlaşılması için Sosyal Bilgiler, sosyal problem ve sosyal duyarlılık kavramlarına ilişkin açıklamaların fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bölümde Sosyal Bilgiler, sosyal problem ve sosyal duyarlılık kavramları, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgilerin bir ders olarak okutulmaya başlanması 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerin doğurduğu sosyal problemler, bu sosyal problemlere aranan çözüm yolları ve ulusal toplum anlayışı diğer bir ifadeyle Amerikan vatandaşlığı kimliğini oluşturma çabaları Sosyal Bilgilerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Kaymakçı ve Ata, 2012, s. 37)

1900’lü yıllardan beri Sosyal Bilgilerin ne olduğuna, amacının, içeriğinin ve yönteminin ne olduğu ya da olması gerektiğine dair birbirinden farklı açıklamalar yapılmıştır. İlk olarak 1970 yılında Barr, Barth ve Shermis’in sosyal bilimler ve beşeri bilimlerin birleşimi olan bir vatandaş yetiştirme alanı olarak ifade ettikleri Sosyal Bilgiler tanımı büyük ölçüde görüş birliğine varılan bir tanım gibi görünse de, daha sonraki yıllarda yaşanan Soğuk Savaş döneminin sona ermesine kadar çeşitli tanımlar yapıldığı da görülmektedir (Barr, Barth ve Shermis, s. 16; Öztürk, 2012, s. 3).

1992 yılında, ABD’de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi, Sosyal Bilgilerin tanımı üzerine yapılan tartışmaları sona erdirecek bir tanım yapmıştır. NCSS’e (1994, s. 9) göre Sosyal Bilgiler:

Sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul Programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinin içinden kendi konusu ile ilgili içerikler üzerinde sistematik ve eş güdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin en temel amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır.

1921 yılında kurulan ve günümüzde etkin biçimde çalışmalarını sürdüren NCSS’in bugünkü vizyonunun ve köklü yapısının oluşmasında 1960’lı yıllarda Peter H. Martorella, Candy M. Beal, Shirley Engle, Byron Massialas, Paul Hanna ve Lawrence Metcalf gibi isimlerin başını çektiği “Yeni Sosyal Bilgiler Hareketi”nin büyük etkisinin olduğunu söylemek gerekir. Bruner’in fikirlerinden de oldukça etkilenen Yeni Sosyal Bilgiler Hareketi’nin amacı Sosyal Bilgiler dersini daha zevkli hale getirmek ve doğru bir şekilde karar alabilen vatandaşlar yetiştirilmesi için Sosyal Bilgiler dersini yeniden gözden geçirmek olmuştur. Ayrıca Kore Savaşı, komünizmin yayılması ve Soğuk Savaş dönemi etkisini iyiden iyiye hissettirmeye başlamasıyla Amerikan Vatandaşlığı kimliğinin sarsılmasından endişe edilmiştir. Tüm bu faktörleri göz önünde bulunduran uzmanlar, yeni bir Sosyal Bilgiler öğretim programının gerekliliğine dikkat çekmiş ve eski programla bütünleştirilecek bu program üzerinde projeler üretmeye başlamışlardır. Uzmanlar yeni programın 3 temel ilkesini araştırma, yeni öğretim metotları ve değerler üzerinde temellendirerek geliştirmeye çalışmışlardır. Ancak 1975’li yıllara gelindiğinde hareket tamamen sona ermiştir. Çünkü hareketin temsilcileri araştırmalar açısından yetersiz kalmış ve bu yeni hareketin sürdürülebilirliği konusunda yeterince başarı gösterememişlerdir (Byford ve Russell, 2007; Evans, 2004; Kılıçoğlu, 2012, s. 8; Tarman ve Acun, 2010).

Ülkemizde ise Sosyal Bilgiler eğitiminin kökleri cumhuriyetten önceki döneme kadar uzanır. 1913 yılında Mekatib-i İbtidaiyye Ders Müfredatı’ndaki Nusahabat-ı Ahlakiyye, Tarih ve Coğrafya derslerinde, 1922 yılında da İlk ve Orta Tedrisat Mektepleri Müfredatı’nda Tarih, Coğrafya ve Malumat-ı Medeniyye derslerinde okutulmaya başlanan Sosyal Bilgiler konuları, 1926, 1930, 1936 ve 1948

programlarında da tek disiplinli olarak Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi derslerinde okutulmuştur (Kaymakçı, 2009, s. 1531; Keskin, 2009;). Daha sonra 1952 yılında Beşinci Milli Eğitim Şurasında Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi derslerinin Sosyal Bilgiler dersi adı altında ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulması kararlaştırılmış ancak 1962 yılında İlkokul Program Taslağına “Toplum ve Ülke İncelemeleri” dersi adıyla yer almıştır. 1968 yılına gelindiğinde ise aynı ders Sosyal Bilgiler adıyla 4. ve 5. sınıflarda okutulmaya başlanmıştır. 1995 yılında ilkokullarda Sosyal Bilgiler dersi yer almakla birlikte, ortaokullarda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarından kaldırılmış ve yerine Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri konulmuştur. 2005 yılında tekrardan ortaokullarda okutulmaya başlanan Sosyal Bilgiler dersi günümüzde de ilköğretim programında yer almaktadır (Öztürk ve Deveci, 2011).

Günümüzde uygulanan Sosyal Bilgiler öğretim programında Sosyal Bilgiler şu şekilde tanımlanmıştır:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005, s. 51).

Öztürk (2012) Sosyal Bilgileri değişen ülke ve dünya şartlarında bilgiye dayalı karar alma ve problem çözme becerisine sahip aktif vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programı olarak tanımlamıştır.

Dünyada Sosyal Bilgilere ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında Sosyal Bilgiler eğitimcilerinin büyük çoğunluğunun üzerinde fikir birliğine vardığı tanım Barr, Barth ve Shermis (1977) tarafından yapılmıştır. Barr, Barth ve Shermis’e göre Sosyal Bilgiler, insan ilişkilerine dair bilgi ve deneyimlerin vatandaşlık eğitimi amacıyla bütünleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Crowe ve Dinkelman, 2010, s. 10).

Stodolsky, Salk ve Glaessner (1991) ise Sosyal Bilgileri dünyada meydana gelen farklı olayların öğrenildiği ve bu olayların raporlaştırıldığı bir ders olarak ifade etmiştir (Martorella, 1998, s. 7).

Yapılan bu tanımlardan hareketle Sosyal Bilgiler ile ilgili şöyle bir tanım yapılabilir; Sosyal Bilgiler dersi konusunu sosyal bilimlerden alan, bu bilgileri ilköğretim düzeyinde sunan ve vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan disiplinler arası bir çalışma alanıdır.

Sosyal Bilgiler ile ilgili tanımlara bakıldığında, Sosyal Bilgilerin en temel amacının etkin vatandaş yetiştirmek olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda Sosyal Bilgiler sosyal bilimlerden bilgi edinmeyi, bilgiyi düşünebilme ve işleme becerisine sahip olmayı, doğru demokratik değerleri ve inançları geliştirmeyi ve bireylere etkin vatandaş olmak için yol göstermeyi amaçlamaktadır. Bu dört temel amaç birbirinden kesin çizgilerle ayrı değildir. Genellikle bu dört amaç birbirleriyle kesişen nitelikte ele alınmaktadır (Chapin, 2006, s. 4).

Sosyal Bilgilerde 20. yüzyılın başlarından itibaren amaç, yöntem ve içerik ile ilgili tartışmalar olduğu görülmüştür. 1970 yılında Barr, Barth ve Shermis bu tartışmalara çözüm niteliği taşıyan bir takım açıklamalarda bulunmuşlardır. Açıklamalarda Sosyal Bilgiler dersi için vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler, sosyal bilimler olarak Sosyal Bilgiler ve yansıtıcı araştırma olarak Sosyal Bilgiler olmak üzere 3 yaklaşımdan bahsedilmiştir. Bu üç geleneksel yaklaşım amaç, yöntem ve içerik açısından farklılıklar göstermektedir. Amaç bakımından vatandaşlık bilgisi aktarımı doğru değer yargıları ve inançları bilip uygulamayı; sosyal bilim yaklaşımı bir sosyal bilimci gibi düşünebilmeyi, yansıtıcı araştırma yaklaşımı ise bireysel ve toplumsal problemleri saptayarak bu problemlerin nasıl çözüleceğini bilmeyi öngörmektedir (Kaymakçı ve Ata, 2012, s. 39). İçerik açısından vatandaşlık bilgisi aktarımında doğru kabul edilen değer yargılarını güçlendirerek mevcut durumun devamını sağlayacak konular; sosyal bilim yaklaşımında sosyal bilimlerin önem verdiği konular, yansıtıcı inceleme yaklaşımında ise önceden belirlenmemekle birlikte öğrencilerin ihtiyaç duyduğu güncel bireysel ve toplumsal problemler ile ilgili konular bulunmaktadır (Öztürk ve Deveci, 2011). Yöntem açısından sınıflamaya bakıldığında ise vatandaşlık bilgisi aktarımında kavram ve değerlerin bir takım yöntem, teknik ve materyaller aracılığıyla aktarımı; sosyal bilim yaklaşımında öğrencilerin sosyal bilimlerin kendine özgü bilgi toplama ve kanıtlama yöntemini keşfetmeleri ve uygulamaları ve yansıtıcı araştırmada ise araştırma ve problem çözmeyi hedefleyen bir yansıtıcı inceleme sürecinin esas alındığı görülmektedir (Öztürk, 2012, s. 7).

Toplum vatandaşlardan ahlâkî davranışlar göstermesini; birlikte olma duygusuna sahip olmasını; sorumluluk, çalışkanlık gibi değerleri; düşünme, karar verme, girişimcilik gibi kimi becerileri kazanmış olmasını beklemektedir. Bireyleri toplum yaşamının beklentilerine hazır hale getirmeyi amaçlayan en önemli kurumlardan biri ise okullardır (Gedik, 2010, s. 98). Bir başka deyişle okul bireyleri yaşama hazırlayan kurumların başında gelmektedir. Okullarda görev yapan öğretmenler de öğrencilerin dünyayı anlamlandırmaları için sorumluluk üstlenirler (Seefeldt, 1989, s. 219). Genel olarak tüm okul programında kazandırılmaya çalışılan toplumsal yaşama ilişkin bilgi, beceri ve değerler ilköğretim düzeyinde okutulan Sosyal Bilgiler dersi için ayrı bir önem taşır.

İlköğretim Programında Sosyal Bilgiler

Okulların etkin vatandaş yetiştirme ve çocukların yeteneklerini keşfederek mutlu olabilecekleri bir yaşam için onlara yardımcı olma biçiminde iki temel amacı vardır. Sosyal Bilgiler dersi bu iki önemli amaca hizmet ettiğinden ilköğretim okullarında okutulması önem taşımaktadır (Turner, 1999, s. 7).

İlköğretim düzeyinde uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı dünyada yaşanan gelişmelere ve ülke dinamiklerine paralel olarak öğrenci merkezli, önceden belirlenen bir takım bilgi, beceri, davranış, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan, öğrencilerin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak birey-çevre etkileşimine olanak sağlayacak biçimde hazırlanmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretim programında Barr, Barth ve Shermis'in ortaya koyduğu vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler, sosyal bilimler olarak Sosyal Bilgiler ve yansıtıcı düşünme olarak Sosyal Bilgiler geleneklerinin izleri de bulunmaktadır. Başka bir deyişle 2005 yılında hazırlanan ve günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulmaya devam edilen Sosyal Bilgiler öğretim programı, davranışçı yaklaşımın ötesinde yapılandırmacı yaklaşıma uygun bir şekilde hazırlanmıştır (MEB, 2005).

2005 yılında yapılandırmacı yaklaşıma uygun şekilde hazırlanan ve günümüzde hala okutulmaya devam edilen İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretim programı incelendiğinde, programın belli başlı öğrenme alanlarından oluştuğu görülmektedir. Bu öğrenme alanları Birey ve Toplum; Kültür ve Miras; İnsanlar, Yerler ve Çevreler;

Üretim, Tüketim ve Dağıtım; Bilim, Teknoloji ve Toplum; Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler; Güç, Yönetim ve Toplum, Küresel Bağlantılar şeklinde adlandırılmıştır. Bunların yanında Zaman, Süreklilik ve Değişim adlı bir öğrenme alanı da bulunmakta ve bu öğrenme alanı tüm insanlık tarihi, zaman, mekân ve kronoloji içerdiğinden bütün öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmiş bir şekilde programda yer almaktadır (MEB, 2005). Öğrenme alanlarının altında da, o öğrenme alanı ile ilgili kazanımlar bulunmaktadır. Öğrenme alanları her bir sınıf düzeyi için farklı isimde ünite adlarıyla yer almaktadır. Örneğin; Kültür ve Miras öğrenme alanı 4. Sınıf düzeyinde “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesi adı altında, 5. Sınıf düzeyinde “Adım Adım Türkiye” ünitesi adı altında, 6. Sınıfta “ İpek Yolunda Türkler” ünitesi adı altında ve 7. Sınıfta da “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi adı altında, öğrencilerin bilişsel düzeylerine uygun kazanımların yer aldığı bir biçimde okutulmaktadır.

Bir başka dikkat çeken önemli nokta Sosyal Bilgiler öğretim programının sarmal bir yapıda olmasıdır. Sarmal yaklaşıma göre hazırlanmış programlarda konular doğrusal bir sıra izlemez. Gerekliğinde konular farklı yerlerde tekrar öğretilir. Bu tip programlarda bir içiçelik söz konusudur (Demirel, 2012, s. 127). Sosyal Bilgiler öğretim programında da konular ders içindeki konular ve diğer derslerdeki konularla veya “Kariyer Bilinci Geliştirme”, “Girişimcilik”, “Özel Eğitim”, “Sağlık Kültürü”, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, “İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi”, “Spor Kültürü ve Eğitimi”, “Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam” ara disiplinleriyle ilişkili ve ardışık bir biçimde düzenlenmiştir (Özdemir, 2012, s. 35).

Bunların yanında Sosyal Bilgiler öğretim programında ders içi, disiplinler arası ve ara disiplinlerle ilişkilendirme gibi bir takım ilişkilendirmelerin de olduğu görülmektedir. Kaymakçı (2012) Sosyal Bilgiler öğretim programında ders içi, Fen ve Teknoloji, Matematik ve Türkçe dersleriyle ve ara disiplinlerle ilişkilendirme olmak üzere üç farklı türde toplam 141 defa ilişkilendirme yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretim programında her ünite için öğretmenlere uygulayabilecekleri etkinlik örnekleri gösterilmiş ve programın uygulanmasına yönelik çeşitli açıklamalarda bulunulmuştur.

Sosyal Bilgiler öğretim programında, programın uygulayıcısı olan öğretmenlere de süreç içerisinde yararlanabilecekleri yöntem, teknik, etkinlik ve öğretim materyallerinden de söz edilmektedir. Belli başlı konuların öğrencilere daha iyi

anlatılması ve Sosyal Bilgiler dersinin belirlenen hedeflerine ulaşılması için öğretmenlerin başvuracakları kaynaklara da yer verilmektedir. Güncel olaylarda Sosyal Bilgiler öğretmenleri için Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine ulaşılmasında başvuracakları kaynaklardan biridir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylar

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin toplum ve toplumun sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarında ve iyi bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmelerinde, insan ilişkilerini anlamalarında, ulusal ve evrensel özellikleri ve değerleri kavramalarında en temel derslerden biridir (Aykaç, 2007, s. 48). Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenler programda yer verilen kazanımları, bilgileri ve becerileri çeşitli yollarla öğrencilere kazandırmaya çalışırlar. Öğretmenler bu süreçte çeşitli kaynaklardan yararlanabilmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin daha etkili geçmesi için başvurulan kaynaklardan biri de güncel olaylardır. Öğretimin öğrenciye görelilik, açıklık, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa ve ekonomiklik ilkeleri de göz önünde bulundurulduğunda güncel olayların her basamaktaki Sosyal Bilgiler dersi için zengin bir kaynak olduğu söylenebilir.

1970'li yıllarda eğitim araştırmacıları ilk ve ortaokullardaki çeşitli durumların, öğrencilerin siyasi tutumlarına, ideolojilerine, davranışlarına ve güncel olaylarla ilgili bilgilerine etkisine ilişkin araştırmalar yapmaya başlamışlardır. Bu araştırmaların birçoğu, “ilk ve ortaokulların bireylerin vatandaşlık becerileri ve siyasal bilgi birikimleri için önemli bir süreç” olduğu görüşünden doğmuştur (Hofstetter, 2000, s. 273).

Kelime anlamı olarak güncel; günün konusu olan, şimdiki, bugünkü (haber, olay vb.), aktüel anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2013). Güncel olaylar ise bireyin yakın çevresinde, yaşadığı ülkede ve dünyada meydana gelen, birey, toplum ve insanlık için önemli etkileri olan yeni olaylardır. Bir olayın güncel olabilmesi için yeni meydana gelmiş olması ya da etkisini devam ettiriyor olması gereklidir (Demirkaya Gedik, 2008, s. 170).

Günümüzde çocuklar medya aracılığıyla yaşama ilişkin bir takım bilgiler edinirken, aynı zamanda birçok disipline ilişkin de bilgi sahibi olmaktadır. Çocuklar siyasi partilerin kampanyalarını izlemekte, farklı kariyerlere sahip insanların çalışmalarını öğrenmekte ve iyi veya kötü gün içinde gelişen olayların farkında

olmaktadırlar (Seefeldt, 1989, s. 219). Öğretmenlerin birer vatandaş olan çocukları, karşılaşmak zorunda oldukları gerçek dünyadan korumaya çalışması anlamsızdır. Tam tersine öğretmenler, öğrencilerin çekindikleri ve belirsizlik uyandıran sosyal olguların üstesinden gelmeleri için onlara yardımcı olmaya çalışmalıdır. Derslerde güncel olaylara yer vermek aynı zamanda öğrencileri aktif vatandaş olarak yetiştirmenin de bir parçasıdır (Martorella, 1998, s. 275; Welton ve Mallan, 1999, s. 337).

Kaltsounis (1987) Sosyal Bilgiler dersinde güncel olay kullanımının nedenlerini şöyle sıralamıştır. Güncel olaylar:

- Öğrenmeyi daha kolay ve çekici hale getirir.
- Öğrencileri topluma yaklaştırır ve öğrencilerin sosyal yaşamda gerçekleştirecekleri eylemleri için olanaklar sunar.
- Vatandaşlık becerilerinin çeşitliliğine katkıda bulunur.
- Anlamli konuların kaynağıdır.
- Ders kitabı malzemelerini günümüze getirir.
- Bazı konuların sürekliliğini sağladığı gibi toplumun değişen doğasını da bizlere iletir.
- Olgu ve görüş arasındaki farkı kavrayabilme ve muhakeme yapabilme becerisini geliştirir.
- Öğrencilerin, vatandaşlığın önemli bir özelliği olan, kendi dünyaları hakkında bilgili olmalarına yardımcı olur.

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin birçok sözel bilgi, kavram ve ilkeyi öğrendiği bir konu alanı olduğundan, öğrencilerin ezberlemeye yönelmemesi için bu bilgilerin içselleştirilmesi ve anlamlı duruma getirilmesi gerekir. Sosyal Bilgiler dersinin ezbere dayalı bir ders olduğu anlayışı bireyin öğrendiklerini yaşama aktarmada güçlük çekmesine ve okul ile gerçek yaşam arasında kopukluk olmasına neden olmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi geçmişle ve günümüzle ilgilenerak çocukların günümüz toplumunun sorunlarından haberdar olmalarını sağladığından Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımı büyük önem taşımaktadır (Arın ve Deveci, 2008, s. 171).

Michaelis ve Garcia (1996) Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılacak güncel olayların seçiminde şu ölçütlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini söylemiştir:

- Eğitim değeri: Seçilen güncel olay veya konu Sosyal Bilgiler dersine nasıl katkı sağlayacaktır? Öğrenciler önemli bir şeyler öğrenebilecek midir?

- Uygunluk: Seçilen konu öğrencilerin yaşına göre uygun mudur? Seçilen konu toplumun özelliklerine uygun seçilmiş midir?
- İlişki: Seçilen konu geçmiş ve gelecek öğrenmeler ile ilişkili midir?
- Uygun Bilgi: Gereksinim duyulması halinde arka plandaki bilgiler elde edilebilir mi? Uygun öğretim materyalleri mevcut mudur?
- Uygun zaman: Anlamayı derinleştirebilmek için yeterli zaman var mıdır?
- Güvenilirlik: Doğru bilgi var mıdır? Doğrular kişiden kişiye değişiklik gösterebilir mi? Öğrenciler tarafından herhangi bir ikilem gözlemlenebilir veya algılanabilir mi?
- Güncellik: Seçilen konu günümüze uygun mudur? Temel eğilimlere uygun mudur?

Sosyal Bilgiler öğretmeni dersin daha verimli geçmesi için güncel olaylardan yararlanırken yukarıda ifade edilen ölçütlere de dikkat etmeli ve verilen soruları yanıtlamaya çalışmalıdır. Aksi halde öğrencilerin eğitsel değeri olan ve gelişim düzeylerine uygun güncel bir konuda tartışmaları gerçekleştirilemez.

Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanmanın Faydaları

Güncel olaylar Sosyal Bilgiler için zengin bir içerik sunmaktadır (Seefeldt, 1989, s. 220). Sosyal Bilgiler dersinin içeriğindeki konular yaşamdan örnekleri içerir. Bu da öğrencilere konuların soyut bilgi birimlerinden oluşmadığını gösterme olanağı sunmaktadır. Güncel olaylarla ilişkilendirilmeyen bir Sosyal Bilgiler dersinin, yalnız geçmiş bilgisini aktaran, içeriği olgusal bilgi ağırlıklı olan ve sadece ezbere dayalı bir ders gibi algılanması kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu durum Sosyal Bilgiler dersinin genel ve özel amaçlarına ulaşmasını engelleyebilir (Gürkan, 2009, s. 8).

Sosyal Bilgiler dersini daha anlamlı hale getirmek için geçmiş ve günümüz arasında ilişki kurulması gerekir. Güncel olaylar geçmiş ve bugünün birbirinden ayrı görünmesine neden olan engelleri ortadan kaldırmak için önemli araçlardan biridir (Hackett, 2007, s. 5).

Güncel olaylar, kişilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları olayları betimlemesi ve öğrencilerin bilgilerini güncel tutmasından dolayı kullanışlı bir öğretim materyali olarak değerlendirilebilir (Ezzedeen, 2008, s. 234). Güncel olaylar öğrencilerin, farklı kültürlerle sahip insanlar hakkında öğrenebilecekleri bilgiler için de bir araç

niteliğindedir. Öğrencilerin aktif vatandaş olmak için bilgi toplama ve çıkarımlarda bulunma becerilerine sahip olması gerekir. Bu beceriler güncel olaylar üzerinde çalışarak öğrenilir. Güncel olaylar empati kurma, farklılıklara saygı duyma, küresel bilinç oluşturma, dayanışmanın farkına varma, başkalarını takdir etme, hoşgörüyü teşvik etme gibi tutum ve değerler oluşmasına yardımcı olur. Aynı zamanda farklı yerlerin, problemlerin, fikirlerin ve kültürlerin farkına varılmasını sağlar. Ayrıca günümüzde hala birçok yerde etkili olan etnosentrik bakış açısından farklı olarak bir şeyleri anlamaya çalışırlar. Öğretmenler güncel olayları anlatırken yerel gazeteler gibi kaynaklara başvurabilir (Martorella ve Beal, 2002, s. 261; Sunal ve Haas, 2002, s. 213.).

Güncel olaylar, öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretim programına olan ilgilerini artırır ve derse gerçeklik katar. Öğrencilerin derse olan ilgileri, kendi ilgileri doğrultusunda araştırdıkları olaylar ve problemlerle daha fazla gelişir ve derinlik kazanır (Gedik, 2010, s. 98; Michaelis & Garcia, 1996, s. 274; Pescatore, 2007, s. 337.). Sınıfında güncel olaylarla ilgili tartışma ortamı yaratan öğretmenler, öğrencilerin daha önceden basın-yayın organları, sosyal medya, internet aracılığıyla ya da arkadaşları ve aileleriyle birlikte yaptıkları tartışmalardan edindikleri haberleri sınıf ortamına taşıyarak öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırabilirler (Galczynski, Tsagkaraki ve Ghosh, 2011).

Güncel olaylar tüm sosyal bilgilerin ilgili olduğu disiplinleri bir araya getirir. Örneğin bir ülkede meydana gelen bir depreme ilişkin haber tarihi (daha önce orada hiç deprem oldu mu?), coğrafyayı (deprem ülkenin neresinde ve hangi bölgesini etkiledi?), ekonomiyi (evlerini kaybeden insanların depremden sonraki ekonomik durumları ne olacak?) ve siyaset bilimini (hükümetin bu duruma nasıl bir açıklama getirecek?) bir araya getirebilir (Chapin, 2006, 225). Başka bir deyişle, güncel olaylar öğrencilere vatandaşlık, tarih, coğrafya ve diğer sosyal bilimlerle ilgili öğrendiklerini Sosyal Bilgiler dersinde uygulama fırsatı sunar (Zarrillo, 2004, s. 343).

Güncel olaylar, öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumda kullanılan kavramları anlamalarına ve anlamlandırmalarına yardımcı olur. Öğrenciler güncel olaylarla ilgili bilgileri toplayarak, yorumlayarak, değerlendirerek ve raporlaştırarak, düşünme ve çalışma becerilerini kullanırlar (Michaelis ve Garcia, 1996, s. 274). Aynı zamanda güncel olaylar öğrencilerin dünyada neler olup bittiğine ilişkin ilgilerini de arttırmaya yardımcı olur (Chapin, 2006, s. 224).

Öğrenciler kendilerini doğrudan etkileyen somut durumlarla, dersteki diğer konulardan daha fazla ilgilenebilirler. Güncel konu ile ilgili yeterli bilgi edinmek için araştırma yapmak, elde edilen bilgileri paylaşmak, çözüm önerileri sunmak, sorunun çözümü doğrultusunda bireysel olarak harekete geçmek gibi faaliyetler dersin amaçlarına ulaşma konusunda önemli yararlar sağlayabilir (Demirkaya Gedik, 2008b, s. 33). Ancak güncel olayların öğrenciler tarafından keşfi noktasında bir takım problemlerle karşılaşılabilir. Çünkü cinayet gibi bazı güncel olaylara ilişkin haberler, bu yaştaki öğrenciler açısından uygun olmayabilir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler öğretmeni, öğrencilerle paylaşacağı haberleri gözden geçirmelidir. Ancak öğrenciler televizyon izlerken ya da haber okurken bu tip haberlere maruz kalabilmektedirler. Sosyal bilgiler öğretmeni bu tip sorun yaratabilecek haberlere ilişkin farklı bilgiler vererek, öğrencilerin duydukları kaygıları ya da korkularını azaltmaya çalışmalıdır (Zarrillo, 2004, s. 343).

Diş fırçalamak, kıyafetleri katlamak, üretken olmak gibi güzel alışkanlıklar çocuklara küçük yaşlardan itibaren kazandırılmaya başlanır. Küçük yaşlardaki çocukların eğitiminde güncel olayları kullanmak sadece kendi yaşamlarında meydana gelen olaylara nelerin etki ettiğini anlamlandırmalarına yardımcı olmaz, aynı zamanda bilgi edinme alışkanlığının da kazandırılmasına yardımcı olur (Seefeldt, 1989, s. 220). Güncel olaylar aracılığıyla öğrenciler gazete okuma, internet, televizyon ya da radyodan haber takip etme gibi beceriler kazanabilir ve bunları bir alışkanlık haline dönüştürebilirler (Akdağ, Oğuz, Tatar ve Subaşı, 2014, s. 51).

Güncel olaylardan yararlanılarak işlenen derslerde, öğrenciler gerçek yaşam ile okul bilgileri arasında anlamlı bağlantılar kurabilirler. Böylece güncel olaylar, yarı-gerçek ve seçilmiş bilgiler barındıran ders kitabı ve öğretim programına bir tamamlayıcı kaynak olmuş olur (Galczynski, Tsagkaraki ve Ghosh, 2011).

Sosyal Bilgiler dersinde öğrenciler güncel olaylar aracılığıyla toplumun sorunlarından da haberdar olmaktadır (Arın ve Deveci, 2008). Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında hazırladığı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanarak, öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşüncelerini sevk etmeleri

gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanında verilen ödevlerin de gerçek (otantik) hayat problemlerinden seçilmesi gerektiğini belirtmiştir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olayların kullanılmasında yararlanılabilecek yaklaşım, yöntem, teknik, öğretim materyalleri ve etkinlikler bulunmaktadır. Bu yaklaşım, yöntem, teknik, öğretim materyalleri ve etkinlikler, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine zaman yönetimi ve öğrencileri de süreç içerisinde katarak dersin daha verimli geçmesini sağlama konusunda yardımcı olabilir.

Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Öğretimine İlişkin Öğretme-Öğrenme Süreci

Güncel olaylardan yararlanılarak oluşturulmuş ve iyi planlanmış bir Sosyal Bilgiler dersi, sınıfın seviyesine göre uyarlanmış olmalı ve her bir öğrencinin kendi ilgi ve becerilerine uygun olan çalışma ortamları sağlanacak olanaklara sahip olmalıdır. Her bir ders öğrencilerde kalıcı öğrenme sağlayacak çeşitli etkinliklerden oluşmalıdır.

Michaelis ve Garcia (1996), Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılmasına ilişkin güncel olayların Sosyal Bilgiler öğretim programında var olan üniteler ile ilişkilendirilmesi, haftanın bir bölümünde işlenmesi, çok yönlü raporlaştırma, kısa güncel olay üniteleri gibi farklı yaklaşımların kullanılabilceğini belirtmiştir. Bunlardan birisi güncel olayların, Sosyal Bilgiler öğretim programında var olan ünitelerle ilişkilendirilmesidir. Bu yaklaşımdaki en büyük problem zamanlama konusunda yaşanabilir. Çünkü bazı konuların anlatımında oldukça fazla güncel olay yaşanabilmekte ve Sosyal Bilgiler öğretmeni zamanlama konusunda zorluk çekebilmektedir.

Bir diğer yaklaşım ise güncel olayların haftanın bir bölümünde işlenmesidir. Bu yaklaşımda öğretmen, öğrencilere güncel olaylarla ilgili bir takım makaleler vererek, tartışmalar ve etkinlikler yaptırarak her hafta periyodik olarak güncel olaylara çalıştırır. Ancak bu yaklaşımda da bazı sınırlılıklar vardır. Bu durum her güncel olayın Sosyal Bilgiler öğretim programında var olan üniteler ile ilişkisinin kurulamamasına, çok fazla konu olmasından dolayı yüzeysel öğrenmeye ve güncel olaylarla ilgili konuların sıradan bir konu olarak görülmesine neden olabilir (Michaelis ve Garcia, 1996, s. 277).

Çok yönlü raporlaştırma yaklaşımı da güncel olaylardan yararlanılmasında başka bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda öğretmenler güncel olaylara hem günün bir bölümünde

yer verebilirler hem de haftanın bir gününde yer verebilirler. Bu yaklaşımda sıradan olayları raporlaştırma ve derinlemesine çalışma eksikliğinden kaynaklanan yüzeysel öğrenme gibi sınırlılıklar vardır. Bu nedenle öğretmen güncel olayları, bu durumları da göz önünde bulundurarak seçmelidir. Kısa güncel olay üniteleri yaklaşımı da Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanılmasında kullanılabilir yaklaşımlardandır. Bazı zamanlarda özel bir öneme sahip güncel olaylar günlük ya da haftalık olarak anlatılamayabilir. Bundan dolayı Sosyal Bilgiler öğretmeni, öğrenciler için önemli bir yere sahip olan güncel olayın sağlıklı bir şekilde kazandırılması için kısa üniteler hazırlayabilir (Michaelis ve Garcia, 1996, s. 277-278).

Bazı öğretmenler güncel olayları Sosyal Bilgiler dersinden ayrı olarak kullanırken, bazı öğretmenler de güncel olayları, Sosyal Bilgiler öğretim programının yanında destekleyici veya tamamlayıcı bir unsur olarak kullanmaktadır. Güncel olayların öngörülemeyen özelliğinden dolayı tam anlamıyla bir ünite kullanılabileceği az görülen bir durumdur (Chapin, 2006, 225).

Sosyal Bilgiler Derslerinde Güncel Olayların Öğretiminde Kullanılabilir Etkinlikler

Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımında haber konularının günlük tartışma konusu olarak işlenmesi, güncel olayların tartışılması, toplu görüşme düzenleme, çizelge, harita, grafik, afiş ve duvar resimleri yapma veya hazırlama, haberleri resimleri belli olan dosya ya da defterde saklama, haberlere ilişkin karikatür kullanımı, rapor sunma, radyo haber programları düzenleme, haber olaylarını oyunlaştırma, canlı radyo yayını dinleme, sessiz sinema ve eşleştirme gibi etkinliklerden yararlanılabilir. Bu etkinliklerin yanında haber bülten tahtası, haber haritası, günlük gazeteler, televizyon ve radyo gibi materyallerden de yararlanılabilir. (Chapin, 2006; Demirkaya Gedik, 2008; Gündoğan Bayır, 2010; Gürkan, 2009; Kaltsounis, 1987; Martorella, 1998; Smith, 1963; Sunal ve Haas, 2002; Vostok, 2009).

Haber konularının günlük tartışma konusu olarak işlenmesi: Gutmann'a göre okulların görevlerinden biri de, öğrencilerin olayların ve değerlerin tartışıldığı eleştirel tartışmalara katılabilme becerilerini geliştirmektir (Kymlicka ve Norman, 1995'den akt. Englund, 2000, s. 311). Tartışmalara katılabilme becerilerinin geliştirilmesi için en uygun derslerin başında Sosyal Bilgiler dersi gelmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmeni

öğrencilerin bu becerilerini geliştirmek için haber konularını günlük tartışma konusu olarak işleyebilir. Bu noktada Sosyal Bilgiler öğretmeni öğrencilerin haberleri tartışmaları için olanak sağlamalıdır. Öğretmen, öğrencilerin kendi isteğiyle haber bulmalarına dikkat etmeli ve haberlerin altında yatan problemlerin tartışılmasına, öğrencileri düşünmeye sevk etmeye ve öğrencilerin farklı açılardan bakmalarına yardımcı olmaya gayret göstermelidir (Nas, 2000, s. 305).

Haber bülten tahtasının kullanımı: Bülten tahtaları okullarda yaygın olarak kullanılan, duyuruları ve kısa haberleri asmak üzere hazırlanan panolardır (Yeşiltaş, 2012, s. 235). Haber bülten tahtası ise ilginç haberlerin sergilendiği ve öğrencilerin güncel olaylarla ilgili haberler bulabildiği bir araçtır. Sosyal Bilgiler öğretmeni güncel olaylardan yararlanmak için haber bülten tahtasını kullanırken haberleri özenle seçmelidir. Ayrıca haber bülten tahtasını öğretmen yöre ile ilgili haberler, bilimle ilgili haberler gibi bölümlere ayırarak da kullanabilir (Paykoç, 1989, s. 52-53).

Haber haritalarının kullanımı: Haritalar, konumsal ilişkiler, hiyerarşi, komşuluk, süreklilik, yapı, şekil, yoğunluk, büyüklük, yükseklik, yön, uzaklık gibi bilgilerle gerçek dünyanın genelleştirilmiş modelidir. Haritalar, bireyin yaşadığı çevreyi algılamasını, tanımasını ve anlamlandırmasını amaçlamaktadır (Sönmez, 2013). Haber haritalarının kullanımında sınıfta bulunan yazı tahtasının ortasına konu ile ilgili bir harita yapıştırılır ve haritanın çevresinde güncel haberlerle ilgili gazete, dergi, afiş, logo kesiklerini yapıştırmak için yer bırakılır. Haberleri, resimleri veya logoları güncel haberin geçtiği yer ile ilişkilendirmek için ip ya da şeritler kullanılabilir. Aynı zamanda bu teknikle öğrencilerin harita okuma becerileri de gelişir (Paykoç, 1989, s. 53).

Günlük gazete kullanımı: Sosyal Bilgiler öğretmenleri, öğrencileri yaşlarına uygun olan gazeteleri okumaya sevk edebilirler. Gazeteler, öğrencilerin bir takım becerileri kazanmalarına yardımcı olabilecek önemli bir kaynaktır (Chapin, 2006, 226). Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde gazetelerden yararlanarak sosyal yaşamla ilgili ilginç problemlerle karşı karşıya getirilir. Gazeteler, öğrencilerin gözlem yapmaları, soru sormaları, bilgiyi araştırarak, gözlemlerdeki, olaylardaki düşünceleri açıklamaları, görüşlerini tartışarak kendilerini geliştirip değiştirmeleri için olanak sağlamaktadır (Deveci, 2005, s. 161). Sosyal Bilgiler dersinde kazanımlara ve konuların özelliklerine göre çeşitli şekillerde gazetelerden yararlanılabilir. Gazetelerden makaleler, haritalar, gazete grafikleri, gazete ilânları, resimler, karikatürler, haberlerin tartışılması, haber

bülteni tahtası ve haber defteri başlıkları altında yararlanılabilir (Ünlüer ve Yaşar, 2012, s. 46). Öğretmenin görev yaptığı bölgede yaşamıyorsa bile okulun bulunduğu bölgede çıkan yerel gazeteleri düzenli bir şekilde takip etmesi, ders verdiği sınıf düzeyine göre hangi güncel olayların önemli olduğunu belirlemesi açısından önemlidir (Martorella, 1998, s. 276).

Gazete hazırlama: Öğrenciler güncel olaylar ile ilgili kendi sınıfları ya da okulları için, kendileri tarafından hazırlanmış bir gazete çıkarabilirler. Gazetelerde anlatılan haberlerin değeri ve gerçekliği gazete basılmadan önce kontrol edilmelidir. Bu süreç öğretmen için çok zaman alabilir. Öğretmen bu süreçte öğrencilerin gazete hazırlarken dikkat etmeleri gereken konuları belirtmeli ve yaptıkları hatalardan ders çıkarmalarına yardımcı olmalıdır (Smith, 1963, s. 30)

Televizyonun kullanımı: Genelde olumsuz etkileri ön plana çıkarılan televizyon ile aynı anda dünyanın farklı yerleşim birimlerinde bulunan çok sayıda insana ulaşılabilir. Televizyon aracılığıyla insanlar dünyadaki olaylardan anında haberdar olabilmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007, s. 7). Televizyon, genellikle video, DVD veya VCD oynatıcı ile birlikte, önceden hazırlanmış sesli ve hareketli görüntüleri izlemek için kullanılır. Sosyal Bilgiler dersinde görsel izletilmeden önce veya izletildikten sonra öğrencilere neden görselin izletildiğini, hangi açıdan görseli izlemeleri gerektiği anlatılabilir ya da önemli noktalarda durdurularak anlık tartışmalar yaptırılabilir. (Gülbahar, 2006, s. 275). Bu sayede öğrenciler konuşma ve duyma duyu organlarının yanı sıra görme duyu organlarını da kullanarak görsel ile işlenen konu arasında daha sağlıklı bağlantılar kurup, zihinlerinde edindikleri bilgileri kodlayabilirler.

Güncel olayların tartışılması: Bu etkinlikte, öğrencilerin toplumlarını, ailelerini veya dünyayı ilgilendiren haberleri getirmeleri istenerek onların kendi yaşamları ve diğer yaşamlar arasında bağ kurmaları sağlanmaya çalışılır (Gürkan, 2009, s. 56). Sınıfta güncel olayların tartışılması, öğrencilere mantıksal ve sağlam bir temele oturtulmuş argümanlar veya fikirler geliştirmeleri için olanak sunar (Smith, 1969, s. 41).

Toplu görüşme düzenleme: Bu etkinlikte öğretmen güncel olaylarla ilgili bir konu üzerine 10'ar dakikalık sunumlar yapabilecek beş öğrenci seçer. Bu beş öğrenciye konularına hazırlanmaları için yeteri kadar süre verilir. Sunumu yapan öğrencilere, sınıfın geri kalanları yeteri kadar anlaşılmamış noktaları açıklayacak eklemeler yaparlar.

Diğer yandan sunumu yapan öğrenci de grubu soru sorarak yönlendirir (Paykoç, 1989, s. 54).

Çizelge, harita, grafik, afiş ve duvar resimleri yapma ve hazırlama: Bu materyaller kolay erişilebilir, esnek kullanıma sahip, kolay taşınabilecek bir yapıda ve ekonomik olduğundan en yaygın kullanılan öğretim materyalleridir (Gülbahar, 2006, s. 280). Bu materyallerden güncel olayların öğretiminde çok yönlü olarak yararlanılabilir. Örneğin, derste konuya girmeden önce anlatılacak güncel olaya ilişkin bir çizelge, harita, grafik, afiş veya resim gösterilebilir ve öğrencilerin işlenecek olan konu hakkında fikir sahibi olmaları sağlanabilir.

Haberleri resimleri belli olan dosya ya da defterde saklama: Öğretmen öğrencilerinden dersin konusu ile ilgili güncel olaylara ilişkin haberleri bir defterde ya da dosyada biriktirmelerini etmelerini ister. Bu teknikte, belli konularla ilgili başlık, yazı ve resimleri toplamak olayların sürekliliğini görmekte yardımcı olur (Paykoç, 1989, s. 55, Vostok, 2009).

Haberlere ilişkin karikatürlerin kullanımı: Karikatür, insan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resim olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2015). Karikatürde, güncel olay ya da konularla ilgili bir durum iğneleyici ya da abartılı şekilde çizilir. Okumaya göre daha hızlı mesaj veren karikatürler, ön yargıları anlamaya ve eleştirel düşünmeye yardımcı olurlar (Özden, 1997'den akt. Yaman, 2010, s. 1218). Güncel olayların öğretiminde özellikle çok yönlü kullanımıyla dikkat çeken materyallerden biri olan karikatürleri kullanmanın en büyük avantajı, Sosyal Bilgilerin çok disiplinli yapısına uygun oluşudur. Sosyal bilgiler ile ilgili pek çok disiplinle bağlantılı güncel karikatürlere ulaşılabilir (Altun, 2009, s. 196).

Rapor sunma: Bu etkinlikte her bir öğrenci sınıf arkadaşlarına sunmak üzere raporlaştıracakları bir güncel olay seçer. Her bir rapor, öğretmenin belirlediği bir çerçeve dahilinde sunulur. Sınıftaki tüm öğrenciler her bir raporun içeriğinden sorumludur. Birden fazla öğrenci aynı konuyu seçebilir. Böylece aynı konu üzerinde farklı sunum şekilleri ve farklı görüşler de görülmüş olur (Vostok, 2009).

Televizyon veya radyo haber programı düzenleme: Bu etkinlikte öğrenciler haberleri canlandırabilir ya da oyunlaştırabilirler. Öğrenciler öğretmenin önceden hazırlamış olduğu bir TV maketi aracılığıyla buldukları haberleri bir haber programı

sunucusu gibi aktarabilirler ya da ses kaydetme özelliği olan bir teybe sundukları haberleri kaydederek arkadaşlarına anlatabilirler (Paykoç, 1989, s. 55).

Haber olaylarını oyunlaştırma: Öğrencilerin düzeylerine uygun günlük haberler dramatisasyon ya da benzetim yoluyla canlandırılabilir. Dramatisasyon gerçek yaşamdaki olayları oyunlaştırmayı içerir. Benzetimler de gerçek durum, süreç ve nesnelerin modelleri anlamına gelir (Kaltsounis, 1987, s. 265).

Canlı radyo yayını dinleme: Radyo, kulağa hitap eden ve büyük kitleleri etkileyen bir işitsel araçtır. Genel haber yayınları ya da ilgi çeken belli olaylar, zamanı ayarlanarak canlı radyo yayınları aracılığıyla dinlenebilir (Yaşar ve Gültekin, 2012, s. 324; Paykoç, 1989, s. 55).

Sessiz sinema: Bu etkinlikte öğretmen, derse gelmeden önce sessiz sinemada anlatılacak güncel olayların listesini çıkarır. Daha sonra sınıf iki gruba ayrılır. Her gruptan bir kişi sırasıyla listedeki güncel olayları sınırlı bir süre içerisinde kendi grubuna konuşmadan anlatmaya çalışır. Eğer gruplardan bir tanesi sınırlı olan süre içerisinde kendi güncel olaylarını bilemezlerse, diğer grup anlatılamayan bu güncel olayı tekrar anlatma olanağı bulur ve avantaj sağlar (Smith, 1969, s. 42).

Eşleştirme: Bu etkinlikte güncel olayların işlendiği sırada adı geçen bazı yerler ve bu yerlerin isimleri tahtanın bir köşesine yazılabilir. Dersin sonunda veya konunun bitiminde öğrenciler bu yerler ve isimleri birbirleriyle eşleştirerek öğrenmelerini daha somut bir şekilde gerçekleştirebilirler (Smith, 1969, s. 47).

Komite yöntemi: Bu etkinliğin kullanımında öğretmen dersler başlamadan önce gazetelerden güncel olaylarla ilgili bilgiler toplar. Öğretmen eğitim döneminin başında sınıftaki öğrencilerden komiteler oluşturur. Daha sonra bu komitelere “din ve eğitim”, “sanat ve edebiyat” gibi bir güncel olay başlığı verilir. Komiteler sorumlu oldukları konular ile ilgili araştıracakları konuya ve araştıracakları konu ile ilgili toplayacakları materyallere bağlı olarak haftalık ya da aylık olarak raporlar sunarlar. Final raporlarının sunum tarihleri, komitenin sahip olduğu materyallerin durumuna göre belirlenir. Komite üyeleri, raporlarını aralarından seçtikleri temsilciler aracılığıyla arkadaşlarına anlatır. Eğer belirlenen bir günde birden fazla komite rapor sunacaksa öğretmenin zaman yönetimine dikkat etmesi gerekir. Sınıftaki her öğrenci mutlaka bir komite üyesi olmak zorundadır. Aynı zamanda periyodik olarak her bir öğrenci bir başka komisyona geçer ve çalışmalarına katılır. Böylece her öğrenci bütün komite çalışmalarından haberdar

olmuş olur. Öğrencilerin değerlendirilmesi, öğretmen, komite başkanı ve öğrenciler tarafından belirlenir (Vostok, 2009).

Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanılmasında kullanılacak bu etkinlikler, öğrencilere konuyu somutlaştırma olanağı sunabilir ve bu sayede zihinlerindeki birçok belirsizlik ortadan kalkabilir. Bununla ötesinde somutlaştırdıkları bilgileri sosyal yaşamlarıyla ilişkilendirebilir ve yaşamlarında karşılaştıkları ekonomik, siyasal, kültürel ve sosyal problemlere karşı farkındalıkları artabilir. Çünkü bireylerin bir konuya ilişkin farkındalıklarının artması için öncelikle o konu ile ilgili bir takım bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Nitekim Sosyal Bilgiler dersinin özel amaçları arasında öğrencileri sosyal problemlere karşı duyarlı bir birey olarak yetiştirmek de bulunmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde sosyal problemler Sosyal Bilgiler dersinin önemli bir parçası olarak görülmektedir.

Sosyal Problem

Hızlı nüfus artışı, teknolojik gelişmeler ve bir takım faktörlerin etkisiyle hız kazanan sosyal değişme, insanların uymak zorunda olduğu kuralların, dikkat etmesi gereken durumların ve ortak kabullerin sayısını artırmaktadır. Bu durum bir takım sosyal problemlere yol açmaktadır. Dolayısıyla toplumsal işleyişi düzenleyen norm ve kurumlar, sorumlu oldukları görevleri yerine getirmekte zorlanmaktadır. Böylece, toplumun azımsanmayacak bir bölümünün rahatsız olduğu sosyal problemler kendini göstermektedir. Sosyal standartlarla sosyal gerçeklik arasındaki belirginleşen uyumsuzluk, sosyal problemleri tetiklemektedir. İnsanların yaşamayı arzu ettikleri ile buna imkân tanıyacak koşullar arasındaki bir uyumsuzluk sosyal problemin varlığına işaret etmektedir (Balcıoğlu, 2001; Stark, 1975'den akt. Şentürk, 2006, s. 137).

Sosyal problem, bir veya daha fazla bireyin, bir veya daha fazla sayıda kurumun zarar gördüğü, en az bir sosyal sebebin ya da sosyal etkinin olduğu ve bunun sonucunda bir ya da daha fazla çözüme sahip olan durumları ifade eder (Alessio, 2011, s. 3). Sosyal problem, toplumun tüm veya bazı üyelerinin refahını sarsan ve halkın tartışma konusu olan durumdur (Macionis, 2015, s. 5). Bir başka ifadeyle toplumun büyük bir çoğunluğunun, kendi refahını ve önemli değerlerini tehdit ettiğini ve bu tehdide karşı bir önlemin var olduğunu düşündükleri durumlara sosyal problem denir (Kornblum, 1991, s. 3).

Sosyologlar sosyal problemi, bir toplumdaki değer normları ve geçerli sosyal davranışlar arasındaki uygunsuzluk olarak tanımlar ve farklı değer dizgeleri arasında her zaman çatışmalar olduğuna işaret ederler. Bu sebeple, sosyal problem kabul edilmiş davranış standartlarından bir sapma ile ilgili bir olgu olarak görülür. Yoksulluk, suç, yetersiz konut, işsizlik, yabancılaşıma ve benzeri sosyal problemleri analiz eden sosyologlar toplama normallik düzleminde “restore” etmeye yönelmişlerdir (Fitcher, 1990’dan akt. Kızılcılık, 1991, s. 62). Sosyal problemler toplumun değer yargıları ve toplumsal normlar ile ilgili olduğundan toplumdan topluma, çağdan çağa, mekândan mekâna değişiklik gösterebilir.

Sosyal problemler olumsuz bir sonucu olan, objektif ve sübjektif gerçekleri içeren olaylardır. Çünkü bir sosyal durum içinde olumlu bir sonuç bulunduyorsa orada herhangi bir problemden söz edilemez. Sosyal problemlerin objektif gerçeklikleri topluluklardan elde edilen verilerle ortaya çıkar. Örneğin, ABD’de yapılan 2003 nüfus sayımında 34.6 milyon vatandaşın fakir olduğu ve 34.6 milyon fakirden 12.1 milyon kişinin de 18 yaşın altında olduğu görülmüştür. Sosyal problemlerin sübjektif gerçeklikleri ise sosyal yapılandırmacılık perspektifine dayanır. Buna göre sosyal problemler, bireylerin bir sosyal duruma problem anlamını yüklemesiyle oluşur. Sosyal yapılandırmacı bakış açısı özellikle siyasetçiler, dini liderler ve medya gibi güçlerin sosyal problem ile ilgili görüşlere nasıl etki ettiği üzerinde durur (Leon-Guerrero, 2005).

Adak (2009) sosyal problemler incelenirken sosyal sapma, değer çatışması, sosyal çözülme gibi kavramlara sıkça başvurulduğunu belirtmiş ve bu kavramların sosyal problemlerle doğrudan ilgili olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Toplum, kendisini oluşturan bireyler tarafından çoğunlukla kabul edilmiş bazı normlara sahiptir. Toplumun üyeleri, düzenin sağlanması açısından önemli olan bu normları korumaya çalışırlar. Toplumun her bir üyesi, diğer üyelerden bu normlara uymalarını bekler ve normlara uyuldukça toplum içinde uyuma ve anlaşma meydana gelir. Bu durumun aksine olan hareketlerden sosyal sapmalar meydana gelir (Nirun, 1970, s. 411). Buradan hareketle sosyal sapmalar, toplumun birden fazla üyesinin, içinde bulunduğu toplumdaki düzenini sağlayan normlara aykırı hal ve hareketlerde bulunma durumu olarak tanımlanabilir.

Heterojen yapıya sahip toplumlar, farklı değerlere sahip gruplar barındırır. Bu grupların değerleri zaman zaman birbiriyle çatışabilir. Bazı değer yönelimleri toplumun

her kesimi tarafından paylaşılırken bazıları tarafından da paylaşılamaz. Bu durumlarda da değer çatışmaları meydana gelir. Bazı araştırmacılar, sosyal problemlerin temelinde farklı değerlerin olduğunu ileri sürerler. Bireysel ve toplumsal çatışmalar, hızla değişen kültürde ve toplumda değerler ve normlar birbirleriyle rekabet ettiğinde ortaya çıkar (Adak, 2009, s. 22).

Sosyal çözülmenin ilk işareti sosyal bozulmadır. Sosyal bozulma, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan bir toplumun önüne çeşitli engellerin ortaya çıkması sonucunda toplumun rahatsız olması, manevi değerlerin belirgin bir şekilde kaybedilmesi ve toplumun gelecekte ümidini yavaş yavaş yitirmesidir (Türkkahraman ve Tutar, 2009, s. 8).

Tüm toplumlar aile, eğitim, din, hukuk, ekonomik düzen ve yönetim gibi toplumsal kurumlara sahiptirler. Kurumlar işlevlerini uygun bir şekilde yerine getirmezlerse sosyal problemler artabilir. Örneğin; aile hayatı yeni neslin devamı, bakımı ve sosyalizasyonu için hayati bir öneme sahiptir. Eğer aile yaşamı ve evlilik modelleri geliştirilemez ve destek olunmazsa toplumun devamı tehlikeye atılmış olur (Poplin, 1978'den akt. Adak, 2009, s. 24).

Bir sosyal problem tanımlanmadan önce, bir grup insanın bir problemin farkında olması ve bu farkındalığı gözlenebilir bir şekilde ifade etmeleri gerekmektedir. Bu farkındalığın en önemli özelliği kişilerin sosyal problem olarak algıladıkları durum hakkında "bir şeyler yapılması gerektiğini" düşünmeleridir. Ancak bu kişiler sosyal problem olarak algıladıkları durumu etkili bir şekilde tanımlayamamakta ve gösterememektedir. Onun yerine bu kişiler hissettiklerini genel anlamda protesto olarak gösterme davranışında bulunmaktadır (Fuller ve Myers, 1941, s. 322).

Berk (2014) alan yazındaki sosyal problemlere ilişkin farklı yaklaşımlar ve bu farklı yaklaşımların sosyal problemlere yüklediği anlamlardan çıkarttığı bir takım ortak özellikler olduğunu tespit etmiştir. Bu ortak özellikler şu şekilde sıralanabilir. Sosyal problemler:

- İnsan ve toplumları rahatsız eder.
- İnsan gereksinimlerine ters düşer.
- Başta birey olmak üzere, çok sayıda insanı ilgilendirir.
- Çağdaş insan hak ve özgürlüklerine ters düşer.
- Demokrasi ve sosyal adalete ters düşer.

Sosyal problemler doğası gereği sosyoloji bilimi ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle sosyal problemleri daha iyi anlamak ve açıklamak için, sosyal problemlere ilişkin sosyolojik yaklaşımlara yer verilmesi önem taşımaktadır.

Sosyal Problemlere İlişkin Sosyolojik Yaklaşımlar

Çağdaş sosyoloji toplumların neden birlikte oldukları, nasıl ve neden değiştiği ile ilgilenen 3 temel yaklaşımın üzerine temellendirilmiştir. Bu yaklaşımlar yalnızca sosyal problemlere ilişkin sosyolojik yaklaşımlar değil, aynı zamanda sosyal problemleri anlamayı sağlayan çok güçlü birer araç olarak görülebilir (Adak, 2009; Kornblum ve Julian, 1991; Coleman, 1998; Leon-Guerrero, 2005; Macionis, 2015; Alessio, 2011).

İşlevselci Yaklaşım: İşlevselcilik bir toplumu oluşturan tüm unsurların bir amaca yöneldiği ve toplumun sürdürülebilir bir yapıya sahip olabilmesi ve bu yapıyı koruyabilmesi için bütünün vazgeçilmez olduğunu ifade eder (Adak, 2009, s. 25). Auguste Comte, toplumun canlı bir organizmaya benzediğini öne sürerek işlevselciliğin temellerini atmıştır. Bu görüşü savunan önemli sosyologlardan olan Spencer da toplumların canlı organizmalar gibi evrensel evrim yasalarına tabi olduklarını belirtmiş ve organizmayı oluşturan organlar arasında olduğu gibi toplumu oluşturan kurumlar arasında da karşılıklı bir ilişkinin varlığından söz etmiştir (Özdemir, 2001, s. 82). Yaşamaya devam edebilmek için nasıl kalp, beyin gibi organların işlevlerini yerine getirmesi ve bir bütün içinde çalışmaları gerekiyorsa, toplumların da geleceği için kendisini oluşturan kurumların bir bütün içinde işlevlerini yerine getirmeleri gerekir.

Sosyolojik olarak iyi işleyen bir grubun üyeleri tarafından kabul gören bir genel uzlaşma vardır. Bu uzlaşmanın temelinde grup üyelerinin farklı durumlarda olsalar bile uymaları beklenen kurallardan meydana gelen temel değerlere sahip olmaları görüşü yatmaktadır. Toplum ve toplumu oluşturan bireyler tüm değer yargıları dahilinde hareket ediyor ve sosyal rollerinin farkındaysa sosyal problemlerin neden oluştuğu tartışma konusudur. İşlevselci yaklaşıma göre sosyal problemlerin varlığının temel sebebi, toplumların sürekli bir değişim içinde olması ve bu değişime ayak uydurmak zorunda olmalarıdır. Toplumlar bu uyum sürecinde bir takım engellere takılır ve başaramazsa sosyal problemler meydana gelmektedir (Kornblum ve Julian, 1991, s. 7).

Çatışmacı Yaklaşım: Bu yaklaşımın öncülerinden olan Karl Marx'a göre çatışma, tüm sosyal yapıların ve sosyal ilişkilerin yer aldığı kapitalizmin ekonomik

altyapısından türemiştir. Bu yüzden bu yaklaşımı Marksist teori olarak isimlendiren araştırmacılar da bulunmaktadır (Macionis, 2015, s. 14). Buna göre çatışma işçi ve burjuva sınıfı arasındaki gerginlikten doğmaktadır. Başka bir deyişle sosyal sınıfların birbirleri ile olan ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu açıklamaya paralel olarak da sosyal problemler, toplumların içindeki sosyal sınıflar, etnik gruplar, marjinal gruplar gibi grupların arasında süregelen çekişmeden ortaya çıkmaktadır. Tamamen güçlü olan bir grubun daha zayıf olan diğer bir grup üstündeki egemenliğinden doğmaktadır. Buna bağlı olarak bu yaklaşıma göre sosyal problemlerin kolay bir çözümü yoktur. Çünkü sosyal problemin en büyük kaynağı sistemin kendisidir (Leon-Guerro, 2005, s. 11).

Etkileşimci Yaklaşım: Etkileşimci yaklaşım davranışları sahip olunan inançlar ve düşüncelerin yapısı açısından ve insanların kendi yaşamların yüklediği anlamlar açısından açıklamaya çalışır. Bu yaklaşımı benimseyenler, bireylerin davranışlarını anlamak için dünyaya aktörlerin gözlerinden bakmaya çalışır ve kendilerini ve çevrelerini nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışırlar (Coleman, 1998, s. 11). Bu yaklaşımı benimseyenler toplumu bireylerin diğer bireylerle olan ilişkilerinin ürünleri olarak görürler (Macionis, 2015, s. 17).

Etkileşimci yaklaşımlar içerisinde değerlendirilen etiketleme teorisinin odak noktası, sapan davranışın toplum için işlevsel olup olmadığını, belirli davranışları sosyal problem yapan şeyin toplumun etiketlemesi olduğunu kabul eder. Dolayısıyla toplumlar değiştikçe etiketlemeler, etiketlemeler değiştikçe sosyal problemler de değişir. Ayrıca etiketleme teorisi sosyal problemlerin aslında varoluşunu kabul etmez. Onların sadece bireyler tarafından tanımlandıkları veya etiketlendiklerinde gerçek haline dönüştüklerini savunur (Adak, 2009, s. 30).

Sosyal problemlere ilişkin 3 temel sosyolojik yaklaşıma bakıldığında işlevselci ve çatışmacı yaklaşımın makro düzeyde, etkileşimci yaklaşımın da mikro düzeyde olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, işlevselci ve çatışmacı yaklaşımlar toplumda var olan büyük gruplar ve kurumlar üzerine odaklanırken, etkileşimci yaklaşım bireylerin ve küçük grupların birbirleriyle ilişkisi üzerine odaklanır. Tablo 1’de sosyal problemlere ilişkin sosyolojik yaklaşımlar özet olarak gösterilmiştir:

Makro Düzey	
<i>İşlevselci Yaklaşım</i>	<i>Çatışmacı Yaklaşım</i>
<p>Toplum paylaşılan norm ve değerler ile bir arada tutulur.</p> <p>Toplum, ortak yararlar için birlikçe çalışan birçok kurumun ortaklaşa çalışmasıdır.</p> <p>Toplum bir canlı organizma gibidir. Sağlıklı olması için tüm organların sağlıklı bir şekilde işlemesi gerekir. Önemli kavramlar yapı, fonksiyon, sistem, hedefler ve dengedir.</p> <p>Sosyal problemlerin temel sebebi, hızlı olarak gerçekleşen sosyal değişimin ve kurumların bu değişmeye ayak uyduramaması sonucunda ortaya çıkan sosyal çözülmedir.</p>	<p>Toplum güç, otorite ve baskı ile bir arada tutulur.</p> <p>Toplum birbiriyle rekabet halinde olan sosyal grupların arasındaki üstünlük mücadelesidir.</p> <p>Sosyal problemlerin temel sebebi, bazı grupların bir diğer grup tarafından baskı görmesi ve sömürülmesidir.</p> <p>Önemli kavramları yarış, çatışma, özel ilgi alanları, güç ve sömürgeciliktir.</p> <p>Sistemin kendisi bir sosyal problem teşkil ettiğinden, bir sosyal probleme çözüm bulmak oldukça zordur.</p> <p>Dolayısıyla birbirleri üzerinde egemenlik kurmaya çalışan grupların arasındaki çekişmeden kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlardır.</p>
Mikro Düzey	
<i>Etkileşimci Yaklaşım</i>	
<p>Toplum bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinin ürünüdür.</p> <p>Önemli kavramlar sembol, etkileşim, iletişim, anlamlar ve tanımlar.</p> <p>Sosyal problemlerin temel sebebi, kendimizi ve sosyal rol ve statülerimizi tanımlama yolu ve etiketlemedir.</p>	

Tablo 1 Sosyal Problemlere İlişkin Sosyolojik Yaklaşımlar (Adak, 2009, s. 24; Coleman, 1998, s. 7, Henslin, 2014, s. 28; Macionis, 2015, s. 17,)

Sosyal Duyarlılık

Yaşamın ve yaşamda karşılaşılan sorunların yapısı içerisinde yeni kuşaklara sosyal ortamlara ilişkin önemli bilgi ve becerilerin kazandırılması, bireylerin yaşamlarında karşılaşıacağı durum ve sorunları etkin biçimde çözümleyebilmesi noktasında önemlidir

(Kabapınar ve Baysal, 2004, s. 386). Bu bilgi ve beceriler sayesinde bireyler yaşamlarında karşılaşılabilecekleri durum ve sorunları nasıl çözebileceği konusunda bilgi sahibi olurlarken, aynı zamanda sosyal problemlere karşı duyarlı hale de gelmektedirler. Çünkü bir duyarlılığa sahip olmak için öncelikle duyarlı olunacak konuyu anlamak ve konuyla ilgili bilgi sahibi olmak gerekir.

Sosyal duyarlılık kavramı geniş anlamda, sosyal zorunluluk ve sosyal tepkiyi aşan faaliyetleri ifade etmek için kullanılmaktadır (Ercan, 2009, s. 31). Neiblig (1982) sosyal duyarlılığı, başkalarının eylemlerini, söylediklerini ve duygularını doğru bir şekilde değerlendirme ve sosyal durumları anlama becerisi olarak tanımlamıştır. Toplumsal bir varlık olan insan, çevresine karşı duyarlı olmak zorundadır. Staub ise (1979) sosyal duyarlılığı, olumlu sosyal davranışları içeren, başkasının ya da başkalarının ihtiyaçlarına yönelik uygun davranışların üretilmesi olarak tanımlamıştır. Bu tanımdan yola çıkarak sosyal duyarlılıkta, bir kişinin sosyal sorumluluk içeren davranışlarda bulunması için, başkalarının ihtiyaçlarını, hedeflerini anlaması ve buna uygun davranışları üretmesi gerekmektedir (akt. Çetin ve Sönmez, 2009, s. 856). Bireyin sosyal olarak duyarlı olması bir yandan da mevcut olan bir sosyal problemin farkında olduğu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sosyal duyarlılık kavramı ile sosyal problem kavramları birbirleriyle doğrudan ilgili kavramlardır.

Eğitim kurumları, sosyal sorumluluklarını öğrencilerini çevrelerine ve topluma duyarlı bireyler olarak yetiştirerek yerine getirmektedirler. Bugünün eğitim kurumları sadece bilgi veren kurumlar olmaktan çıkmış, toplumun farkında olan, toplumsal problemlere karşı farkındalık geliştiren ve içinde yaşadıkları toplum için ne tür katkılar yapabilecekleri üzerinde düşünen bireyler olarak yetiştirme amacına da yönelmişlerdir. Sosyal duyarlılık bilinci kazanan bireyler böylece toplumun refahı için düşünmekte ve hareket etmektedirler (Altınok, 2012, s. 39).

Toplumun değer yargıları dinamik bir yapıya sahiptir. Özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte toplumların birbirleriyle olan etkileşimi toplumlara etkileşimde bulunduğu toplumdan yeni bir değer kavramı getirir. Toplum bir yandan bu kavramları zaman içerisinde özümsemeye çalışırken bir yandan da kendi normlarına göre uyarlamaya çalışır. Bu süreçte toplum kendi içinde yeni bir değer yargısı oluşturmuş olur. Bu süreç içerisinde oluşturulan yeni değer yargıları din, dil, yaşam tarzı, etnik yapı vs. gibi bir takım süzgeçlerden geçer. Sosyal problemlerin bir kısmı da bu süreçte

başlamaktadır. Örneğin; batı kaynaklı olan demokrasi anlayışı, batının kendi şartlarında oluşmuş ve gelişmiştir. Toplumlar arası etkileşim ve Amerika Birleşik Devletleri'nin süper güç olması, mevcut ideal sistemin demokrasi olarak kabul görmesi, kapitalizmin bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler felsefesi üzerine temellenmesi gibi bir takım unsurlar, daha muhafazakâr bir yapıya sahip Orta Doğu ve Kuzey Afrika kökenli toplumlarda ekonomik ve siyasal sebeplere bağlı bir takım sosyal problemler meydana getirmiştir. Arap baharı, Sovyet Rusya ve Yugoslavya'nın dağılması gibi örnekler siyasal değişimleriyle beraberlerinde yeni toplumsal sorunlar da meydana getirmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında, sosyal problemlere karşı duyarlılığın Sosyal Bilgiler dersi için önemli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler dersi özelinde sosyal problemler ile ilgili araştırmalar yapmak, konunun daha sağlıklı bir şekilde anlaşılması ve daha sağlıklı bir şekilde öğretiminin yapılmasına yardımcı olacaktır. Ancak alan yazın tarandığında, Sosyal Bilgiler ve sosyal problem ekseninde gerek ulusal gerekse uluslararası yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Buradan hareketle Sosyal Bilgiler dersinde, sosyal problemler ile ilgili bilgilerin daha kalıcı ve sağlıklı bir şekilde anlatılması için uygun olan güncel olayların, öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisinin araştırılması gerektiği düşünülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisinin araştırılmasıdır. Araştırma kapsamında bu genel amaca yönelik aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılan deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin sosyal problemlere duyarlılık düzeyleri arasında fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde güncel olay kullanımının sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Son dönemlerde hızlı nüfus artışı, kapitalist sistemlerdeki tüketim çılgınlığı, teknolojik gelişmeler, medeniyetler arası diyalog gibi durumların bir takım sosyal problemleri de beraberinde getirdiği görülmektedir. Bu sorunlara çözüm bulmak için ulusal ve uluslararası birçok sivil toplum kuruluşu, resmi kurum ve kuruluşlar, tüzel ve gerçek kişiler çalışmalar başlatmıştır. Ancak meydana gelen bu sosyal problemlerin

çözümünün sürdürülebilir olması için bireylerin sosyal problemlere karşı duyarlı olması, başka bir ifadeyle sosyal problemlerin farkında olması ve bu problemlere karşı çözüm üretebilmek için çeşitli faaliyetlerde bulunabilmesi önemlidir.

Bilindiği gibi eğitim ilk önce ailede başlar ve okulda devam eder. Okul bireyi topluma hazırlayan önemli bir kurum olma özelliği taşır. Bireyleri topluma hazırlayan bu kurumlar, bireylerin hayatlarında karşılaşılabilecekleri durumlara ve sorunlara ilişkin bilgi, beceri, değer, tutum ve davranış kazandırmayı misyon edinmiştir. Okullarda okutulan dersler bu amaçlara yönelik düzenlenmiş ve şekillenmiş, öğretmenler bu amaçlara yönelik yetiştirilmiş ve okuldaki imkânlar bu amaçlar doğrultusunda oluşturulmuştur.

Öğrencilerin hayatlarında karşılaşılabilecekleri durumlara karşı gerekli bilgi, beceri, değer, tutum ve davranışın kazandırılabilmesi için ilköğretim düzeyinde verilen en önemli derslerden biri Sosyal Bilgilerdir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında revize ettiği Sosyal Bilgiler öğretim programında programın vizyonunu da 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmek olarak belirtmiştir (MEB, 2005, s. 12). Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencileri, sosyal problemlere karşı duyarlı olan bireyler olarak yetiştirmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda derslerin daha verimli geçmesi için öğretmenler çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanmalı ve uygun kaynaklar kullanmalıdırlar. Öğretmenler sosyal problemlere duyarlılık kazandırmak ve derslerin verimli geçmesini sağlamak için derslerinde kaynak olarak güncel olayları kullanabilirler. Birey-toplum etkileşimini vurgulamak açısından da öğrencilerin bizzat kendilerinin de inceleyebileceği güncel olaylardan yararlanabilirler. Öğrenciler bu sayede derslerde edindikleri teorik bilgileri sosyal yaşamlarında karşılaşılabilecekleri bireysel ve sosyal problemlerle ilişkilendirebilir ve bu problemlere daha duyarlı hale gelebilirler. Sosyal Bilgiler dersi

de içerik ve amaçları açısından güncel olayların esnek bir şekilde kullanımına çok uygun bir derstir. Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından birisinin de öğrencileri sosyal problemlere karşı duyarlı hale getirmek olduğu da göz önünde bulundurulacak olursa, Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylara yer verilerek öğrencilerin sosyal problemlere karşı duyarlılıklarının arttırılabileceği söylenebilir.

Bu bilgiler ışığında Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere karşı olan duyarlılıklarına etkisinin incelenmesi önem taşımaktadır. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen becerilerden birisi olan sosyal katılım becerisine katkı sağlaması ve Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin derslerde başvuracakları kaynakları zenginleştirmesi bakımından da önemli görülmektedir.

Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmanın temel sayıtlısı şudur:

- Araştırmaya katılan deney ve kontrol grubundaki öğrenciler araştırmada uygulanan Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeğindeki maddeleri gerçeği yansıtacak biçimde içtenlikle doldurmuşlardır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma 2013-2014 öğretim yılı Fahri Günay Ortaokulu 6B ve 6D sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Araştırma ilköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan “Ülkemiz ve Dünya” ve “Demokrasinin Serüveni” üniteleriyle sınırlıdır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Her alanda değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar verme ve problem çözme becerisine sahip aktif vatandaşlar yetiştirmek için sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı teorik bilgileri ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan öğretim programı (Öztürk, 2012, s. 4).

Güncel Olay: Bireyin yakın çevresinde, yaşadığı ülkede ve dünyada meydana gelen, birey, toplum ve insanlık için önemli etkileri olan yeni olaylar (Demirkaya Gedik, 2008: 170).

Sosyal Problem: Toplumsal işleyişi ve insanı olumsuz etkileyen faktörler, süreçler, sosyal ya da doğal durumlar (Mardache, 2010, s. 35).

Sosyal Duyarlılık: Olumlu sosyal davranışları içeren, başkasının ya da başkalarının ihtiyaçlarına yönelik uygun davranışların üretilmesi (Çetin ve Sönmez, 2009, s. 856).

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde gerçekleştirilen araştırma ile ilgili doğrudan bir çalışma bulunmadığı için güncel olaylar ve sosyal problemlere ilişkin çalışmalar Türkiye’de ve Dünya’da yapılan araştırmalar olarak iki başlık altında incelenmiştir.

İlgili araştırmalara bakıldığında Türkiye’de özellikle son yıllarda güncel olayların, konuların veya sorunların sadece Sosyal Bilgiler dersinde değil diğer derslerde de kullanılmasına yönelik araştırmalar ve çalışmalar olduğu görülmektedir. Dünya’da ise bu konudaki çalışmalar önce kuramsal nitelikteki çalışmalarla başlamış ve daha sonra çeşitli deneysel araştırmalarla devam etmiştir. Diğer yandan Türkiye’de sosyal problemler ile ilgili çalışmaların özellikle de eğitim alanına yapılmış çalışmaların çok az olduğu dikkat çekmektedir. Dünya’da ise sosyal problemlerle ilgili çalışmalar özellikle eğitim alanında varlığını hissettirmektedir. Bunun yanında sosyolojik çalışmaların da olduğu görülmüştür.

Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Akdağ ve diğ. (2014) yaptıkları araştırmada Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan güncel olayların yeterliliğini Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gözüyle değerlendirmişlerdir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması desenine göre tasarlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ise 26 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin güncel olayları ders ile ilişkilendirebildiği ancak güncel olayların ders kitaplarında yetersiz olduğu görüşünde oldukları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarının sürekli güncellenmesi gerektiğini düşündükleri görülmüştür.

Akengin ve İbrahimoğlu (2010) yaptıkları araştırmada Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve derse ilişkin görüşlerine etkisini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma model kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmı deneysel desene göre tasarlanmış, nitel kısmında ise deneysel işleme ilişkin öğrencilerin

görüşlerini belirlemek 13 maddeden oluşan bir anket kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde T Testi, nitel verilerin analizinde de betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerinde anlamlı bir fark yarattığı ve öğrencilerin deneysel işleme ilişkin görüşlerinin de genel olarak olumlu olduğu görülmüştür.

Arın ve Devenci (2008) Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarında nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntemden yararlanmışlardır. Araştırmanın nicel kısmını öntest sontest kontrol gruplu deneysel desen oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel kısmında ise araştırmacılar öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde güncel olay kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu bir anket uygulamışlardır. Araştırmacılar araştırma sonunda gerçekleştirilen deneysel işlemin deney grubu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca deney grubundaki öğrencilere uygulanan açık uçlu ankette genel olarak öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımına ilişkin olumlu görüşte oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Çelikkaya ve Yakar (2015) yaptıkları araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı ve özel yayınevleri tarafından basılan 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında gazete, internet ve dergi haberlerine yer verilme durumunu belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında 2013-2014 yıllarında basılan Sosyal Bilgiler ders kitapları doküman analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında dergi ve gazete küpürleri ve habere ilişkin metinlerin mevcut olduğu görülmüştür. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılan kitaplarda, haber temalarının özel yayınevlerinde basılan kitaplara göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Demirkaya (2013) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerini günlük yaşamla bağdaştırma durumlarını incelemeyi amaçladığı çalışmasında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde kazandırılan bilgi, tutum, beceri ve değerlerin günlük yaşama nasıl aktarıldığına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucundan hareketle Sosyal Bilgiler

öğretim programı geliştirme uzmanlarına ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Demirkaya Gedik (2008a) Sosyal Bilgiler ders kitaplarında güncel konuların bulunma düzeyini belirlemeyi amaçladığı çalışmasında 2006-2007 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında okutulmuş 11 adet Sosyal Bilgiler ders kitabını içerik analizi yöntemi ile incelemiştir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yeni gelişmeler hakkında öğrencileri bilgilendirmeye ve bilinçlendirmeye yönelik güncel olaylarla ilgili haberlere önemli ölçüde yer verildiği görülmüştür. Bu haberlerin gazeteler, dergiler, internet siteleri, tanıtım afişleri ve bazı kurumlar tarafından yapılan araştırmalardan alındığı görülmüştür.

Demirkaya Gedik (2008b) Sosyal Bilgiler eğitiminde güncel olaylar adlı doktora tezinde ilköğretim 4-7. Sınıf öğrencilerinin kitle iletişim araçlarını kullanma durumları, güncel olaylara ilişkin görüşleri ve farkındalık düzeylerini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilere ilköğretim Sosyal Bilgiler öğrencilerinin kitle iletişim araçlarını kullanma durumu ve güncel olaylara ilişkin farkındalık düzeyi anketi uygulanmış ve yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 3 farklı sosyo ekonomik düzeye sahip okullarda öğrenim göre 464 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre sosyo ekonomik düzey bakımından üst sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin lehine, sınıf düzeyi bakımından 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı fark bulunmuştur. Cinsiyet farkı bakımından da bazı farklılıklar görülmektedir. Örneğin sporla ilgili farkındalık düzeyi bakımından erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür.

Deveci (2007) Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri adlı araştırmasında Sosyal Bilgiler öğretiminde güncel olayların oynadığı role ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla gerçekleştirilmiş ve araştırmaya düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda çalışan 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin derslerde güncel olayların kullanımını önemli bulduğu, bunları kullanırken gazete, televizyon vb. kaynaklardan yararlandığı, soru-yanıt, araştırma ödevi ve rol oynama gibi teknikleri kullandıkları ancak süreçte sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Gökçe (2009) öğretmen adayları ile gerçekleştirilen çevre eğitimi çalışmalarında, öğretmen adaylarının gazetelerden yararlanılmasına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığı araştırmasında, verileri toplamak için açık uçlu anket kullanmıştır. Araştırmaya Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programlarından 88 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri ise tümevarım analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adayları sınıf içinde gazetelerden yararlanılmasının çevre eğitimine ve öğrencilerin kişisel gelişimine olumlu tutum ve davranış kazandırdığını düşünmektedirler. Ayrıca sınıf içinde gazetelerden yararlanılmasında karşılaşılabilecek sorunlardan da bahsetmişlerdir.

Gürdoğan Bayır (2010) ilköğretim beşinci sınıfta Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisini belirlemeye çalıştığı araştırmasında karma yöntem çeşitlerinden biri olan baskın-daha az baskın deseni kullanmıştır. Araştırma kapsamında nicel veriler deneme modellerinden “ön-test-son test kontrol gruplu model”, nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplamıştır. Araştırmanın sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak öğretim yapılan deney grubu ile güncel olaylardan yararlanılmadan öğretim yapılan kontrol grubunda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinden analiz, değerlendirme, çıkarım ve yorumlama becerileri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunurken, eleştirel düşünme becerilerinden açıklama ve öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Gürkan (2009) ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmacı çalışmasında nicel ve nitel araştırma desenlerini bir arada kullanmıştır. Araştırmada veriler anket ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakınının Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlandığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin güncel olayların sosyal yaşam ile bağ kurmada yararlı olduğu ve bilgileri daha somut bir hale getirdiği görüşünde oldukları görülmüştür.

Kabapınar ve Baysal (2004) öğrencilerin sosyal olaylar ile ilgili tartışmalara katılmalarını sağlayabilecek, farklı bakış, değer yargıları ve değerlendirmelerin varlığını tanıyabilecekleri, bir öğretimi planlamayı amaçlamışlardır. Araştırma farklı sosyo

ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören 76 üçüncü sınıf öğrencisi ve 66 beşinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler, öğrencilerin kendilerine sunulan sosyal olaylar ile ilgili sözel ve açık uçlu sorularla toplanmıştır. Araştırma sonucunda gazete haberlerinin sınıf içi tartışmalara zemin hazırladığı görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin ahlaki, düşünsel ve empatik açıdan birbirlerine çok yakın değerlendirmeler yaptığı görülmüştür.

Tomal, Karadeniz ve Demirkaya (2008) gazete haberlerinin doğal afetler, çevre sorunları, sanayi faaliyetleri, ticaret, özelleştirme, turizm vb. konu başlıklarına göre dağılımlarını yapmaya ve bu konu başlıklarıyla ilgili haberlerin coğrafya öğretimi açısından nasıl değerlendirilebileceğini ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmanın sonucunda, coğrafya ile ilgili olan haberlerin içinde çevre sorunları, turizm ve doğal afetlerle ilgili haberlere yer verildiği görülmüştür.

Ünlüer (2008), ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi belirlemeyi amaçladığı doktora tezinde karma yöntemden yararlanmıştır. Araştırmanın nicel verileri öntest sontest kontrol gruplu deneysel desen göre, nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grubuna Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarını belirlemek için tutum ölçeği, akademik başarılarını belirlemek için de başarı testi öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıktığı görülmüştür. Ayrıca deney grubundaki öğrenciler ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde de genel olarak öğrencilerin Sosyal Bilgiler derslerinde gazete kullanılmasına ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür.

Yaman (2010) Türkçe dil bilgisi derslerinin karikatür kullanılarak işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi isimli çalışmasında nicel ve nitel araştırma yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntemden yararlanmıştır. Nicel veriler deneysel işlem öncesinde ve sonrasında verilen başarı testi, nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma öntest sontest kontrol gruplu deneysel desene göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2007-2008 öğretim yılında 6. Sınıfta öğrenim gören 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda deney grubunda karikatür kullanılarak yapılan öğretimin, kontrol grubunda işlenen geleneksel yöntemle göre öğrencilerin Türkçe dil bilgisi başarısını arttırdığı görülmüştür. Bunun

yanında deney grubundaki öğrenciler karikatür kullanılarak gerçekleştirilen derslerin daha eğlenceli olduğunu belirtmişlerdir.

Türkiye’de güncel olaylar ile ilgili çalışmalar incelendiğinde araştırmaların genel olarak Sosyal Bilgiler alanında olduğu görülmüştür. Bunların yanında Türkçe dersi ile ilgili yapılmış çalışmaya da rastlanılmıştır. Yapılan çalışmalar arasında deneysel çalışmalar, ders kitabı incelemeleri ve olgubilim çalışmalarının yoğunluğu göze çarpmaktadır. Araştırmalar sonuçları bakımından da birbirlerine benzerlik göstermektedir. Deneysel çalışmalarda genel olarak derslerde güncel olaylardan yararlanmanın bağımsız değişkenler üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Sosyal problemlere ilişkin Türkiye’de yapılmış çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların daha çok sosyolojik çalışmalar olduğu, bunun yanında da son yıllarda eğitim alanında da yapılmış çalışmaların olduğu görülmüştür.

Altınok (2012) sosyal katılım faaliyetlerinin 12-14 yaş grubu öğrencilerinin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına etkisini araştırmayı amaçladığı çalışmasında nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanmıştır. Araştırma bulguları sosyal katılım faaliyetlerine katılan öğrenciler ile katılmayan öğrenciler arasında sosyal problemlere duyarlılık bakımından anlamlı bir farklılığın bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca öğrenciler ile yapılan görüşmelerin sonucunda faaliyetlerin öğrencilerin kişilik ve sosyal gelişimleri ve sosyal duyarlılıkları üzerinde olumlu etkiler bıraktığı sonucuna varılmıştır.

Ercan (2009) ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin, sosyal sorumluluk konusuna ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçladığı araştırmada veri elde etmek için anket hazırlanmıştır. Anadolu liselerinde ve genel liselerde görev yapan öğretmenlerden oluşan toplam 560 kişiye ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sosyal sorumluluk alanının önemine ilişkin görüşleri, görev yaptıkları okul türü, medeni durum eğitim durumu, çocuk sayısı, öğrenci velilerinin sosyoekonomik düzeyi ve branş değişkenlerine göre hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ancak sosyal sorumluluk alanı boyutları, uygulama derecesine göre kendi aralarında karşılaştırıldığında, tüm boyutlar arası eşleştirmelerde anlamlı farklılık göstermektedir.

Kızılcelik (1991)’in sanayileşme ve kentleşme sürecinin birlikte etkilediği bazı sosyal problemlerin suça olan etkilerini sosyolojik açıdan görmeyi amaçladığı

çalışmasında sanayileşme ve kentleşme olguları sıkı bir ilişki içerisinde ele alınmış ve bu iki olguyu genel hatlarıyla açıklamıştır. Ayrıca çalışmada sanayileşme ve kentleşme olgularının doğurduğu gecekondulaşma, işsizlik, hızlı nüfus artışı, kültürel gecikme, yabancılaşma, anomi ve sapma gibi sosyal problemlerin suça olan etkisi sosyolojik olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal problemlerin suç olayı üzerinde önemli etkileri olduğu görülmüştür.

Şentürk (2006) parçalanmış aile çocuk ilişkisinin sebep olduğu sosyal problemleri belirlemeyi amaçladığı çalışmasında veri elde etmek için nitel araştırma yöntemlerinden anket tekniği ve odak grup görüşmesinden yararlanmıştır. Ayrıca verileri zenginleştirmek ve sağlamlaştırmak için doküman analizi tekniğinden yararlanmıştır. Araştırmada ailenin parçalanmasının ve içinde yaşanılan olumsuz aile koşullarının çocuğun eğitimdeki başarısını düşürdüğü tespit edilmiş ve ailesiyle yaşamayan ve sürekli tartışma ve geçimsizliğin olduğu bir aile ortamında yaşayan çocukların eğitimdeki başarılarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Türkiye’ de sosyal problemlerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında çalışmaların deneysel, olgubilim ve kuramsal olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim alanında yapılan çalışmalarda deneysel ve olgubilim çalışmalarının olduğu, sosyolojik çalışmalarda da kuramsal çalışmaların olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçek geliştirme çalışmalarının da varlığı göze çarpmaktadır. Yapılan deneysel çalışmalar sonucunda çeşitli bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişken olarak ele alınan sosyal problemlere duyarlılığa olumlu anlamda etsi olduğu görülmüştür. Sosyolojik çalışmalarda da sanayileşme, kentleşme ve parçalanmış aile çocuk ilişkilerinin sebep olduğu sosyal problemler ile ilgili kuramsal çalışmaların olduğu görülmektedir.

Dünya’da Yapılan Çalışmalar

Anderman ve Johnstone (1994), ergenlik çağındaki gençlerin güncel olay bilgileri üzerindeki güdüleyici etmenler başlıklı araştırmasında öğrencilerin hedefleri, yeterlilik inançları ve haber araştırma davranışları ile güncel olaylar ile ilgili bilgileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini 1993 yılında güncel olay testini ve motivasyon envanterini tamamlayan 4 ortaokul ve 9 liseden toplam 1148 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma sonucunda, ortaokulda erkek öğrencilerin haberlere ilişkin öz-yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu, lisede erkek öğrencilerin haber araştırmada

kız öğrencilere göre daha fazla performans eğilimli olduğu görülmüştür. Ayrıca lisede başarı puanı ile haber araştırma arasında pozitif ilişkinin olduğu görülmüş, ancak ortaokulda böyle bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Tüm öğrencilerin uzmanlık ve performans amaçlarının haber araştırma davranışı ve öz-yeterlik inancında dolaylı bir etki oluşturduğu görülmüştür.

Garai (1962) üniversite öğrencilerinin güncel olaylara ilişkin bilgileri isimli çalışmasında üniversite 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin bilgi düzeylerinin üniversite 1. sınıf öğrencilerden daha yüksek olduğu, Staten Island Community College öğrencilerinin bilgi düzeylerinin, daha fazla kabul gerekliliklerine sahip olan diğer üniversite öğrencilerinden daha düşük olduğu ve eğlence, spor ve popüler ticari ürünlere ilişkin bilgi düzeylerinin, güncel konulara ilişkin bilgi düzeylerinden daha yüksek çıkacağı hipotezlerini test etmeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında 121 sorudan oluşan anketi 5 üniversiteden 239'u erkek ve 198'i kız olmak üzere toplam 437 lisans öğrencisi cevaplamıştır. Araştırma sonucunda, ilk hipotez doğrulanmamıştır. Çünkü 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilerinden daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmemiştir. İkinci hipotez de doğrulanmamıştır. Çünkü 5 üniversitedeki öğrencilerinin hiç biri birbirinden yüksek düzeyde bilgi sahibi oldukları görülmemiştir. Araştırmanın 3. Hipotezi ise doğrulanmıştır. Çünkü öğrencilerin eğlence, spor ve popüler ticari ürünlere ilişkin bilgi düzeyleri güncel konulara ilişkin bilgi düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Haas ve Laughlin (2000) "Güncel Olayların Öğretimi: Günümüzde Sosyal Bilgilerdeki Durumu" adlı araştırmalarında Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'ne üye öğretmenlerin sınıflarında güncel olayları nasıl öğrettiklerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu araştırmaya 598 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın verileri anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin güncel olaylara yer verdikleri; çoğunun Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel, sosyal, ekonomik ve politik kavramları işlerken, sosyal olayların zaman ve kültürler içindeki sürekliliğini vurgulamak için güncel olaylardan yararlandığı; öğretmenlerin küçük bir bölümünün ise bir süreç olarak sorgulamayı vurgulamada, farklı bakış açılarını tanımlama becerilerini geliştirmede güncel olaylardan yararlandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Hofstetter ve diğerleri (2000) yaptıkları araştırmalarında Weekly Reader gazetesinin ilköğretim öğrencilerinin güncel olaylar konusundaki bilgilerinin artmasına

katkı sağlayıp sağlamadığını değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın verilerinin toplanması için 2331 öğrenciye test uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin sözü edilen gazete yoluyla yüksek düzeyde güncel olay bilgisine sahip olduğu, 4 ve 6. sınıf öğrencilerinin de diğer iletişim araçlarından daha fazla bilgi almaları nedeniyle daha düşük düzeyde güncel olay bilgisine sahip olduğu ortaya konmuştur.

Sharp (2009) Appalaş bölgesinde görev yapan ortaokul ve lise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin güncel tartışmalı konulara ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçladığı araştırmasında veri toplama aracı olarak online ortamda hazırlanan bir anket kullanmıştır. Araştırmaya 926 kişilik evrenden 76 ortaokul ve lise Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler öğretim programının bir parçası olan güncel tartışmalı konuların öğretimine karşı olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür.

Smith (1963) modern ilköğretim okullarının ortaokul kademelerinde güncel olaylar isimli doktora tezinde güncel olayların öğretiminde kullanılacak bazı materyaller, güncel olayların öğretiminde kullanılmak üzere önerilebilecek yöntemler ve güncel olayların öğretiminde öğretmenin rolü vb. konuları ele almıştır. Genel olarak kuramsal bir çalışma yapan Smith, öğretmenlerin güncel olayları öğretirken kullanması için öğrencilerde başarılı olmuş birçok yönetime ilişkin örneklendirmeler de yapılmıştır.

Zakrasek (1989) güncel olayların öğretiminde bir eğitim aracı olarak haber oyunlarının kullanımının etkisi isimli doktora tezinde newgame adlı oyun gibi öğretim materyallerinin öğrencilerin güncel olaylara ilişkin bilgilerine etkisinin olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden deneysel desene göre tasarlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket geliştirilmiştir. Araştırma newgame oyunu ile daha önceden nadiren veya hiç karşılaşmamış 11 Sosyal Bilgiler sınıfında uygulanmıştır. Deney grubu toplam 350 öğrenciden, kontrol grubunda ise toplam 32 öğrenciden oluşmuştur. Anket öğrencilere dönem başlangıcında ve sonunda verilmiştir. Araştırma sonucunda, newgame materyalinin kullanıldığı deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Dünya’da yapılan güncel olaylarla ilgili çalışmaların 1960’lı yıllarda özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nde başladığı görülmektedir. Çalışmalar arasında deneysel

çalışmaların, olgubilim çalışmalarının ve öğretmenlere öneri niteliğinde kuramsal çalışmaların olduğu görülmektedir.

Dünyada sosyal problemler ile ilgili çalışmalara bakıldığında eğitim alanında ve sosyoloji alanında yapılan çalışmalar göze çarpmaktadır.

Evans, Avery ve Pederson (1999) “Tabu konular: sosyal problemlerin öğretimindeki kültürel sınırlamalar” adlı çalışmalarında genel olarak derslerde sosyal problemler ile ilgili konuların öğretiminde karşılaşılan güçlüklerden bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin sınıflarda sosyal problemlerden bahsederken tabu konulardan kaçındığını ve bunun sebebinin toplumun geçmişten getirdiği bir takım geleneksel ve muhafazakâr düşüncelerin olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışma sonunda öğretmen, yöneticiler ve yetkililer için bir takım önerilerde bulunmuşlardır.

Nordik Alkol ve Uyuşturucu Araştırma Konseyi (NAD) (1998) basın mensuplarının, yöneticilerin ve devlet memurlarına göre sosyal problemler isimli araştırmasında Estonya, Finlandiya, Letonya, Litvanya, Polonya ve S. Petersburg bölgesinde görev yapan basın mensuplarının, yöneticilerin ve devlet memurlarının sosyal problemlere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada verileri elde etmek için nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda basın mensuplarının, yöneticilerin ve devlet memurlarının kendi ülkelerinde artan sosyal problemlere, acil çözülmesi gereken sosyal problemlere ve sosyal problemlerin çözülmesine ilişkin önerilere ulaşılmıştır

Neibling (1982) yaptığı çalışmada Arizona üniversitesindeki yöneticilerin sosyal duyarlılıkları ile sosyal yeteneklerinin ölçümleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 4 davranış bilinci testi, sıfat tarama testi ve yöneticiler için hazırlanan anlam farklılıkları ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca yöneticiler ile verdikleri cevap doğrultusunda görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda yöneticilerin sosyal duyarlılık ile ilgili performansları ile algılanan kişilikleri ve yönetici pozisyonlarının konumu arasında bir ilişkinin gözlemlenmediği görülmüştür.

Ostrow (1988) alışkanlık ve deneyim üzerine bir çalışma adlı doktora tezinde insan davranışları ve bilinci üzerinde etkili olan sosyal durumlar ve ilişkiler üzerine bir çalışma yapmıştır. Ostrow duyarlılık kavramı ile bağlantılı olan alışkanlık teorisinin, deneyimlerin yansıması gibi durumların açıklanmasında önemli olduğunu ileri

sürmüştür. Ayrıca öznelarasılık kavramına Schutz ve Merlau-Ponty'nin teorilerinden hareketle açıklamalar getirmiştir.

Pashkevich (2011) çalışmasında 9,10 ve11. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal problemlere karşı tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı verileri elde etmek için nicel araştırma yöntemlerinden yararlanmıştır. Araştırma verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket 404 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin yarısından fazlasının sosyal problemlere karşı pasif veya sadece kendini ve ailesini düşünen, diğerleri ise sosyal problemlere karşı harekete geçen bireyler oldukları tespit edilmiştir.

Dünya'da yapılan çalışmalara bakıldığında tarama modelinde nicel ve nitel çalışmaların yanı sıra kuramsal çalışmaların varlığı görülmektedir. Kuramsal çalışmalarda sosyal problemlerin öğretiminde karşılaşılan güçlükler ile ilgili açıklamalar yer almaktadır. Nicel çalışmalarda öğrencilerin sosyal problemlere karşı tutumları, yöneticilerin sosyal yetenekleri ile sosyal duyarlılıkları arasındaki ilişki ile ilgili çalışmaların olduğu görülmüştür. Nitel çalışmada ise sosyal problemlere ilişkin görüşler alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcılar, araştırmacının rolü, veri toplama araçları, uygulama süreci, veri analiz süreci ve inandırıcılık açıklanacaktır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılmasının öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisini ölçmek amacıyla, karma yöntem çeşitlerinden gömülü (içyerleşik), (embedded) desen kullanılmıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmasının iki temel nedeni vardır. Bunlardan birincisi nicel yöntemlerle elde edilen bulguların ayrıntılandırılması, arttırılması ve açıklığa kavuşturulması bir başka deyişle tamamlayıcılıktır. İkinci nedeni ise iki yöntemin sıralı bir zaman içinde yapılması ve nitel verilerin, çalışmanın nicel boyutunun gelişimine yardımcı olmak amacıyla kullanılmasını ifade eden gelişim (development) boyutudur (Baki, 2012, s. 4). Greene, Caracelli ve Graham (1989) karma yöntem araştırmalarının üçgenleme (triangulation), tamamlayıcılık (complementarity), gelişim (development), başlangıç (initiation) ve genişletme (expansion) amaçlarından en az birine sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırma karma yöntem desenlerinden gömülü desene göre tasarlanmıştır. Gömülü desende kullanılacak nicel veya nitel araştırma yöntemlerinden biri diğerine göre daha fazla ön plana çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 356). Bu çalışmada kullanılan yöntemlerden nicel yöntem, nitel yönteme göre daha fazla ön planda olduğu için araştırmada karma yöntem desenlerinden gömülü desen kullanılmıştır. Gömülü desende temel olan nicel deneyin tamamlanmasından sonra nitel veri tamamlayıcı olarak kullanılabilir (Plano Clark ve Creswell, 2008, s. 442).

Araştırmanın nicel verileri deneme modellerinden ön-test son-test kontrol gruplu model ile toplanılmıştır. Ön-test son-test kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney diğeri kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır (Karasar, 2012, s. 97). Araştırmanın nitel verileri ise yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile

toplanmıştır. Nitel araştırmalar psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili olarak nicel araştırma yöntemlerine göre daha derinlemesine bilgi sağlarılar (Büyüköztürk ve diğeri, 2012, s. 234). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde görüşme soruları araştırmacı tarafından önceden hazırlanır ancak görüşme sırasında sorular yeniden düzenlenip tartışılabilir. Bu nedenle araştırılan kişilerin de araştırma üzerindeki kontrollerinden söz edilebilir (Ekiz, 2009, s. 63). Ayrıca araştırmada, kontrol grubunda güncel olaylardan yararlanılmasında kullanılabilir yöntem, teknik ve etkinliklerin kullanılıp kullanılmadığını görmek amacıyla yapılandırılmış gözlem yapılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını Eskişehir ili Tepebaşı ilçesinde bulunan Fahri Günay Ortaokulu'nda belirlenen biri deney grubu diğeri kontrol grubu olmak üzere 2 sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın katılımcıları belirlenirken, araştırma amaçları göz önünde bulundurularak amaçlı örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın gerçekleştirildiği okulun sosyo-ekonomik düzey bakımından alt düzeyde olmasına dikkat edilmiştir. Bu kriterler ve uzman görüşü ışığında, araştırmanın Fahri Günay Ortaokulu'nda yapılmasına karar verilmiştir. Okulun fiziki özellikleri şu şekildedir: Okul iki bloktan oluşmaktadır. 8. ve 6. sınıfların bulunduğu blokta müdür, müdür yardımcısı rehberlik servisi, harita odası, teknoloji sınıfı ve konferans salonu bulunmaktadır. 5 ve 7. sınıfların bulunduğu blokta ise öğretmenler odası, kantin, spor salonu, müdür yardımcısı, rehberlik servisi odası bulunmaktadır.

Deney ve kontrol gruplarını belirlemek için Fahri Günay Ortaokulu'nda bulunan 8 tane 6. Sınıf şubesine "Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği" uygulanmış ve elde edilen puanlara göre birbirine en yakın puana sahip biri kontrol grubu biri de deney grubu olmak üzere iki sınıf belirlenmiştir. Başka bir deyişle, deneysel işlemin gereklerinden biri olan kontrol grubunun ve deney grubunun mümkün olduğunca birbirine denk olması için sınıfların Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği'nden almış oldukları puanlar dikkate alınmıştır. Fahri Günay Ortaokulu'ndaki 6. Sınıfların Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği'nden almış oldukları puanların ortalaması Tablo 2'de verilmiştir.

Sınıf	6A	6B	6C	6D	6E	6F	6G	6H
Ortalama Puan	99,833	105,346	106,291	105,259	105,984	105,458	104,720	103,708

Tablo 2. Fahri Günay Ortaokulu 6. Sınıfların Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği'nden Almış Oldukları Puanların Ortalaması

Kontrol grubu ve deney grubu belirlendikten sonra, bu grupların daha önceden uygulanan Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği'nden aldıkları puanları, iç geçerliliği tehdit eden faktörlerden olan öntest (deney öncesi ölçüm) etkisi ve dış geçerliliği tehdit eden faktörlerden olan öntest-deneysel değişken etkileşim etkisine maruz kalmamak için aynı zamanda öntest puanları olarak kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2011, s. 7). Ayrıca okul yönetiminin ve öğretmenlerin araştırmaya katılmaya gönüllü olması ve bilimsel araştırmalara ilgi duyması, bu nedenle araştırmacının araştırma için gerekli koşulların sağlanabileceği düşüncesi de çalışma grubunun belirlenmesinde etkili olmuştur. Tablo 3'de analiz sürecine dâhil olan deney grubu ve kontrol grubunda yer alan öğrencilere ait kişisel bilgiler yer almaktadır.

Araştırmaya katılan deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetleri, yaşadıkları yeri, ailelerinin ortalama aylık gelirleri, babalarının eğitim durumları, annelerinin eğitim durumları, babalarının mesleği, annelerinin mesleği, kardeş sayıları, haber takip sıklıkları, Sivil Toplum Kuruluşu üyelikleri gibi özellikleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Özellik		Deney Grubu		Kontrol Grubu	
		Sayı	%	Sayı	%
Cinsiyet	Kız	16	72,7	11	57,7
	Erkek	6	27,3	15	42,3
Yaşanılan Yer	Köy	-	0	-	0
	Kasaba	-	0	-	0
	Şehir	22	100	26	100
	500 TL'den az	1	4,5	5	19,2
	500-1000 TL arası	6	27,3	8	30,8

Ailenin Ortalama Aylık Gelir	1000-2000 TL arası	13	59,1	9	34,6
	2000 TL'den yukarı	2	9,1	4	15,4
Babanın Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	-	0	-	0
	Okur-Yazar (Mezun Değil)	2	9,1	12	46,2
	İlköğretim ve Dengi	15	68,2	8	30,8
	Lise ve Dengi	5	22,7	4	15,4
	Yüksekokul/Fakülte	-	0	1	3,8
	Y.Lisans/Doktora	-	0	1	3,8
Annenin Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	4	18,2	2	7,7
	Okur-Yazar (Mezun Değil)	1	4,5	12	46,1
	İlköğretim ve Dengi	16	72,7	10	38,5
	Lise ve Dengi	1	4,5	2	7,7
	Yüksekokul/Fakülte	-	0	-	0
	Y.Lisans/Doktora	-	0	-	0
Baba Mesleği	İşçi	17	77,3	18	69,2
	Memur	1	4,5	-	0
	Serbest Meslek	3	13,6	5	19,2
	Emekli	1	4,5	2	7,7
	Asker	-	0	1	3,9
Anne Mesleği	Ev Hanımı	19	86,4	22	84,6
	İşçi	3	13,6	3	11,5
	Serbest Meslek	-	0	1	3,8
Kardeş Sayısı	Tek kardeş	5	22,7	3	11,5
	2 kardeş	8	36,4	6	23,1
	3 kardeş	6	27,3	11	42,3
	4 kardeş	3	13,6	4	15,4
	5 kardeş	-	0	1	3,8
	6 kardeş	-	0	-	0
	7 kardeş	-	0	1	3,8

Haber Takip	Her gün	7	31,8	8	30,8
Sıklığı	Birkaç günde bir	9	40,9	14	53,8
	Haftada bir kez	3	13,6	4	15,4
	Ayda bir kez	2	9,1	-	0
	Hiç takip etmem	1	4,5	-	0
Sivil Toplum	Evet	-	0	-	0
Kuruluşu'na Üyeliği	Hayır	22	100	26	100

Tablo 3. Deney Grubu ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

Tablo 3'te de görüldüğü gibi deney grubunda 16 kız 6 erkek toplam 22 öğrenci bulunurken, kontrol grubunda da 11 kız 15 erkek olmak üzere toplam 26 öğrenci bulunmaktadır. Deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin tamamı şehirde yaşadıklarını belirtmişlerdir. Deney grubundaki öğrencilerden 1 öğrencinin ailesinin ortalama geliri 500 TL'den az, 6 öğrencinin ailesinin ortalama aylık geliri 500-1000 TL arası, 13 öğrencinin ailesinin ortalama aylık geliri 1000-2000 TL arası ve 2 öğrencinin ailesinin ortalama aylık geliri 2000 TL'den yukarı olarak görülmektedir. Kontrol grubundaki öğrencilerden ise 5 öğrencinin ailesinin ortalama aylık gelirinin 500 TL'den az, 8 öğrencinin ailesinin ortalama aylık gelirinin 500-1000 TL arası, 9 öğrencinin ailesinin ortalama aylık gelirinin 1000-2000 TL arası ve 4 öğrencinin ailesinin ortalama aylık gelirinin de 2000 TL'den yukarı olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin babalarının eğitim durumuna bakıldığında, 2 öğrencinin babasının okuma yazma bildiği ancak herhangi bir okuldan mezun olmadığı görülürken, 15 öğrencinin babasının ilköğretim ve dengi okullardan, 5 öğrencinin ise lise ve dengi okullardan mezun olduğu görülmektedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin babalarının eğitim durumuna bakıldığında ise, 12 öğrencinin babasının okur-yazar fakat herhangi bir okuldan mezun olmadığı, 8 öğrencinin babasının ilköğretim ve dengi okullardan mezun olduğu, 4 öğrencinin lise ve dengi okullardan mezun olduğu, 1 öğrencinin babasının da lisansüstü eğitim mezunu olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında, 4 öğrencinin annesinin okur-yazar olmadığı, 1 öğrencinin annesinin okur-yazar olduğu fakat herhangi bir okuldan mezun

olmadığı, 16 öğrencinin annesinin ilköğretim ve dengi okul mezunu olduğu ve 1 öğrencinin annesinin lise ve dengi okuldan mezun olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda ise 2 öğrencinin annesinin okur-yazar olmadığı, 12 öğrencinin annesinin okur-yazar olduğu fakat herhangi bir okuldan mezun olmadığı, 10 öğrencinin annesinin ilköğretim ve dengi okuldan mezun olduğu ve 2 öğrencinin annesinin de lise ve dengi okuldan mezun olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerinin babalarının mesleğine bakıldığında 17 öğrencinin babasının işçi, 1 öğrencinin babasının memur, 3 öğrencinin babasının serbest meslek ile uğraştığı ve 1 öğrencinin babasının emekli olduğu görülmektedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin babalarının mesleğine bakıldığında ise 18 öğrencinin babasının işçi, 5 öğrencinin babasının serbest meslek ile uğraştığı, 2 öğrencinin babasının emekli ve 1 öğrencinin babasının da asker olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin annelerinin mesleğine bakıldığında 19 öğrencinin annesinin ev hanımı olduğu, 3 öğrencinin de annelerinin işçi olarak çalıştığı görülmektedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin annelerinin mesleklerine bakıldığında ise 22 öğrencinin annesinin ev hanımı, 3 öğrencinin annesinin işçi olduğu ve 1 öğrencinin de annesinin serbest meslek ile uğraştığı görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin kardeş sayısı durumlarına bakıldığında 5 öğrencinin tek kardeş olduğu, 8 öğrencinin 2 kardeş olduğu, 6 öğrencinin 3 kardeş olduğu ve 3 öğrencinin de 4 kardeş olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda ise 3 öğrencinin tek kardeş olduğu, 6 öğrencinin 2 kardeş olduğu, 11 öğrencinin 3 kardeş olduğu, 4 öğrencinin 4 kardeş olduğu, 1 öğrencinin 5 kardeş olduğu ve 1 öğrencinin de 7 kardeş olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin haber takip sıklığı durumlarına bakıldığında 7 öğrencinin her gün, 9 öğrencinin birkaç günde bir, 3 öğrencinin haftada bir kez, 2 öğrencinin ayda bir kez haber izlediği ve 1 öğrencinin de hiç haber takip etmediği görülmektedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin haber takip sıklığı durumlarına bakıldığında 8 öğrencinin her gün, 14 öğrencinin birkaç günde bir ve 4 öğrencinin de haftada bir kez haber izlediği görülmektedir. Son olarak deney grubundaki ve kontrol grubundaki öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşu'na üyelik durumlarına bakıldığında her iki gruptaki öğrencilerin hiçbirinin herhangi bir Sivil Toplum Kuruluşu'na üye olmadıkları görülmektedir.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği alanında lisans derecesine sahiptir. Araştırmacı araştırma kapsamında güncel olaylardan yararlanarak ders planları ile öğretim materyallerini hazırlamış ve deney grubunda uygulamıştır. Dolayısıyla araştırmacı deneysel işlem süresince deney grubunda aktif bir rol almıştır. Deneysel işlem boyunca Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, okul müdürü, okul müdür yardımcısı ve dersin öğretmeninden izin alarak deney grubunda “Ülkemiz ve Dünya” ve “Demokrasinin Serüveni” üniteleri boyunca dersleri kendisi işlemiştir. Araştırmacı dersleri işlerken okulun ve sınıfın düzenini bozmamaya özen göstermiş ve etik kurallara uygun bir şekilde davranmıştır. Araştırmacı öğrenciler ile ders esnasında ve ders dışında girdiği diyaloglarda araştırma sonuçlarını etkileyecek tutum, davranış ve söylemlerden kaçınmaya özen göstermiştir.

Araştırmacı deney grubu ile gerçekleştirdiği yarı yapılandırılmış görüşmelerde yönlendirmeye yol açacak sorular veya yorumlardan kaçınmaya özen göstermiştir. Araştırmacı, yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğrencileri zor durumda bırakacak tutum ve davranışlardan uzak durmaya özen göstermiştir. Araştırmacı, öğrenciler konu dışına çıktıkları zaman soruları tekrar ya da farklı bir biçimde yeniden sorarak yanıt almaya çalışmıştır. Araştırmacı öğrencilere, yapılan görüşmelerden elde edilecek verilerin önemi ve nasıl analiz edileceği konusunda bilgi vermiş; kişisel bilgilerinin gizli tutulacağına ilişkin açıklamalar yapmıştır.

Araştırmacı diğer yandan kontrol grubunda yapılandırılmış gözlem yapmıştır. Gözlem sürecinde kontrol grubunun bulunduğu sınıfın en arka sırasında hem öğretmeni hem de öğrencileri rahat görebilecek ve gözlemleyebilecek bir konumda gözlem yapmıştır. Araştırmacı kontrol grubunda öğretim sürecine herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Araştırmacı kontrol grubundaki öğretmenin uygulamalarını ve öğrencileri doğal ortamlarında gözlemlemiş, doğal ortamı bozacak herhangi bir tutum ve davranıştan uzak durmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırma kapsamında veri toplamak için kullanılan Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği, kişisel bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmış gözlemler açıklanmıştır.

Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği

Araştırmanın nicel verilerinin toplanmasında öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarını belirlemek için Öcal, Demirkaya ve Altınok (2013) tarafından 12-14 yaş grubu ilköğretim öğrencilerine yönelik geliştirilen “Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği (SPDÖ)” kullanılmıştır. Ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli dereceli likert formatında yanıtlanacak şekilde düzenlenmiştir. Derecelendirme, “çok önemli (5)”, “önemli (4)”, “bazen önemli (3)”, “az önemli (2)” ve “önemsiz (1)” şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Puanlardaki artış öğrencilerin sosyal problemlere karşı duyarlılıklarının yüksekliğini; azalma ise sosyal problemlere karşı duyarlılıklarının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120’dir. 24 maddeden oluşan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği ölçeği geliştiren araştırmacılar tarafından test edilmiş, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .943 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Öcal, Demirkaya ve Altınok, 2013). Araştırma kapsamında “Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği”nin 6. Sınıflara diğer bir deyişle 12 yaş grubuna uygulanması nedeniyle, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği tekrardan test edilmiş ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .882 olarak tespit edilmiştir. Cronbach alfa değerinin ölçek çalışmalarında .70 ve üzeri olması gerektiği kabul görülmektedir (Seçer, 2013, s. 179)Bu durum ölçeğin çalışma grubunun ölçümü için kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmada kullanılmak üzere ölçeği geliştiren araştırmacılardan eposta yoluyla izin alınmıştır. İzine ilişkin yazışma EK C’de verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencileri daha iyi tanımak amacıyla kullanılmıştır. Öcal, Demirkaya ve Altınok (2013) tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunda cinsiyet, yaşanılan yer, ailenin ortalama aylık geliri, babanın eğitim durumu, annenin eğitim durumu, babanın mesleği, annenin mesleği, kardeş sayısı, haber takip sıklığı ve Sivil Toplum Kuruluşu’na üyelik durumlarına ilişkin maddelere yer verilmiştir. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu EK B’de sunulmuştur. Kişisel

Bilgi Formu, Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği ile birlikte oluşturulduğu için üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmasının öğrencilerin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşlerini almak amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunun hazırlanmasında kolay anlaşılır olma, odaklı sorular hazırlama, çok boyutlu soru sormaktan kaçınma, açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma, alternatif sorular ve sondalar hazırlama, farklı türden sorular yazma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenleme ilkeleri (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 128) dikkate alınmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerle deneysel işlem sonrasında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde genel olarak güncel olay kavramı ve önemi, toplumsal sorun kavramı ve önemi ile deneysel işleme ilişkin düşüncelerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Görüşme soruları araştırmanın amacına uygun bir şekilde hazırlanmaya çalışılmıştır. Görüşme sorularının deney grubundaki öğrencilerin seviyelerine uygun ve anlayabilecekleri şekilde olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme soruları daha sonra 2 uzman tarafından incelenmiş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme sorularının hazırlanmasının ardından deney grubuna deneysel işlem başladıktan sonra katılan bir öğrenci ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmeden sonra anlaşılmayan sorular yeniden düzenlenmiş ve öğrencilerin anlayacağı duruma getirilmiştir. Örneğin pilot görüşmede öğrencinin sosyal problem kavramını algılamakta zorlandığı, onun yerine toplumsal sorun kavramı kullanıldığında soruyu daha iyi anladığı görülmüştür. Tüm bu işlemlerden sonra 2, 7 ve 9. soruların altında yer alan sondalar ile birlikte toplam 10 yarı yapılandırılmış görüşme sorusundan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Pilot görüşme yapılan öğrenciden elde edilen veriler analiz sürecine dâhil edilmemiştir. Deney grubunda yer alan ve analiz sürecine dâhil edilen öğrenciler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları EK F’de sunulmuştur. Öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmadan önce “Veli Onay Formu” ile velilerin onayı alınmış ve bu onay alındıktan sonra yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Yapılandırılmış Gözlem

Kontrol grubunda güncel olayların kullanımında yararlanılabilecek yöntem ve tekniklerin veya güncel olayların kullanılıp kullanılmadığını görmek amacıyla, Gürdoğan Bayır (2012) tarafından geliştirilen “Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu” kullanılarak yapılandırılmış gözlem uygulanmıştır.

Yapılandırılmış gözlemede, gözlenecek olgu ile ilgili sistematik bir yaklaşım vardır. Yapılandırılmış gözlemlerde bilgi toplamada güvenilirlik ve geçerliğe ulaşmak daha kolaydır (Büyüköztürk ve diğ. , 2012, s. 141). Gözlem formu “iyi”, “orta”, “zayıf” ve “çok zayıf” şeklinde puanlandırılmıştır. Araştırmacı tarafından kullanılan “Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu”nun kullanımına ilişkin izin, e-posta aracılığı ile gözlem formunu geliştiren araştırmacıdan alınmıştır. İzne ilişkin e-posta EK G’de yer almaktadır.

Uygulama Süreci

Uygulama sürecinde ilk olarak araştırmanın gerçekleştirilmesi için Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alınmıştır. Araştırma için alınan izin EK A’da yer almaktadır. İlgili makamlardan iznin alınmasından ve veri toplama araçlarının hazırlanmasından ve sonra Eskişehir ili Tepebaşı ilçesinde bulunan Fahri Günay Ortaokulu’nda bulunan 6. sınıflardan biri kontrol diğeri ise deney grubu olmak üzere iki sınıf belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını belirlemek amacıyla ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 112). Araştırmanın amaçları doğrultusunda öncelikle katılımcıların alt sosyo-ekonomik düzeyde bir okulda öğrenim görmeleri ölçüt olarak alınmıştır. Araştırmanın hangi okulda gerçekleştirileceğini belirlemek için, Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 3 farklı okuldaki 6. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği’nden elde edilen veriler ve verilerin analizi sonucunda, alt sosyo-ekonomik düzeye sahip okuldaki sınıfların ölçekten aldıkları puanların, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip okullardaki sınıflardan daha düşük olduğu görülmüş ve deneysel işlemin etkililiğini daha iyi görmek için alt sosyo-ekonomik düzeydeki bir

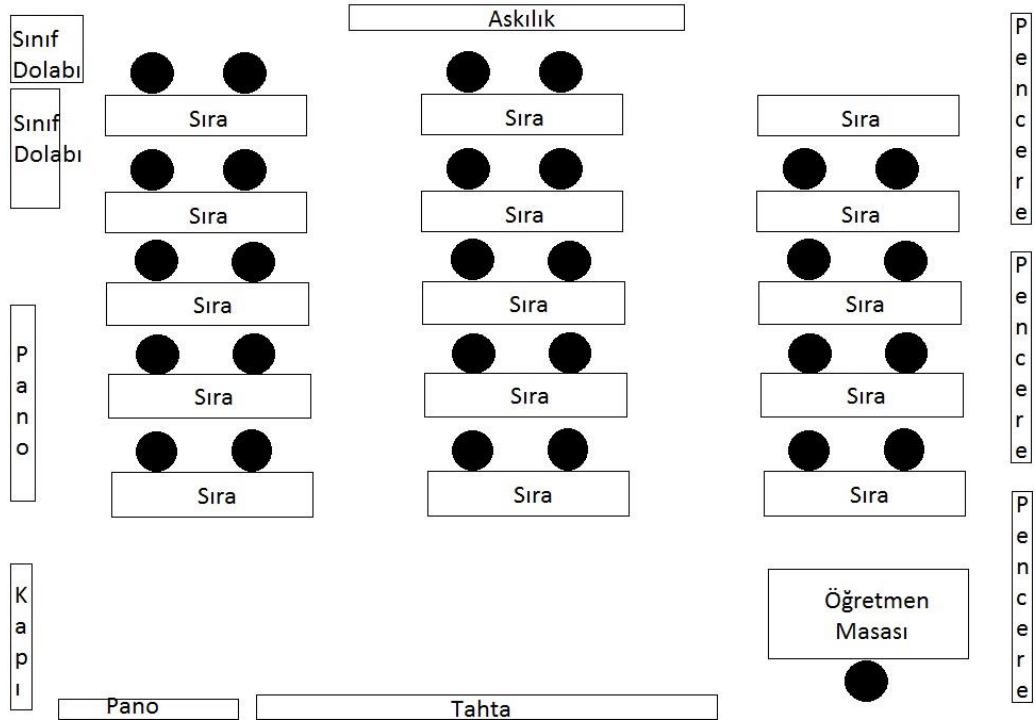
okul tercih edilmiştir. Ayrıca okul yönetiminin ve öğretmenlerin araştırmaya ilgi duyması ve katılmaya istekli olması araştırmanın gerçekleştirileceği okulun belirlenmesinde etkili olmuştur.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere, Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma planlandı ve kendilerinin de bu araştırmaya yer almalarının istendiği bilgisi verilmiştir. Araştırmanın nasıl yapılacağı ve sürecin nasıl işleyeceği, araştırma sonuçlarına herhangi bir etkisi olmadan açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya bağlı olarak hazırlanan ders planları araştırmacı tarafından hazırlanmış ve uygulanmıştır. Güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan ders planları kontrol ve deney gruplarına uygulanan öntestlerden sonra uygulanmaya başlanmış ve 24 ders saati olmak üzere toplam 8 hafta boyunca uygulanmıştır. Uygulamalar “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi ile “Demokrasinin Serüveni” üniteleri boyunca gerçekleştirilmiştir. Uygulamalardan sonra deney ve kontrol grubuna sontest olarak tekrardan Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmanın yapılacağı sınıf düzeyinin altıncı sınıf olarak seçilmesinin nedeni araştırmanın bağımlı değişkeni olan grubun soyut işlemlere geçiş döneminde olmasıdır. Sosyal problemlere olan duyarlılık bilinci soyut bir kavram olduğu için araştırmanın bu yaş düzeyinde yapılması ve araştırma sonucunda sosyal duyarlılık bilinci kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında deneysel işlemin gerçekleştirildiği deney grubu sınıfında 1 öğretmen masası ve sandalyesi, 15 adet sıra, 1 adet tebeşir tahtası, 1 adet askılık, 2 adet sınıf dolabı, 2 adet sınıf panosu ve 1 adet projeksiyon cihazı bulunmaktadır. 12 sırada öğrenciler ikişer olarak, 2 sırada ise birer öğrenci oturmakta ve 1 sırada ise kimse oturmamaktadır. Ayrıca sınıf öğretmenler odasının bitişiğinde bulunmaktadır. Deney grubu sınıf planı Şekil 1’de gösterilmiştir.



Şekil 1: Deneysel Sınıf Planı

Kontrol grubunun bulunduğu sınıfta ise 1 öğretmen masası ve sandalyesi, 15 adet sıra, 1 adet tebeşir tahtası, 1 adet askılık, 1 adet sınıf dolabı, 2 adet sınıf panosu bulunmaktadır. 13 sırada öğrenciler ikişer olarak 2 sırada ise birer öğrenci oturmaktadır.

Süreç sonunda deney grubundan derinlemesine bilgi elde etmek için belirlenen öğrenciler ile 22.05.2014 ile 30.05.2014 tarihleri arasında yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yalnızca nicel analiz sürecine dâhil edilen deney grubundaki öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Başka bir deyişle, sınıfta uygulanamayan ve uç değerlere sahip olan, diğer bir deyişle istatistiksel olarak grubun geri kalanını temsil etmeyen öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmemiştir. Görüşmeler öğleden sonra boş olan bir sınıfta gerçekleştirilmiştir. Bu boş sınıfın kullanılması için okul müdür yardımcısından izin alınmıştır. Görüşmelerin bu sınıfta gerçekleştirilmesinin nedeni hem görüşmelerin sağlıklı bir şekilde yapılması hem de öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde ifade etmelerine olanak verecek bir ortam sağlamasıdır. Görüşmeler 2 adet ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler en kısa 10 dakika 42 saniye, en uzun 22 dakika 34 saniye sürmüştür. Aşağıdaki tabloda görüşülen öğrencilere verilen katılımcı numaraları ve görüşmelerin uzunluğu gösterilmiştir:

Katılımcı	Kayıt Süresi
K1	14:36
K2	19:29
K3	22:34
K4	12:49
K5	19:56
K6	13:18
K7	13:10
K8	13:05
K9	11:02
K10	16:58
K11	16:07
K12	18:58
K13	14:49
K14	14:26
K15	10:42
K16	14:43
K17	13:08
K18	11:59
K19	20:37
K20	13:32
K21	13:01
K22	10:44

Tablo 4. Görüşülen Öğrenciler ve Görüşmelerin Süreleri

Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde genel olarak öğrencilerin güncel olaylara ilişkin algıları, sosyal problemlere ilişkin algıları, güncel olayların öğretme-öğrenme sürecine yansımaları ve güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Öğrencilerin güncel olaylara ve sosyal problemlere ilişkin algıları, güncel olayların öğretme öğrenme sürecine yansımaları ve güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşleri açısından önemlidir. Sözü edilen boyutlar, bulgular ve yorum bölümünde ilişkilendirilerek verilmiştir.

Diğer yandan kontrol grubunda güncel olayların kullanımında yararlanılabilecek yöntem ve tekniklerin ya da güncel olayların kullanılıp kullanılmadığını görmek amacıyla, Gürdoğan Bayır (2012) tarafından geliştirilen “Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu” kullanılmıştır. Araştırmacı deney grubunda

işlenen konulara paralel olarak kontrol grubunda 24.03.2014 tarihleri ile 21.04.2014 tarihleri arasında yapılandırılmış gözlem yapmıştır. Ayrıca deney grubunda uygulama süreci video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar deneysel işlemin hazırlanan ders planlarına uygunluğunu denetlemek için kullanılmıştır.

Veri Analiz Süreci

Uygulamalara başlamadan önce her iki gruba da ön-test olarak Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği verilmiştir. Elde edilen verilerin ön-test puanları SPSS 21.0 programı aracılığıyla hesaplanmıştır. Ön-test uygulamasından sonra deney grubundaki öğrencilere “Ülkemiz ve Dünya” ve “Demokrasinin Serüveni” üniteleri boyunca güncel olaylardan yararlanarak hazırlanan ders planları uygulanmıştır. Süreç sonunda öğrencilere son-test uygulaması için tekrar Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği verilmiş ve puanlar hesaplanmıştır.

Kontrol ve deney grubu öntest puanları arasındaki ölçüm için uygulanması gereken ilişkisiz (bağımsız) örneklem T Testinin, kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasındaki ölçüm için uygulanması gereken ilişkili (bağımlı) örneklem T Testinin, deney grubunun öntest ve sontest puanları arasındaki ölçüm için uygulanması gereken ilişkili (bağımlı) örneklem T Testinin ve kontrol ve deney gruplarının sontest puanları arasındaki ölçüm için uygulanması gereken ilişkisiz (bağımsız) örneklem T Testinin uygulanmasından önce, elde edilen verilerin normallik dağılımlarına bakılmıştır. Çünkü gerçekleştirilecek olan işlemde önce, ölçülecek olan puanların normal dağılım göstermesi gerekmektedir (Büyüköztürk, 2013).

Standart normal dağılımda basıklık ve çarpıklık katsayısı sıfırdır. Bu değerlerin ± 1 arasında kalması, dağılımın normalden aşırı sapma göstermediğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 16). Ancak araştırmada çalışma grubundan elde edilen öntest ve sontest puanlarının normallik dağılımlarına bakıldığında öntest puanlarının çarpıklık değerinin -1,649, basıklık değerinin 4,029 olduğu görülmüştür. Aynı zamanda sontest puanlarının da çarpıklık değerinin -1,185, basıklık değerinin de 1,266 olduğu görülmüştür. Bu durumda çalışma grubunun öntest ve sontest puanlarının normal bir dağılım göstermediği görülmektedir. Bu durumda veri setindeki uç değerlere bakılmıştır. Çünkü uç değerler istatistiksel testleri bozabilir. Başka bir deyişle bir uç değer yapılan işlemi anlamlı hale

getirebileceği gibi, tersi bir durumda söz konusu olabilir. Tek yönlü uç değerler, kutu grafiği (box plots) yardımıyla incelenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 12). Yapılan bu işlemde deney grubunun öntest puanlarında 2, kontrol grubunun ise sontest puanlarında 1 uç değer olduğu görülmüştür. Bu deneklerin neden uç değer olarak görüldüğü araştırılmış ve deneklerin grubun geri kalanından farklı olduğu, diğer bir deyişle grubu temsil etmediği anlaşılmıştır. Bu durumda öntestlerde görülen 2 uç değere sahip denekler, sontestlerde görülen 1 uç değere sahip denek analiz sürecinden çıkarılmıştır. Çıkarılan uç değerlerden sonra tekrar puanların normallik dağılımına bakılmıştır. Bu durumda çalışma grubunda elde edilen öntest puanlarının çarpıklık değeri -0,735, basıklık değeri -0,424 olduğu görülmüştür. Aynı zamanda sontest puanlarının da çarpıklık değerinin -0,870, basıklık değerinin -0,185 olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle hem öntest puanlarının hem de sontest puanlarının +- 1 arasında olduğu görülmüştür. Bu durumda değerlerin normal bir dağılım sağladığı, ilişkili örneklem T Testi ve ilişkisiz örneklem T Testi için uygun bir durumda olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda deneysel işlemde önce 26 kişilik sınıf mevcudu olan deney grubunda 2 öğrenciye sontest uygulanamaması ve 2 öğrenciden de elde edilen puanların uç değer olarak görünmesi nedeniyle 22 öğrenci değerlendirmeye alınmıştır. Deneysel işlemde önce 28 kişilik sınıf mevcuduna sahip olan kontrol grubunda ise 1 öğrenciye sontest uygulanamaması ve sontestlerde 1 öğrenciden de elde edilen puanların uç değer olarak görülmemesi sebebiyle 26 öğrenci değerlendirmeye alınmıştır.

Kayıt altına alınan görüşmeler, bilgisayar ortamında yazılı bir metin haline getirilmiştir. Araştırmacı daha sonra bu metinleri içerik analizi tekniği ile analiz etmiştir. İçerik analizinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem birbirlerine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinde öncelikle veriler kodlanır. Bu aşamada araştırmacı, elde ettiği verileri bir sözcük veya bir cümle olarak isimlendirir, başka bir deyişle kodlar. Kodlanan veriler, bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmaya çalışılır ve temalara ulaşmaya çalışılır. Bir sonraki aşamada ise araştırmacı, kodları ve temaları düzenlemeye çalışır. Böylece elde edilen veriler yorumlamaya hazır hale gelir. Son olarak da kodlardan ve temalardan yola

çıkarak elde edilen bulgular yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma kapsamında da araştırmacı deney grubundaki öğrenciler ile gerçekleştirdiği yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verileri kodlamıştır. Daha sonra kodları sistematik hale getirip belirli temalara ulaşmış, ardından bulguların okuyucuların anlayacağı bir şekilde yorumlamak için kodları ve temaları düzenlemiştir.

İnandırıcılık

İnandırıcılık kavramı, bulguların ne derece araştırılan olgunun deneyimlerini ya da bireyin görüşlerinin gerçeği yansıttığını ifade eder (Barbour, 1998'den akt. Curtin ve Fossey, 2007, s. 89). Araştırmada nitel verilerin inandırıcılığını arttırmak amacıyla araştırmacı tarafından yazılı metin haline dönüştürülen yarı yapılandırılmış görüşmelerin %20'si farklı bir alan uzmanı tarafından da kodlanmıştır. Daha sonra araştırmacı ve görüşmelerin %20'sini bağımsız bir şekilde kodlayan alan uzmanı bir araya gelerek kodlamalar üzerinden fikir birliğine varmak için tartışmalar gerçekleştirmişlerdir. Barber ve Walczak (2009) verilerin %20'sinin farklı bir alan uzmanı tarafından bağımsız bir şekilde kodlanmasının ve araştırmacı ve verileri bağımsız olarak kodlayan alan uzmanının kodlamalar üzerinden gerçekleştirecekleri tartışmalardan ulaşacakları fikir birliğinin, verilerin analizi noktasında nitel araştırmanın inandırıcılığını arttırdığını ifade etmiştir. Konu hakkında Glesne (2012) verilerin başka bir kişi tarafından kodlanmasının “yorumlarınızın doğru olduğunu nasıl bilebilirsiniz?” sorusuna cevap verdiğini ifade ederek, bu işlemin nitel verilerin analizinin inandırıcılığını arttırdığını belirtmiştir.

Ayrıca deney grubundaki öğrenciler ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin yazılı metin haline getirildikten sonra gerçekleştirilen kodlama ve kodlardan temalara ulaşma işlemi, deney grubundaki yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilen öğrencilere sunulmuş ve kodlamalar ve kodlardan ulaşılan temalar için “katılımcıların onayı” alınmıştır. Başka bir deyişle araştırmanın nitel veri kaynakları noktasında inandırıcılığını arttırmak için “katılımcı onayı” işlemi uygulanmıştır. Katılımcı onayındaki asıl amaç araştırmacının görüşülen kişinin aktardıklarından çıkarttığı anlam ile görüşülen kişinin düşünceleri arasındaki tutarlılığı sağlamaktır (Lincoln ve Guba 1985'den akt. Shenton, 2004, s. 68). Bu işlem Fahri Günay Ortaokulu rehberlik servisi odasında, öğrenciler ile birebir olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı

tarafından yazılı metin haline getirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler ve analizler, yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilen her bir öğrenciye teker teker aktarılmış ve öğrencilerden analizleri kendileri tarafından tutarlılık açısından kontrol etmeleri istenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın temel amacı doğrultusunda elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri ve betimsel analiz sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yoruma yer verilmiştir.

1. “Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanan deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin sosyal problemlere duyarlılık düzeyleri arasında fark var mıdır?” sorusuna yönelik olarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere deneysel işlemden önce sosyal problemlere duyarlılık düzeylerini ölçmek için öntest niteliğinde “İlköğretim öğrencilerine yönelik sosyal problemlere duyarlılık ölçeği” uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi analizi yapılmıştır. Farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması ilişkisiz örneklem için t-testi (Independent T-Test) gerektirmektedir (Büyüköztürk, 2011, s. 27). Gerçekleştirilen işlem Tablo 5’ te gösterilmiştir.

Grup	N	X	Ss	Sd	T	P
Deney	22	106,59	10,17			
				46	.382	.704
Kontrol	26	105,57	8,27			

Tablo 5. Deney ve Kontrol Grupları Öntest Puanları Arasında İlişkisiz Örneklem için T Testi Sonuçları

Tablo 5’te de görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarının öntest puanları arasında hesaplanan t değerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(46)}=.382$; $p>0.05$). Yapılan analiz sonucu elde edilen veriye göre deneysel işlemden önce deney ve kontrol gruplarının sosyal duyarlılık düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Daha sonra, deneysel işlemin deney grubu üzerindeki etkisini sınamak amacıyla deney grubundaki öğrencilerin aldıkları öntest ve sontest puanları arasında ilişkili örneklem için t-testi (Paired-sample T-Test) yapılmıştır. Çünkü aynı kişiler bağımlı

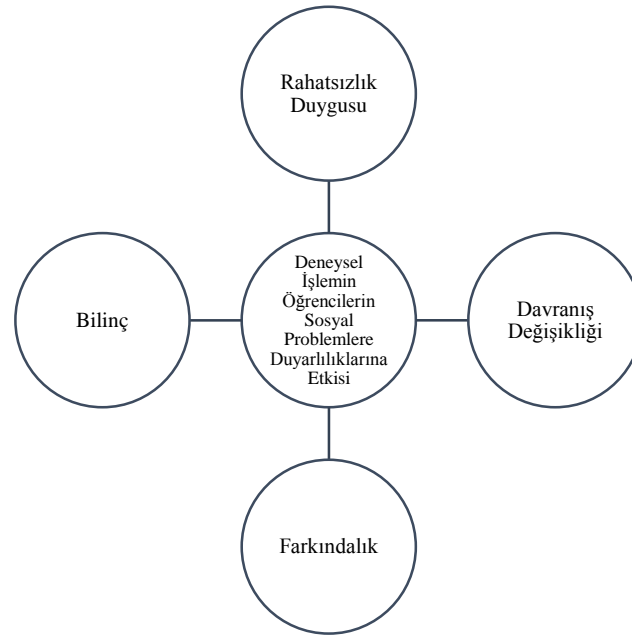
değişken üzerinde iki kez ölçülmüştür (Büyüköztürk, 2011, s. 19) . Gerçekleştirilen işlem Tablo 6’da gösterilmiştir.

Deney Grubu	N	X	Ss	Sd	T	P
Öntest	22	106,59	10,17			
Sontest	22	111,09	8,32	21	-2.95	.008

Tablo 6. Deney Grubunun Öntest-Sontest Puanları Arasında İlişkili Örneklemeler için T Testi Sonuçları

Tablo 6’da görüldüğü gibi deney grubunun kendi içinde öntest ve sontest puanları arasında yapılan ilişkili örneklemeler için t-testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(21)}=2.95$; $p<0.05$). Buna paralel olarak deney grubunun Sosyal Problemlere Duyarlılık öntest puanı 106,59 iken, sontest puanının 111,09 olduğu görülmüştür. Yapılan analiz sonucuna göre Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın deney grubundaki öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıkları üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşleri ise Şekil 2’de gösterilmiştir.



Şekil 2. Deneysel İşlemin Öğrencilerin Sosyal Problemlere Duyarlılıklarına Etkisine İlişkin Görüşleri

Şekil 2’de deneysel işlemin öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşleri “rahatsızlık duygusu”, “davranış değişikliği”, “farkındalık” ve “bilinç” temaları altında değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin bir kısmı deneysel işlem sonrasında kendilerinde toplumsal sorunlarla ilgili “rahatsızlık duygusu” hissettiklerini ifade etmişlerdir. Rahatsızlık duygusu hissetmeye başlayan öğrencilerden olan K5, deneysel işlem süresince öğrendiği bilgilerden yola çıkarak toplumsal bir sorun olarak gördüğü teknolojinin gelişmesine ilişkin rahatsızlık duygusunu ve nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

Eskiden teknolojinin ilerlemesini çok istiyordum. Çünkü ben bilgisayarı çok seviyorum. Kardeşim de. Ben bunların çok radyasyon yaydığını biliyordum ama o kadar zarar, etki gördüğünü bilmiyordum. Benim gözlerim çok acımaya başladı. Ben yazıları çok zor okuyorum. Kardeşimin de aynı duruma düşmesini istemiyorum ama çok oynuyor (K5, s. 11, satır: 259-262).

Aynı görüşe sahip bir başka öğrenci olan K2’nin “*Yani mesela çevre kirliliğinin bizim için çok önemli olduğunu, ileriki nesillerde daha kötü olacağımızı, belki de...*” (K2, s. 11, satır: 254-255) şeklindeki görüşünden de toplumsal sorun olarak gördüğü çevre kirliliğinin gelecekte yaratacağı olası etkilerinden duyduğu rahatsızlık duygusu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin bir kısmı da deneysel işlem sonrasında kendilerinde toplumsal sorunlarla ilgili bir takım “davranış değişikliği” oluştuğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin davranış değişikliği çevreye çöp atma ve parfüm kullanımı ile ilgili olmuştur. Çevreye çöp atma ile ilgili davranış değişikliğinden bahseden K3 aynı zamanda su ve hava kirliliğinden de rahatsız olduğunu ifade etmiş ve davranış değişikliğinin Sosyal Bilgiler dersinden sonra oluştuğunu ifade etmiştir. K3’ün görüşleri şu şekildedir:

Mesela ilk su kirliliğini gördüm. Su veya hava kirliliği idi. Su kirleniyordu böyle. Hiç aman diyordum boş ver. Biz mi sanki kirletiyoruz. Boş ver diyordum ama şimdi olmayacağını fark ettim. Eğer temizlenirse hem doğanın daha güzel olacağı hem de suyun daha iyi olacağı hakkında şey yaptım (...) Bunun için mesela yerde gördüğüm çöpleri arkadaşlarıma da söylüyorum özellikle. Alın diyorum böyle çöp kutusuna atın diyorum. Eğer böyle yapmazsanız dünya daha da kirlenecek. Bütün her şeyi ata ata en son dünyada böyle kirlenecek. Her yer kir olacak diyordum. O arkadaşlar da bundan sonra benden de örnek alarak (...) Evet benden de yapıyorlardı (...) Yok bende birlikte onlarda yapmıyorlardı (...)Evet. Arkadaşlarım falan hatta çok şey yapıyorlardı. Bende dedim bu konu da şimdi bana diyorlar ki biz Önder hocayla ders işliyorduk diyordum

Önder hocayla. Ondan sonra bizimkiler diyordu ki bu derste ne oldu? Şu derste ne oldu (...) Sorup duyuyorlardı (K3, s. 14, satır: 332-339).

Parfüm kullanımını konusunda da davranış değişikliğinden bahseden K20 güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerden sonra parfüm kullanımını bir hayli azalttığını ifade ediyor. K20'nin konu ile ilgili görüşleri de şöyledir: *“Parfüm kullanırken çok sıkıyordum. Mesela parfümü, şimdi neredeyse hiç yok denecek kadar az sıkıyorum”* (K20, satır: 236-238).

Öğrenciler arasında deneysel işlemin sosyal problemlerle ilgili farkındalıklarını artırdığını ifade edenler de olmuştur. Bu konuda küresel ısınma örneğini veren K19 küresel ısınmanın ne kadar önemli bir toplumsal sorun olduğunu güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerden sonra fark ettiğini açıkça ifade etmiştir. Ayrıca hava ve su kirliliği ile ilgili görüşlerinin de etkinliklerden sonra değiştiğini de belirtmiştir. K19'un konu ile ilgili görüşü şu şekildedir:

Çünkü ilk olduğunda o konuyla ilgili çok şey bilmiyordum. Bana göre önemsizdi ama derslere girdim öğrendim. Çok önemli olduğunu öğrendim. Mesela neydi onun ismi. Küresel ısınma. Mesela ilk önce ben Amerika'da, ya da ozon tabakasının delinmesi. Ben ilk geldiğinizde onu az önemli yaptım. Çünkü sadece orayı etkiliyor. Ondan sonra derslere girdik. Ondan sonra bir baktım orada delik büyüyecek büyüyecek küresel ısınma olacak hocam o Türkiye'yi de etkileyecek. Türkiye çöl olacak. O yüzden çok önemli işaretledim hocam (...) Kitaptan baktık böyle, bakmıştık hava kirliliği, yer kirliliği. O yüzden değişti. Oradaki resimler çok etkiledi. Su kirliliği vardı hocam. Suyun içinde şişe bir sürü şey vardı hocam. Türkçe dersinde de hoca zaten demişti. Bir hocam İstanbul Boğazi'nda dalış yapıyormuş. İstanbul Boğazi'ndan çıkartıkları böyle hani her şey varmış. Böyle upuzun sermişler. Televizyon, klozet varmış (K19, s. 7-10, satır: 165-228).

Güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerden sonra yardımlaşmanın önemini farkına vardığını belirten K21'in de görüşleri şu şekildedir: *“Evet (...) Ben bazı ülkelerin birbirlerine, çok cimri olduklarını sanıyordum. Hep böyle yardımlaşmış o etkinliklerde. Gazete haberlerinde ülkemizde neler olduğunu anladık. Böyle kendimiz de gazete yapabiliyormuşuz. Bu da mantıklıydı. İşte öyle”* (K21, s. 7, satır: 169-173). Yine dayanışmanın önemini vurgulayan K1 görüşü şöyle ifade etmiştir: *“Toplumsal sorunlarımızı birlikte çözmeyi öğrendik”* (K1, s. 11, satır: 269).

Güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerden sonra çevreye karşı daha duyarlı olduğunu belirtmesinin yanı sıra özgürlükçü bir tartışmanın önemini öğrendiğini vurgulayan K13 de görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“Evet. Çevreye ve*

çevremizdeki insanlara karşı daha duyarlı olmayı, daha faydalı olmayı, onlarla tartışma içinde olup birbirilerimizin özgürlüklerine zarar vermeden kendi özgürlüğümüzü yaşamayı öğrendim.” (K13, s. 9, satır: 220-222).

Bunların dışında güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerden sonra K1’in birtakım farkındalıkların yanında geri dönüşüm “bilinci” kazandığı “*Mesela hani dediğim gibi geri dönüşüm kutularını şey yapıyorduk ya. Şimdi iyice kararımı değiştirdim. Konulmalarını istiyorum.*” (K1, s. 12, satır: 277-278) şeklindeki görüşünden anlaşılmaktadır.

Kontrol grubunun toplumsal sorunlara duyarlılık konusunda kendi içindeki durumunu görmek için de ilişkili örneklem için T Testi (paired sample T Test) yapılmıştır. Gerçekleştirilen işlem Tablo 7’de gösterilmiştir.

Kontrol Grubu	N	X	Ss	Sd	T	p
Öntest	26	105,57	8,27			
Sontest	26	105,15	10,65	25	.173	.864

Tablo 7. Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Puanları Arasında İlişkili Örneklem için T Testi Sonuçları

Tablo 7’de de görüldüğü gibi kontrol grubunun kendi içinde öntest ve sontest puanları arasında yapılan ilişkili örneklem için t-testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(26)}=.173$; $p>0.05$). Buna paralel olarak kontrol grubunun Sosyal Problemlere Duyarlılık öntest puanı 105,57 iken, sontest puanının 105,15 olduğu görülmüştür. Yapılan analiz sonucuna göre Sosyal Bilgiler derslerinde gerçekleştirilen öğretimin kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıkları üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Kontrol grubunda 5 hafta boyunca gerçekleştirilen ve veriler tekrar etmeye başladığında bırakılan yapılandırılmış gözlem verilerinde de, deneysel işlem süresince işlenen derslerde güncel olayların kullanımında yararlanılabilecek yöntem ve tekniklere rastlanılmamıştır.

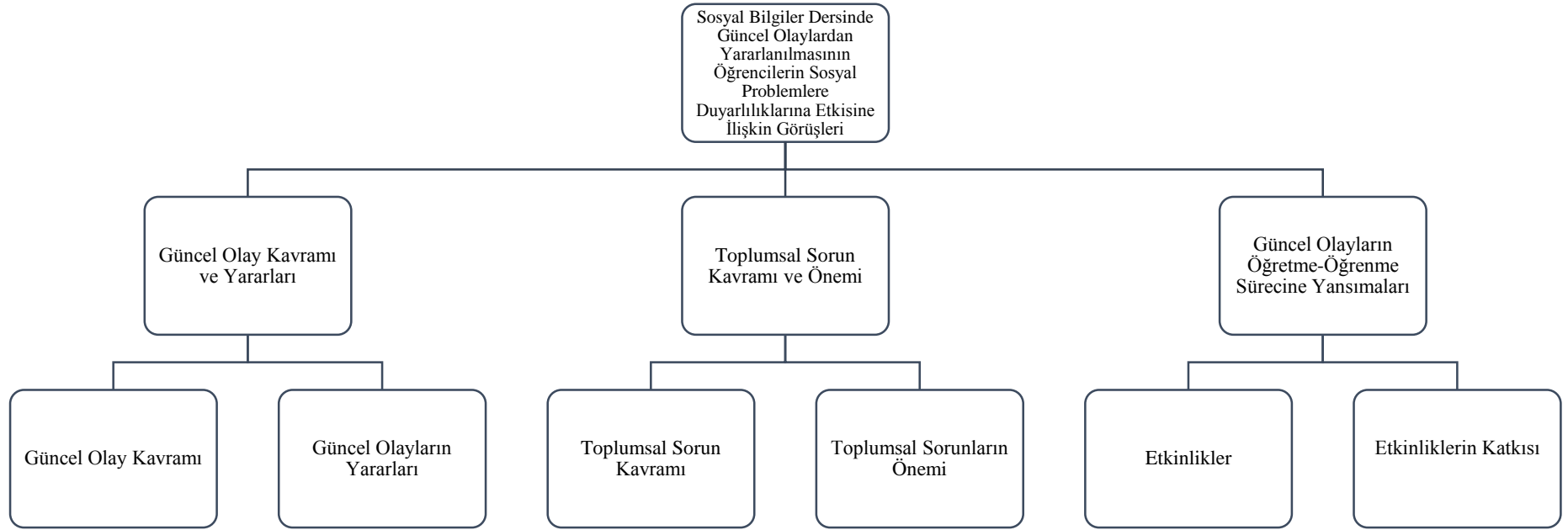
Deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığına ilişkin bilgiye ulaşmak için ilişkisiz örneklem için t-testine başvurulmuştur. Gerçekleştirilen işlem Tablo 8’de gösterilmiştir.

Grup	N	X	Ss	Sd	T	p
Deney	22	111,09	8,32	46	2.12	.039
Kontrol	26	105,15	10,65			

Tablo 8. Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Puanları Arasında İlişkisiz Örneklem için T Testi Sonuçları

Tablo 8’de görüldüğü gibi deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında yapılan ilişkisiz örneklem için T Testi sonuçlarına göre deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t_{(46)} = 2.12$; $p < 0.05$). Elde edilen bu sonuca göre deneysel işlemin deney grubunun sosyal problemlere duyarlılık puanları üzerinde bir etkisi olduğu, geleneksel öğretimin ise kontrol grubunun sosyal problemlere duyarlılık puanları üzerinde bir etkisi olmadığı görülmüştür. Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrenciler deneysel işlem ile deneysel işlemden önce işlenen dersler arasındaki farklılıkları ifade eden görüşlere yer vermiştir. Örneğin, K20’nin deneysel işleme ilişkin “*Daha eğlenceli olduğu için kendimi daha çok veriyorum.*” (K20, s. 10, satır: 245) şeklindeki görüşünden öğrenciye göre deneysel işlemin, geleneksel öğretime göre daha eğlenceli olduğu ve onun derse karşı motivasyonunu artırdığı sonucuna ulaşılabilir. Deneysel işlem ile geleneksel öğretim arasındaki farklılıkları belirten başka bir öğrenci olan K12’nin görüşü şu şekildedir: “*Eskiden Sosyal dersini anlamıyordum. Şimdi daha çok anlıyorum (...) Siz onunla ilgili oyun oynattınız*” (K12, s. 10, satır: 235-240). Deneysel işlemden önce işlenen derslerde, güncel olaylardan yararlanılarak işlenen dersteki gibi etkili öğrenemeyeceğini düşünen K10, bunun sebebini şu görüşüyle açıklamıştır: “*Çünkü burada uygulayarak öğrendik. Orada sadece yazılı bakıyorduk kitaplardan. Burada uyguladığımız için*” (K10, s. 10, satır: 238-240).

2. Araştırmada yanıt aranan diğer soru “Deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusudur. Bu konuda öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerden yola çıkılarak üç tema oluşturulmuş ve öğrencilerin görüşleri üç tema kapsamında ele alınmıştır. Bu temalar Şekil 3’te gösterilmiştir:

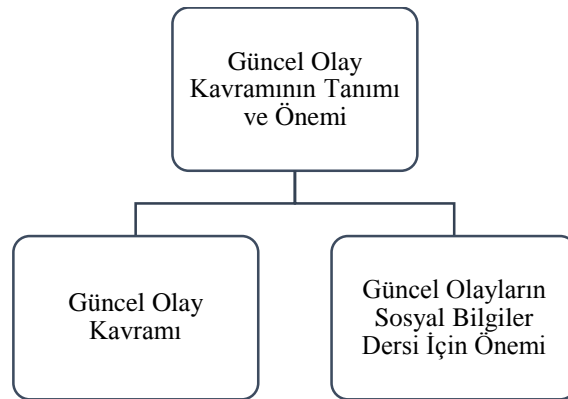


Şekil 3. Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanılmasının Öğrencilerin Sosyal Problemlere Duyarlılıklarına Etkisine İlişkin Görüşleri

Şekil 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin güncel olay kavramı hakkında ne düşündükleri ve güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için önemine ilişkin görüşler, güncel olay kavramı ve önemi teması çerçevesinde incelenmiştir. Öğrencilerin toplumsal sorun kavramı hakkında ne düşündükleri ve toplumsal sorunların Sosyal Bilgiler dersinde verilmesinin önemine ilişkin görüşleri, toplumsal sorun kavramı ve önemi teması çerçevesinde incelenmiştir. Öğrencilerin güncel olaylardan yararlanılmasının öğretme-öğrenme sürecine yansımalarına ilişkin görüşleri, güncel olayların öğretme-öğrenme sürecine yansımaları teması çerçevesinde incelenmiştir. Aşağıda Şekil 3'te gösterilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Öğrencilerin Güncel Olay Kavramının Tanımı ve Önemine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin güncel olay kavramına ilişkin tanımları ve Sosyal Bilgiler için önemine ilişkin görüşleri Şekil 4'te gösterilmiştir:

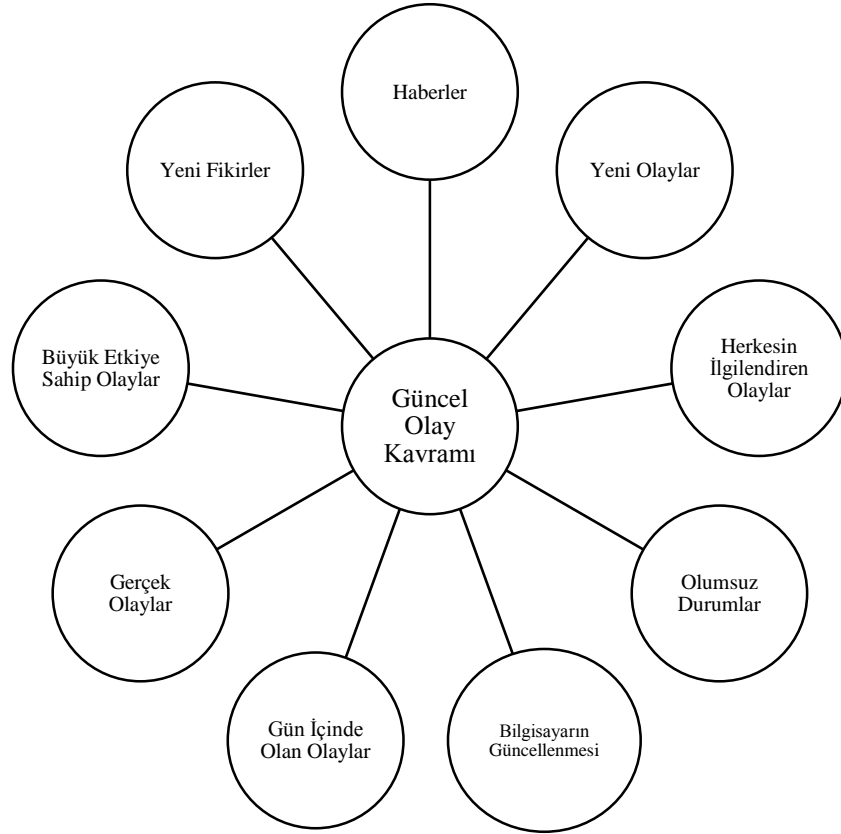


Şekil 4. Güncel Olay Kavramının Tanımı ve Sosyal Bilgiler Dersi İçin Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Şekil 4'te görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri güncel olay kavramının tanımı ve önemi, güncel olay kavramı ve güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için önemi olmak üzere üç başlık altında sunulmuştur.

Öğrencilerin Güncel Olay Kavramının Tanımına İlişkin Görüşleri

Deney grubundaki öğrencilerin güncel olay kavramına ilişkin görüşleri Şekil 5'te verilmiştir:



Şekil 5. Öğrencilerin Güncel Olay Kavramına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Şekil 5’te görüldüğü gibi öğrencilerin güncel olay kavramına ilişkin tanımlamaları haberler, yeni olaylar, herkesi ilgilendiren olaylar, olumsuz durumlar, bilgisayarın güncellenmesi, çalışmak, gün içinde olan olaylar, gerçek olaylar, büyük etkiye sahip olaylar ve yeni fikirler şeklinde olmuştur. Deney grubundaki öğrenciler ile bireysel olarak gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrenciler güncel olayları kendi ifadeleriyle açıklamalarının yanında, verdikleri örnekler üzerinden de görüşlerine açıklık getirmeye çalışmışlardır.

Güncel olayları “haberler” olarak gören öğrencilerden K3 güncel olayları “gazeteden okuduğumuz haberler olabilir” (K3, s. 3, satır: 60) ifadesinde bulunarak haberin kaynağını da vurgu yapmıştır. Aynı şekilde K9’da “Eee bence haberlerde böyle olaylar çıkıyor son dakika” (K9, s. 3, satır: 52) ifadesiyle güncel olayları son dakika haberleri olarak algıladığını ifade etmeye çalışmıştır. Benzer bir görüş ortaya koyan K21 de konu ile ilgili görüşünü “son dakika haberi olabilir” şeklinde dile getirmiştir. Güncel olay kavramını haberler olarak gören başka bir öğrenci olan K17 görüşünü “Hocam haberler (...) Hocam bir kaza oluyor, biri ölüyor ya da yaralı kalıyor. Onları

anlatıyor” (K17, s. 2, satır: 45-48) şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin güncel olaylar ile ilgili verdiği örnekler incelendiğinde, örneklerin yarı-yapılandırılmış görüşmelerin gerçekleştirildiği sırada çeşitli basın-yayın organlarında gündemde olan olaylar olması dikkat çekmektedir. Örneğin güncel olayları “haberler” olarak gören K3, konu ile ilgili “*Mesela Soma’da patlama olduğu zaman hemen veya ertesi gün hemen habere verilmişti*” ifadesinde bulunarak güncel olayları, haberler olarak algıladığını göstermektedir. Bunun yanında K3’ün verdiği “*Mesela... Mesela başbakanın konuşmasını verebilirim. Başka kanunların, TBMM’den çıkması*” (K3, s. 3, satır: 63-64) şeklindeki örnek, K9’un verdiği “*Hocam mesela son dakika TBMM toplantı oluyormuş. Son dakika toplantı olduğu için iptal edilmiş*” (K9, s. 3, satır: 54-55) şeklindeki örnek ve K17’nin “*Mesela Soma’da olan facia, maden faciası. Bir de trafik kazaları*” şeklindeki örnekleri, öğrencilerin güncel olayları “haberler” olarak algıladıklarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Güncel olayları “yeni olaylar” olarak gören öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, zaman vurgusu göze çarpmaktadır. Konu ile ilgili, K2 güncel olay kavramını “*son olaylar*” (K2, s. 4, satır: 86) olarak tanımlayarak zaman vurgusu yapmış ve örnek olarak “*Mesela Soma’da olan patlama güncel bir haber*” (K2, s. 4, satır: 88) ifadesini kullanarak görüşünü açıklık getirmeye çalışmıştır. Benzer bir görüşe sahip olan K11’de “*O gün gündeme düşen olaylar*” (K11, s. 2, satır: 47) şeklindeki görüşünü “*Mesela Gezi Olayları. Soma’da ölen maden işçileri*” (K11, s. 3, satır: 50-51) şeklindeki ifadesiyle örneklendirerek güncel olayları “yeni olaylar” olarak gördüğünü belirtmiş ve zaman vurgusu yapmıştır. Zaman vurgusu yapan öğrencilerden olan K16 da, görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: “*Hocam şey olabilir deprem oldu(...) Daha dün oldu*” (K16, s. 3, satır: 51-55). Aynı şekilde zaman vurgusu yaparak güncel olayları “yeni olaylar” olarak gören öğrencilerden olan K19 “*Daha yeni olmuş, yeni olan olaylar*” (K19, s. 2, satır: 38) görüşüne “*Mesela haberlerde çıkıyor. Bir kişinin ölümü diyor. Güncel haber diyor. Bir kadın çıkıyor mesela. Spiker çıkıyor. Söylüyor. O söylüyor yani yeni olmuş olay*” (K19, s. 2, satır: 37-39) ifadesiyle açıklık getirmeye çalışmıştır. K22’nin de “*En son olan olaylar. Kaza gibi mesela*” görüşünün yanında getirdiği “*En son haberleri izlediğimde Soma vardı (...) En son olan olaydan biri olduğu için*” (K22, s. 3, 52-56) şeklindeki açıklamasıyla güncel olay kavramını “yeni olaylar” olarak algıladığı anlaşılmaktadır.

Güncel olay kavramının tanımına ilişkin görüşlerine başvurulmuş öğrencilerin bir kısmı da güncel kavramını “herkesi ilgilendiren olaylar” olarak görmüşlerdir. K5’in “*Ülkeyi ilgilendiren*” (K5, s. 3, satır: 54-55) görüşüne “*Siyaset de bence güncel. Türkiye’yi çünkü çok ilgilendiriyor. Mesela bir yasa çıkıyor. O yasa diyelim insanlar istemiyor. Onlar gene de onları ilgilendiriyor insanları.*” (K5, s. 3, satır: 60-63) ifadesiyle açıklık getirmesinden, güncel olay kavramını “herkesi ilgilendiren olaylar” olarak algıladığı anlaşılmaktadır. Benzer görüşe sahip olan K6 da konu ile ilgili görüşünü “*güncel olay derken, herkesin böyle bilgisi kattığı gibi bir şey.*” (K6, s. 2, satır: 46) ifadesiyle açıklamaya çalışmıştır. Bu öğrencilerin yanında görüşlerini açıklamada zorlandığı gözlenen K8’in de “*Toplumda herkesin bildiği,...*” (K8, s. 2, satır: 36) ifadesinden güncel olayları “herkesi ilgilendiren olaylar” olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Aynı şekilde sınıfta da sessizliğiyle dikkat çeken ve kendisini ifade etmekte güçlük çektiği gözlemlenen K10’un “*Herkese duyulan bir şey mi?*” (K10, s. 3: satır: 53) ifadesinden, emin olmamakla birlikte güncel olayları “herkesi ilgilendiren olaylar” algıladığı söylenebilir. Ayrıca güncel olayları “yeni olaylar” olarak gören K2’nin, verdiği *Soma faciası* örneğinin neden bir güncel olay olduğu sorusuna “*Herkese ilgilendirdi bayağı. Önemli bir olaydı*” (K2, s. 4, satır: 90) şeklinde verdiği yanıtta da, güncel olayları aynı zamanda “herkesi ilgilendiren olaylar” olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Güncel olay kavramı ile ilgili diğer öğrencilerden farklı bir algıya sahip olan K12 “*Güncel olay deyince aklıma kötü şeyler geliyor*” (K12, s. 3, satır: 75) şeklinde görüşüne verdiği “*Bir insanın birisine kötülük yapması*” (K12, s. 2, satır: 73) örneğiyle, güncel olay kavramı ile “olumsuz durumlar”ı bağdaştırmıştır. K18’in güncel olaylara örnek olarak ifade ettiği “*sokak eylemleri*” (K18, s. 2, satır: 49) örneğinin neden bir güncel olay olduğu sorusuna verdiği “*Çünkü bazı eylemler olduğu için bayağı kişilere zarar veriyorlar*” (K18, s. 3, satır: 51) şeklindeki yanıtta, kendisinin de güncel olay kavramını “olumsuz durumlar” olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

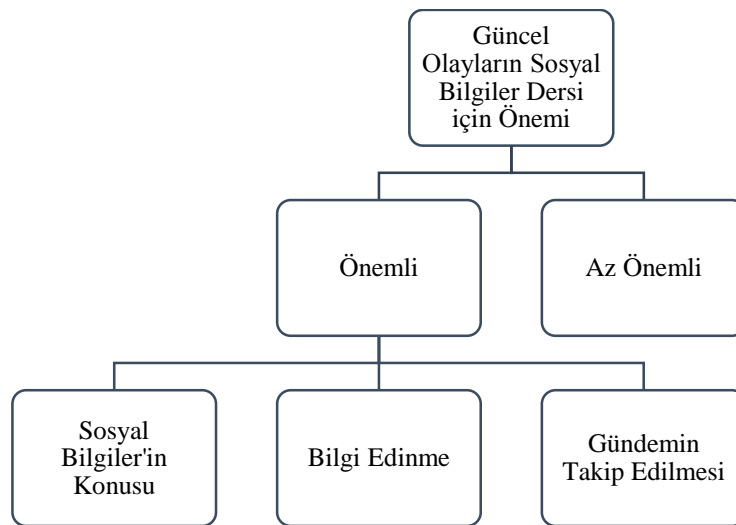
Güncel olay kavramına ilişkin diğer arkadaşlarından farklı görüşe sahip olan K5, önceden de belirtildiği gibi güncel olayları “herkesi ilgilendiren olaylar” olarak görmenin yanı sıra, “*Çevremizde olan büyük bir etki gibi*” (K5, s. 3, satır: 53) şeklindeki ifadesiyle “büyük etkiye sahip olaylar” olarak da algıladığını belirtmiştir.

Güncel olay kavramına ilişkin herkesten farklı bir görüşe sahip olan K14 “Güncel olay bence gün içinde olan olaylar” (K14, s. 2, satır: 41) şeklindeki ifadesinin yanında “Mesela bir kişinin işe gidip çalışması (...) Öğrencilerin okula öğrenmek için gidip gelmesi” (K14, s. 2, satır: 41-45) şeklindeki örneklerini de vererek, güncel olayları “gün içinde olan olaylar” olarak gördüğünü göstermiştir.

Tüm bunların yanında güncel olayları “yeni olaylar” olarak gören K16’nın “Hocam yenilemek olabilir (...) Hani bilgisayarı güncelleştirmek var ya. Oradan aklıma geldi” (K16, s. 2, satır: 40-42) şeklindeki ifadesi, güncel olay kavramına ilişkin “bilgisayarı güncellenmesi” görüşüne sahip olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde güncel olayları “olumsuz durumlar” olarak algılayan K1’in de “Mesela bilgisayarı güncellemek gibi bir şey o da (...) Kendi kendini yeniliyor bilgisayar (...) Çünkü daha üst kademelere geçmek için, Daha kendini geliştirmek için” (K1, s. 6-7, satır: 147-157) şeklindeki söyleminden güncel olayları aynı zamanda “bilgisayarın güncellenmesi” olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Yine aynı öğrenci görüşmenin ilerleyen zamanlarında güncel olay kavramına ilişkin “İnsanların kendine fikir gelmesi. Mesela yeni bir konu düşünün sosyalde. Aklımıza yeni bir şeyler geliyor” (K1, s. 7, satır: 161-162) ifadesinde bulunarak güncel olayları “yeni fikirler” olarak da gördüğünü açıklamıştır.

Öğrencilerin Güncel Olayların Sosyal Bilgiler Dersi İçin Önemine İlişkin Görüşleri

Deney grubunda yer alan öğrencilerin, güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için önemine ilişkin görüşleri Şekil 6’da şu şekilde gösterilmiştir.



Şekil 6. Güncel Olayların Sosyal Bilgiler Dersi İçin Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Şekil 6’da görüldüğü üzere deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğrencilerin güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için önemine ilişkin görüşlerinden “önemli” ve “az önemli” temalarına ulaşılmıştır. Bunun yanında “önemli” teması altında değerlendirilen öğrencilerin görüşleri aynı zamanda, bu temanın altında “Sosyal Bilgilerin konusu”, “bilgi edinme” ve “gündemin takip edilmesi” alt temaları altında da değerlendirilmiştir.

Deney grubunda gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olduğunu düşünen öğrencilerin bir kısmı, güncel olayları “Sosyal Bilgilerin konusu” ile ilgili olduğu için önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Örneğin, K5’in “*Sosyal Bilgiler dersi için bence önemli (...) Çünkü Sosyal Bilgiler diyor yani çok sosyal olan bilgiler (...) Bence Sosyal Bilgiler dersinde olmalı. Çünkü çok ne bileyim bence Türkiye’yi ilgilendiriyor ve de doğal kaynaklar ile ilgili mesela haberler çıkıyor. Bizim konularımızda onlarla ilgili.*” (K5, s. 3, satır: 68-74) şeklindeki görüşünden Sosyal Bilgiler derslerinde sosyal yaşam ile ilgili konuların işlendiği, dolayısıyla güncel olayların bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersi için önemli olduğu anlaşılmaktadır. Aynı görüşe sahip olan K8 de “*Mesela biz bilmiyoruz güncel olayları. Sosyal dersi bizi öğretiyor.*” (K8, s. 3, satır: 54) ifadesiyle Sosyal Bilgiler dersinin içerisinde güncel olayları barındırdığını ve Sosyal Bilgiler dersinde de güncel olayları öğrendiklerini açıkça ifade etmiştir.

Güncel olayları Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olarak gören öğrencilerin diğer bir kısmı ise Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylara yer verilerek birçok konu ile ilgili “bilgi edindikleri” bunun için de Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin, K22 konu ile ilgili “*Önemlidir(...) Çünkü Sosyal Bilgiler derslerinde bu haberleri tartışıyoruz (...) Bilmediğimiz haberleri arkadaşlarımız söyleyince haberimiz oluyor*” (K22, s. 3, satır: 59-63) şeklindeki ifadesiyle, Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylara yer verilmesiyle öğrencilerin o olaylar ile ilgili “bilgi edindikleri”ni açıklamaya çalışmıştır.

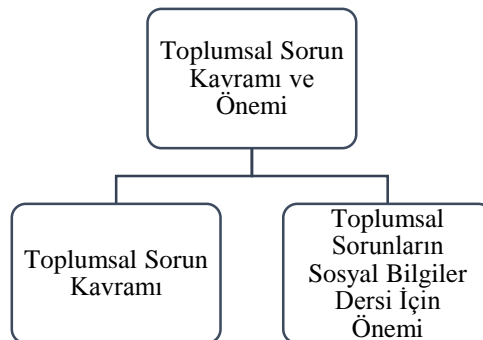
Güncel olayları Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olarak gören öğrencilerin başka bir kısmı da Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylara yer verilmesiyle “gündemi takip edebildiklerini” ifade etmişlerdir. Bu görüş ile ilgili K11 Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylara yer verilmesiyle ilgili şöyle demiştir: “*Evet hocam (...)*

Çünkü bazıları fazla haber izlemiyor. Burada duyduklarında eve gidince daha çok izlemek istiyor haberleri” (K11, s. 3, satır: 57-60).

Bunların dışında, deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için “az önemli” olduğunu düşünen öğrenciler de bulunmaktadır. Konu ile ilgili K21’in *“Bence... gibi (...) Çünkü burada hiçbir şey olmasa bile ülkemizde ne olduğunu da öğrenebiliriz”* (K21, s. 3, satır: 70-73) şeklindeki görüşünden güncel olayların Sosyal Bilgiler dersinde anlatılmaması durumunda bile farklı kaynaklardan güncel olaylar ile ilgili bilgi edinebileceklerini ifade etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. “Az önemli” olduğunu düşünen K13 de konuyu farklı bir açıdan değerlendirerek, güncel olayların zaten kitaplarda anlatıldığını, bunun dışında derslerde de yer verilerek dersin sıkıcı hale gelebileceğini açıklamıştır: *“Fazla yok (...) Kitaplarda da böyle anlatıldığı için, o güncel olayları da koyarlarsa biraz sıkıcı gelebilir”* (K13, s. 3-4, satır: 77-79).

Güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olduğu görüşünde olan öğrenciler arasında, güncel olayları farklı algılayan öğrenciler bulunurken, güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için “biraz önemli” olduğu görüşünde olan öğrencilerin tamamının güncel olayları haberler olarak algıladıkları görülmektedir.

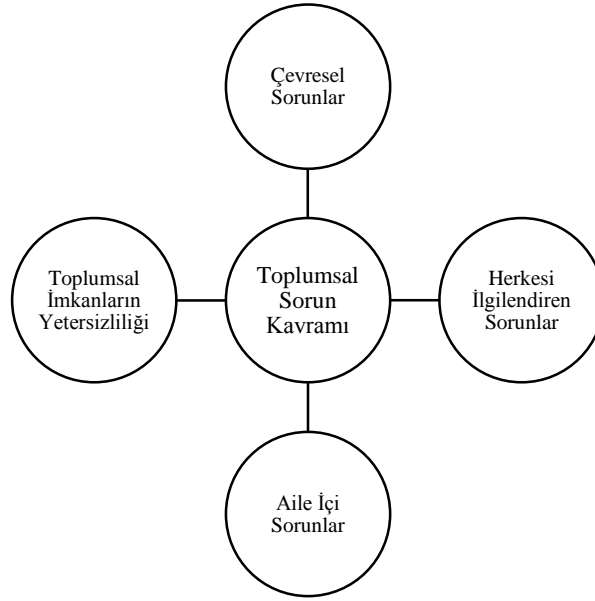
Öğrencilerin Toplumsal Sorun Kavramının Tanımı ve Önemine İlişkin Görüşleri
Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerden yola çıkarak toplumsal sorun kavramının tanımı ve önemi teması, toplumsal sorun kavramı ve toplumsal sorunların Sosyal Bilgiler dersi için önemi başlıkları halinde değerlendirilmiştir. Bu durum Şekil 7’de şu şekilde gösterilmiştir:



Şekil 7. Toplumsal Sorun Kavramının Tanımı ve Sosyal Bilgiler Dersi için Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin Toplumsal Sorun Kavramına İlişkin Görüşleri

Deney grubundaki öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde elde edilen verilerin analizi sonucunda öğrencilerin toplumsal sorun kavramına ilişkin görüşlerinden “herkesi ilgilendiren sorunlar”, “çevresel sorunlar “aile içi sorunlar” ve “toplumsal imkânların yetersizliği” temalarına ulaşılmıştır. Ulaşılan temalar Şekil 8’de gösterilmiştir:



Şekil 8. Toplumsal Sorun Kavramına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Toplumsal sorunları “herkesi ilgilendiren sorunlar” olarak gören öğrencilerin bir kısmı, sorunların etkilediği kitleye vurgu yapmışlardır. Örneğin, K19’un konu ile ilgili “*Toplumsal sorun... Herkesin bir sorunu, mesela Somali’de bir kıtlık var. İşte mesela 1. Dünya Savaşı olduğunda bir sorun oluyor mesela. Bütün toplumların sorunu oluyor.*” (K19, s. 4, satır: 88-90) şeklindeki görüşünden, sorunun etkilediği kitleye vurgu yaptığı anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle bir sorunun toplumsal sorun olabilmesi için bir kitleyi etkilemesi gerektiği görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde K9’un “*Hocam toplumsal sorunlar mesela Eskişehir’in bütününi ilgilendiren çevre kirliliği. Bacalardan çıkan dumanlar, egzoz dumanları, fabrikadan çıkan dumanlar*” (K9, s. 3-4, satır: 75-76) şeklindeki ifadesinden bir kitleyi etkileyen veya ilgilendiren sorunlar olarak algıladığı anlaşılmaktadır. Toplumsal sorunları “herkesi ilgilendiren sorunlar” olarak gören öğrencilerin diğer kısmı da, toplumsal sorunları farklı insanların yaşadıkları benzer sorunlar olarak görmüşlerdir. Örneğin K6’nın “*Toplumsal, herkesin*

aynı sorunu olmasıdır bence.” (K6, s. 4, satır: 90) şeklindeki ifadesinden toplumsal sorunu, bir toplumda yaşayan insanların yaşadıkları benzer sorunlar olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Toplumsal sorunları “herkesi ilgilendiren sorunlar” olarak gören öğrenciler, toplumsal sorunlara örnek olarak *çocuk işçiler, kadın-erkek eşitsizliği, çevre kirliliği, Rusya ile Ukrayna arasındaki Kırım sorunu, Suriye’de yaşanan iç savaş, ekonomik kriz, hava kirliliği, apartman aidatının verilmemesi, işsizlik, yoksulluk, Soma faciası, Gezi Parkı olayları, kadına şiddet, trafik kazaları, terör olayları, kıtlık, Mısır’da Müslüman Kardeşler yanlılarına verilen idam kararları, Somali’de yaşanan kıtlık, aile içi şiddet* örneklerini vermişlerdir.

Toplumsal sorunları “çevresel sorunlar” olarak gören öğrenciler, toplumsal sorunlara doğa açısından bakmışlar ve insanların doğrudan ya da dolaylı olarak doğaya verdikleri zararları ön plana çıkarmışlardır. Örneğin bu görüşe sahip olan öğrencilerden K3 konuya ilişkin görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Mesela insanlar böyle yapıyor. O zaman çevre de iyice kirleniyor. Ama teknolojinin de bence bunda biraz sıkıntısı var. Çünkü teknoloji geliştikçe, enerji daha da çok oluyor. Çok olduğu zaman nükleer santral kurulmak zorunda. Hatta Türkiye’de de düşünülüyor galiba bildiğim kadarıyla. Bazı yerlere yapılacak. Mesela kurulduğu zaman aniden adam gelse, 2-3 tane el bombası atsa bütün insanlar ölecek yani. (K3, s. 5, satır: 117-111)

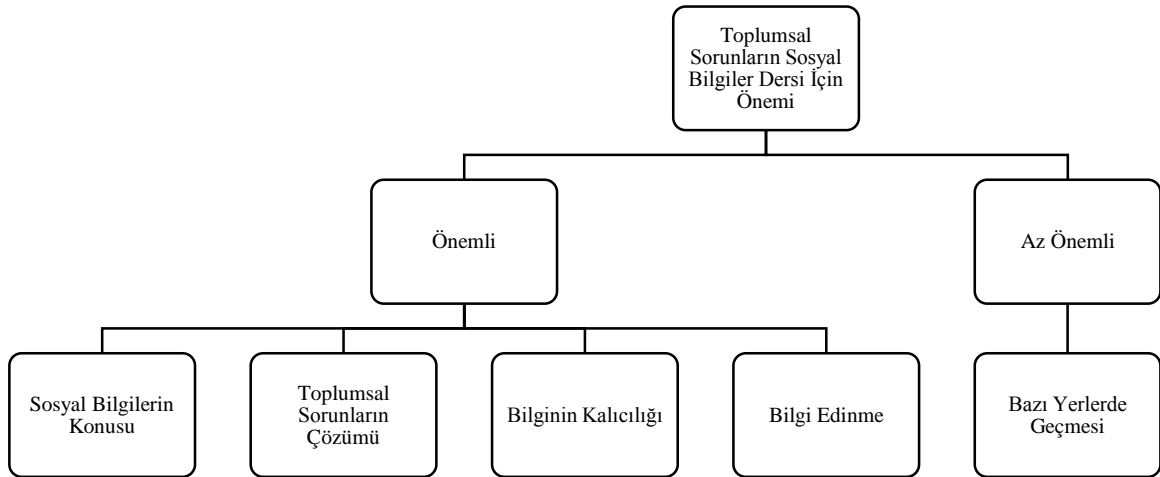
Benzer görüşe sahip olan başka bir öğrenci olan K1’in “*Mesela doğada etrafi kirletebiliyoruz. Böyle toplumsal bir sorunumuz oluyor çevre kirliliği ile ilgili.*” (K1, s. 3, satır: 73-74) şeklindeki görüşünden de toplumsal sorunları çevresel sorunlar olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Toplumsal sorunları çevresel sorunlar olarak gören öğrenciler *nükleer santral ve çevre kirliliği* örneklerini vermişlerdir.

Toplumsal sorunları “aile içi sorunlar” olarak gören öğrencilerin, “herkesi ilgilendiren sorunlar” olarak gören öğrencilere göre toplumsal sorun kavramını daha dar bir çerçevede değerlendirdikleri görülmektedir. Örneğin K4’ün “*Toplumsal sorun... aile içinde sorunlar.*” (K4, s. 4, satır: 86) şeklindeki ifadesinden toplumsal sorunları aile içinde yaşanan sorunlar olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Aynı görüşe sahip olan K17’nin “*Hocam, aile içinde olan toplum...*” (K17, s. 4, satır: 100) şeklindeki ifadesinden de toplumsal sorunları emin olmamakla birlikte aile içinde yaşanan sorunlar olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Toplumsal sorunları “aile içi sorunlar” olarak gören öğrenciler, toplumsal sorunlara örnek olarak *aile içi şiddet* örneğini vermişlerdir.

Tüm bunların yanında toplumsal sorunları “toplumsal imkanların yetersizliği” olarak gören bir öğrenci de bulunmaktadır. Bu görüşe sahip olan K14’ün “*Toplumun böyle eksikliği, yapamadığı şeyler geliyor*” (K14, s. 4, satır: 77-78) şeklindeki ifadesinin yanında verdiği “*Köy yerlerinde okullar yapılamıyor. Ondan olmuyor*” (K14, s. 4, satır: 83) şeklindeki örneğinden, toplumun ihtiyaçlarının devlet tarafından giderilememesi durumunun toplumsal sorunlara yol açtığını düşündüğü anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin Toplumsal Sorunların Sosyal Bilgiler Dersi için Önemine İlişkin Görüşleri

Deney grubundaki öğrenciler ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğrencilerin toplumsal sorunların Sosyal Bilgiler dersi için önemine ilişkin görüşleri “önemli” ve “az önemli” temaları altında değerlendirilmiştir. Toplumsal sorunları Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olarak gören öğrencilerin görüşlerinden “Sosyal Bilgiler’in konusu”, “toplumsal sorunların çözümü”, “bilginin kalıcılığı” ve “bilgi edinme” alt temalarına ulaşılmıştır. Bunun yanında toplumsal sorunları Sosyal Bilgiler dersi için “az önemli” olduğunu belirten öğrenci de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 9’da gösterilmiştir:



Şekil 9. Toplumsal Sorunların Sosyal Bilgiler Dersi için Önemine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Toplumsal sorunları Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olarak gören öğrencilerin bir kısmı, toplumsal sorunların “Sosyal Bilgiler’in konusu” ile ilgili olduğu için “önemli” olduğunu ifade etmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğrencilerden biri olan K19, görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “*Var hocam (...) Sosyal Bilgiler dersi için (...) Anlatabiliriz hocam. Mesela toplumsal sorunlarla ilgili konular oluyor*” (K19, s. 4, satır: 93-98). Aynı görüşe bir başka öğrenci olan K8’in “*Hocam çünkü biz bilmeliyiz. Sosyal Bilgiler dersi zaten bunları öğretiyor. Biz bilmezsek eğer toplumsal sorunlarla biz de karşılaşabiliriz. Bu yüzden önceden tedbir alırız*” (K8, s. 4: satır: 85-87) şeklindeki ifadesinden de toplumsal sorunların “Sosyal Bilgiler’in konusu” olduğu için “önemli” olduğu anlaşılmaktadır.

Toplumsal sorunları Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olarak gören öğrencilerin bir kısmı da Sosyal Bilgiler derslerinde toplumsal sorunlara yer verilmesinin “toplumsal sorunların çözümü” açısından önemli olduğu görüşündedir. Bu görüşe sahip öğrencilerden olan K14 konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Önemlidir hocam. Çünkü toplumsal sorunların giderilmesine yardımcı oluyor (...) Nasıl yardımcı oluyor... E böyle mesela şey yapıyoruz ya böyle, bir eksikliği oluyor. Sosyal Bilgiler dersinde o eksikliği nasıl tamamlayabileceğimizi söylüyor. Biz de mesela onla ilgili bir şey oldu sosyal sorunları giderecek. İşte ondan sonra öğretmenimizin dediği aklımıza geldiğinde onu yaptığımız da sosyal sorunlar biraz azalabiliyor (K14, s. 4-5, satır: 96-103).

K14’ün yukarıdaki düşüncelerinden Sosyal Bilgiler dersinin “toplumsal sorunların çözümü” için etkili olabileceği ve bunun için derslerde toplumsal sorunlara yer verilmesinin “önemli” olduğu anlaşılmaktadır. Benzer bir görüşe sahip bir başka öğrenci olan K10’un “*Onları düzeltmek için (...) Onlara çözüm bulmak için*” (K10, 6, satır: 142-144) şeklindeki görüşünden de açık bir şekilde Sosyal Bilgiler dersinde “toplumsal sorunların çözümü” için toplumsal sorunlara yer verilmesinin “önemli” olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır.

Ayrıca toplumsal sorunların Sosyal Bilgiler dersi için “önemli” olduğu görüşünde olan öğrencilerden K5’in “*Doğal kaynaklarla ilgili diyelim. Bir şey oluyor ve biz onu eğer derste işlersek o hep kalacak ve daha iyi oluyor yani örnekle (...) Bence çok önemli*” (K5, s. 6, satır: 126-130) şeklinde görüşünden Sosyal Bilgiler derslerinde toplumsal sorunlara yer verilmesinin anlatılan “bilgilerin kalıcılığı” açısından “önemli”

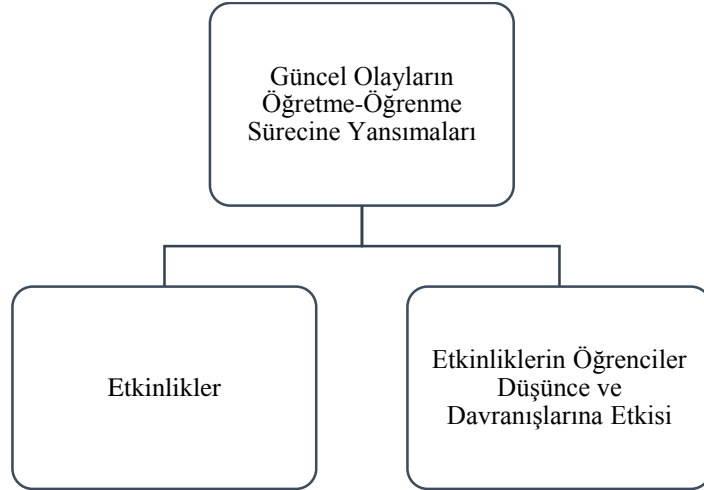
olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Aynı zamanda K5'in "*Bence önemli (...) O haberi izleyenler var izlemeyenler var. Mesela bir yeri sel bassa akrabası olsa haberi olmayacak*" (K5, s. 6, satır: 132-135) şeklindeki görüşünden Sosyal Bilgiler derslerinde toplumsal sorunlara yer verilmesinin "bilgi edinme" açısından "önemli" olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır.

Diğer yandan gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, toplumsal sorunların Sosyal Bilgiler ders konuları içinde "bazı yerlerde geçmesi"nden dolayı "az önemli" olduğu görüşünde olan bir de öğrenci bulunmaktadır. Bu görüşe sahip olan K7 konu ile ilgili görüşünü şu şekilde dile getirmiştir: "*Fazla değil (...) Çünkü o konularla ilgili değil. Bir, bazı yerlerde var Sosyal 'de*" (K7, s. 5, satır: 120-123).

Tüm bunların yanında Sosyal Bilgiler derslerinde toplumsal sorunlara yer verilmesinin "toplumsal sorunların çözümü" olabileceği ve "Sosyal Bilgiler' in konusu" olduğu için "önemli" gören öğrencilerin, toplumsal sorunları "çevresel sorunlar", "herkesi ilgilendiren sorunlar" ve "toplumsal imkanların yetersizliği" olarak gördüğü göze çarpmaktadır. Diğer yandan toplumsal sorunların, "bilginin kalıcılığı" ve "bilgi edinme" açısından "önemli" olarak gören K5'in toplumsal sorunları "herkesi ilgilendiren sorunlar" olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Toplumsal sorunların Sosyal Bilgiler ders konularında içinde bazı yerlerde geçtiğinden dolayı Sosyal Bilgiler dersi için "az önemli" olduğunu düşünen K7'nin de toplumsal sorunları "çevresel sorunlar" olarak algıladığı görülmektedir. Ancak toplumsal sorunları "aile içi sorunlar" olarak gören K4 ve K17'nin toplumsal sorunların Sosyal Bilgiler dersi için önemi konusunda herhangi bir görüş belirtememeleri dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin Güncel Olayların Öğretme-Öğrenme Sürecine Yansımaya İlişkin Görüşleri

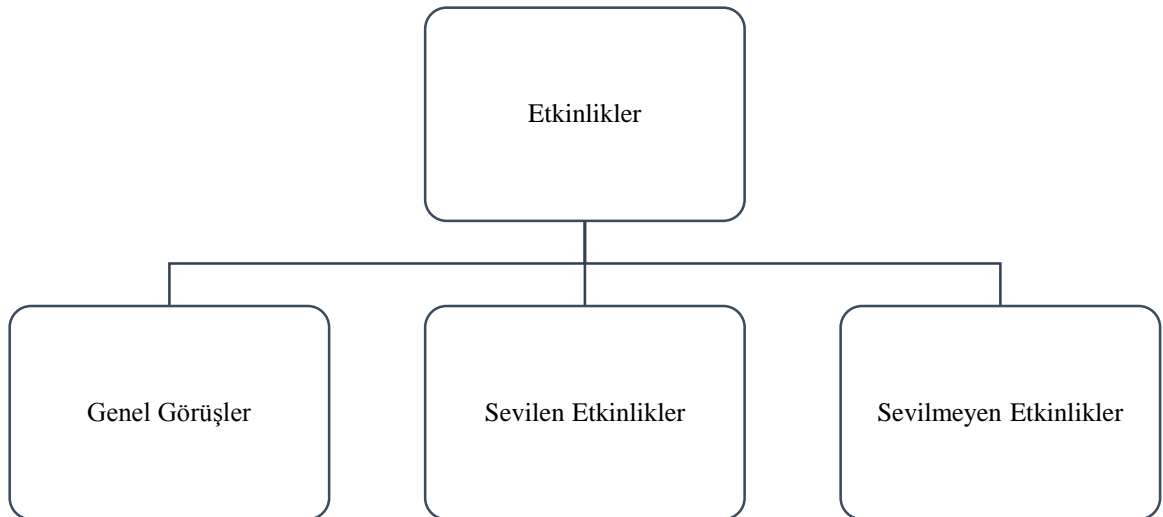
Elde edilen verilerden yola çıkarak deneysel işlem süresince Sosyal Bilgiler derslerinde yararlanılan güncel olayların öğretme-öğrenme sürecine yansımaları Şekil 10'da da gösterildiği gibi, etkinlikler ve etkinliklerin öğrencilerin davranışlarına ve düşüncelerine etkisi başlıkları çerçevesinde değerlendirilmiştir.



Şekil 10. Öğrencilerin Güncel Olayların Öğretme-Öğrenme Sürecine Yansımalarına İlişkin Görüşleri

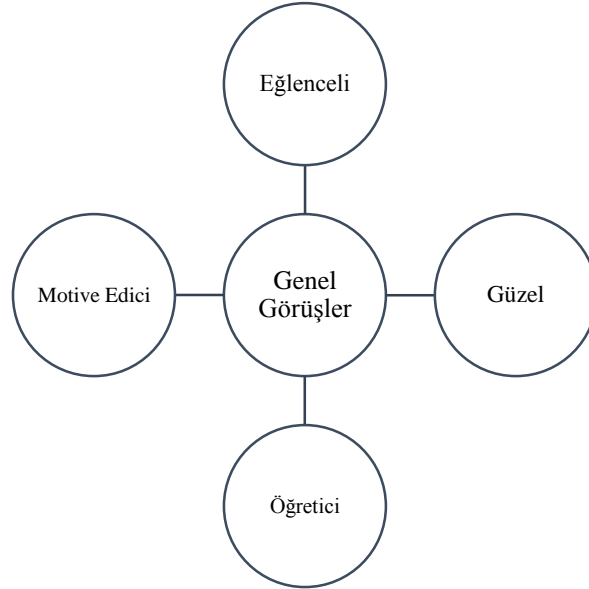
Öğrencilerin Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Deney grubundaki öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğrencilerin deneysel işlem süresince gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşleri genel düşünceler, sevilen ve sevilmeyen etkinlikler başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu durum Şekil 11’de şu şekilde gösterilmiştir:



Şekil 11. Öğrencilerin Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Deney grubundaki öğrencilerle yapılan bireysel yarı yapılandırılmış görüşmelerde, genel olarak deneysel işlem süresince gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin olumsuz bir görüşe sahip olan öğrenci bulunmamaktadır. Etkinlikler ile ilgili genel görüşler Şekil 12’de şu şekilde gösterilmiştir:



Şekil 12. Öğrencilerin Etkinliklere İlişkin Genel Görüşleri

Etkinliklerle ilgili olumlu düşüncelere sahip olan öğrencilerin büyük bir kısmı etkinliklerin eğlenceli geçtiğini ifade etmişlerdir. Örneğin konu ile ilgili olarak K16 “*Hocam çok güzel geçti. Oyunlar da oynadık*” (K16, s. 7, satır: 166) şeklindeki ifadesiyle, etkinliklerin eğlenceli geçtiğini göstermiştir. Benzer bir görüşe sahip olan K14’ün de “*Bence çok iyi geçti. Çünkü etkinlikleri oyunlaştırarak anlattınız. Çok hoşumuza gitti o da (...) Evet çok zevkli oldu.*” (K14, s. 6, satır: 129-132) ifadesinden de etkinliklerin eğlenceli geçtiği anlaşılmaktadır.

Etkinlikler ile ilgili genel görüşlerini ifade eden öğrenciler arasında etkinliklerin “güzel geçtiği”ni belirten öğrenciler de bulunmaktadır. Öğrencilerin etkinlikler ile ilgili “güzel geçti” düşüncesindeki en büyük etkenin geleneksel yöntem ile işlenen derslerde, deneysel işlem süresince gerçekleştirilen etkinlikler gibi uygulamaların olmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin K16 “*Hocam ilk önce oyunlar çok güzel geçti. Ders anlatıyorsunuz. Şey neydi, projeksiyondan görsel olarak anlatma. Çok aklımıza giriyor. Yoksa öteki derslerde bağıyorlar, çağırıyorlar. Hoca da bağıyor. Sözü kesiliyor. Söyleyeceğini unutuyor.*” (K16, s. 7, satır: 168-171) şeklindeki ifadesinden, güncel

olayların yararlanılmasında kullanılan teknikler ile ilk kez karşılaştıkları ve etkili olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde K10'un "*İyi (...) Normalde Sosyal Bilgiler dersinde hiç öyle etkinlik öğrenmiyorduk*" (K10, s. 8, satır: 188-190) şeklindeki ifadesinden de güncel olayların yararlanılmasında kullanılan teknikler ile ilk kez karşılaştıkları ve etkili olduğu görülmektedir.

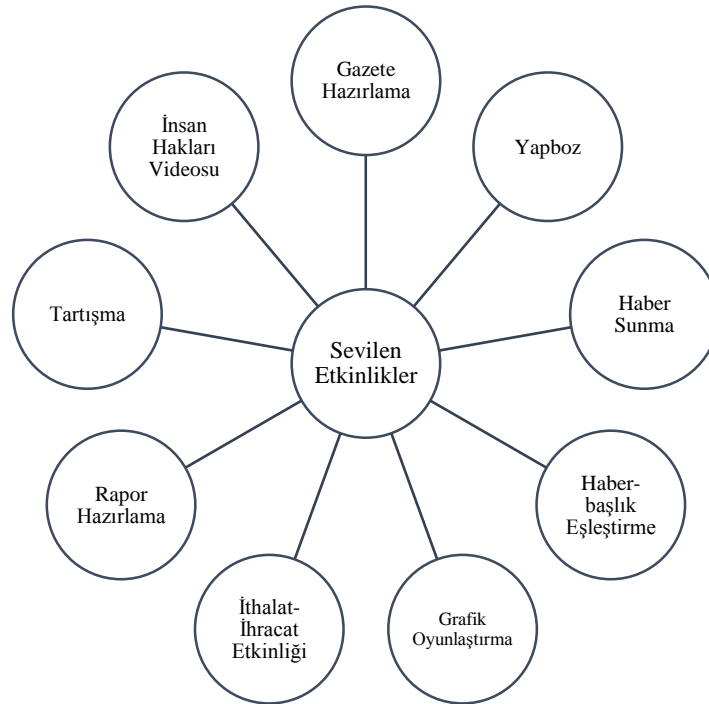
Bunun yanında etkinliklerin "öğretici" olduğunu belirten öğrenciler bulunmaktadır. Bu görüşe sahip olan öğrencilerden K9'un "*Hocam siz gelmeden önce böyle etkinlik hiç yapmıyorduk. Siz geldikten sonra dersler hem etkinlikli oldu, hem eğlenceli oldu. Mesela o yapbozlarda biz sorunları çözmeye çalıştık*" (K9, s. 5, satır: 120-122) şeklindeki ifadesinden öğrencinin etkinliklerin hem eğlenceli hem de öğretici olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Aynı şekilde K21'in görüşlerinden de deneysel işlem süresince gerçekleştirilen etkinliklerin öğretici olduğu anlaşılmaktadır: "*Bence o etkinlikler güzel geçti. Çok eğlendik. O etkinliklerde hem bazı şeyleri öğrendik hem de eğlendik. Mesela yapbozda ülkelerde yardımlaşmayı öğrendik. Diğer gazete haberlerinde ülkemizdeki haberlere baktık. Hangi haberin hangi konuyla ilgili olduğuna baktık*" (K21, s. 6, satır: 147-150).

Etkinlikler ile ilgili genel görüşlerini ifade eden öğrencilerin başka bir bölümü ise etkinliklerin "motive edici" olduğuna ilişkin görüş belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen öğrencilerden olan K5'in "*Bence çok büyük etkiler yarattı (...) Ben İpek Yolunda Türkler ünitesinde biraz sıkılmıştım ama oyun olunca daha az sıkıldım*" (K5, s. 9, satır: 228-231) şeklindeki düşüncesinden derse karşı motivasyonunun arttığı anlaşılmaktadır. Yine aynı şekilde K11'in "*Hocam ben önceden sık sık haber izlemiyordum. Haftada 2-3 kez mi ne izliyordum. Siz geldiğinizde daha sık sık izlemeye başladım*" (K11, s. 6, satır: 140-142) şeklindeki düşüncesinden de gündemin takip edilmesi açısından motivasyonunun arttığı anlaşılmaktadır.

Etkinlikler kapsamında görüşlerini dile getiren öğrencilerden elde edilen verilerde, geleneksel yöntem ile işlenen ders ile güncel olaylardan yararlanılarak işlenen ders arasındaki farklılıklar ile ilgili bulgulara da rastlanılmıştır. Örneğin; K7 ile yapılan görüşme esnasında K7'nin geleneksel yöntem ile işlenen ders ile güncel olaylardan yararlanılarak işlenen ders arasında edindiği ve edinebileceği kazanımlar arasında fark olmadığını ancak güncel olaylardan yararlanılarak işlenen dersin daha eğlenceli geçtiğini belirtmiştir. Bu durumdan araştırmanın öğrenciler üzerinde motivasyon

açısından etkili olduğu yargısına ulaşılabilir. Ayrıca K7'nin görüşlerinden etkinliklerin öğretici olması açısından da etkili olduğu anlaşılmaktadır. K7'nin bu durum ile ilgili görüşleri şu şekildedir: *“Daha çok şey geldi beğendim (...) Evet (...) Orada bayağı bir gülmüyorduk. Oyun oynamıyorduk. Sizinle çok iyi geçti. Oyun oynadık (...) Evet (...) Öğrenirdim de yani sizinki daha eğlenceli geçti.”* (K7, s. 9, satır: 206-217). Geleneksel yöntem ile işlenen ders ile güncel olaylardan yararlanılarak işlenen ders arasındaki farklılıklardan bahseden başka bir öğrenci olan K13 de *“Eskisi gibi de işleseydik etkili olurdu ama çok fazla olmazdı”* (K13, s. 9, 225) şeklindeki görüşüyle geleneksel yöntem ile işlenen dersin de etkili olabileceğini ancak güncel olaylardan yararlanılarak işlenen dersin daha etkili olduğunu düşündüğünü göstermektedir. K20'nin de *“Eskiden hep yazıp da yapıyorduk. Bu sefer oyun oynayarak daha eğlenceli bir şekilde öğreniyoruz”* (K20, s. 7, satır: 167) görüşünden güncel olaylardan yararlanılarak işlenen ders kapsamında gerçekleştirilen etkinler öğretici olduğu için daha etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Deney grubundaki öğrencilere deneysel işlem süresinde uygulanan etkinliklere ilişkin sorulan sorulardan alınan yanıtlar doğrultusunda, öğrencilerin uygulanan hangi etkinlikleri sevdiğine ilişkin veriler de elde edilmiştir. Bu veriler Şekil 13'te şu şekilde gösterilmiştir:

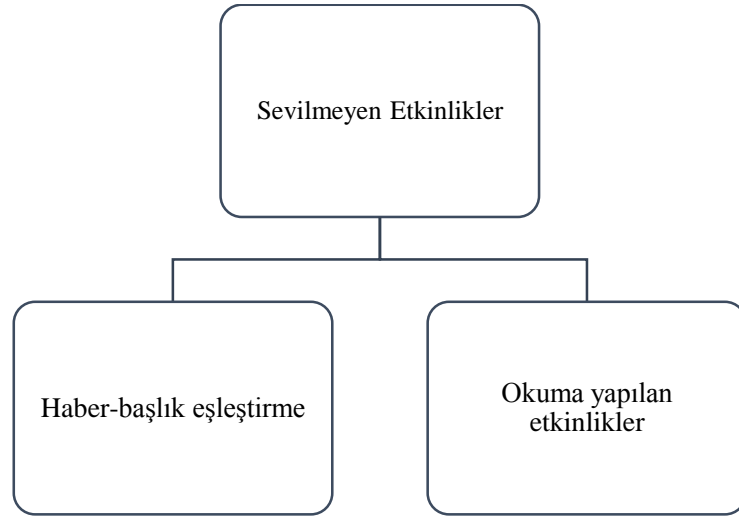


Şekil 13. Öğrencilerin Sevdikleri Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Şekil 13’te görüldüğü gibi öğrenciler gazete hazırlama, yapboz, haber sunma, haber-başlık eşleştirme, grafik oyunlaştırma, ithalat-ihracat etkinliği, rapor hazırlama ve tartışma etkinliklerini sevdiğini ifade etmişlerdir. Gazete hazırlama etkinliğini seven öğrencilerden biri olan K22 görüşünü “*Evet bir de gazete hazırlamıştık. Onların üçünü çok sevmiştim*” (K22, s. 6, satır: 143) şeklinde belirtmiştir. Yapboz etkinliğini seven öğrencilerden olan K19’da görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Hocam bence çok güzel geçti. Mesela yapboz yaptık o çok güzeldi*” (K19, s. 6, satır: 149-150). Haber sunma etkinliğini beğenen öğrencilerden olan K4’ün de görüşü şöyledir: “*Haberler hazırlayıp, haberler sunmuştuk. Geçen dünkü dersteki gibi haberlerin başlıklarını bulup şey yapmıştık*” (K4, s. 7, satır: 160-161). Öğrenciler arasında haber-başlık eşleştirmelerini de beğenen öğrenciler olmuştur. Örneğin K3 haber-başlık eşleştirme etkinliğini sevdiğini şu şekilde ifade etmiştir: “*Bir de şey, geçen yaptığımız başlıkları bulma, gazete başlığını bulma*” (K3, s. 9, satır: 204). Deneysel işlemin ilk etkinliği olan grafik oyunlaştırma etkinliğini beğenen öğrencilerden olan K18 bu etkinliğine ilişkin görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Yaptığımız etkinliklerden... Oldu (...) İlk oynadığımız oyunlar (...) Mesela... Böyle nüfus yoğunluğu ...*” (K18, s. 6, satır: 143-148). Öğrencilerden elde edilen verilerde öğrenciler arasında ithalat-ihracat etkinliğini beğenen öğrenciler olduğu görülmüştür. Bu öğrencilerden olan K19 görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “*En çok... Şey de çok güzeldi. Mesela bize makarna falan vermiştiniz. Onu tamamlamak için dış ülkelerle yardımlaşma yapıyorduk O çok güzeldi*” (K19, s. 6, satır: 149-150). Rapor hazırlama etkinliğinin de öğrencilerin sevdiğini ifade etmişlerdir. Bu etkinliği beğenen öğrencilerden K14 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Çoğu hoşuma gitti de. Mesela ne vardı. Mesela yaptıklarımız, yani böyle çevreyi batırıyorlardı ya hocam çevre kirliliği yapıyorlardı (...) Onları konuşmuştuk*” (K14, s. 6-7, satır: 149-152). Öğrenciler arasında tartışma etkinliğini beğenen öğrenciler de bulunduğu görülmüştür. Bu görüşe sahip olan öğrencilerden olan K16 düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: “*Hocam bir de monarşi vardı. İşte onlar. Monarşi, teokrasi (...) U şeklinde masaları yapmıştık. O çok güzeldi*” (K16, s. 8, satır: 180-182).

Deney grubundaki öğrencilere deneysel işlem süresinde uygulanan etkinliklere ilişkin sorular sorulardan alınan yanıtlar doğrultusunda, öğrencilerin uygulanan hangi etkinlikleri sevdiğine ilişkin verilerin yanında hangi etkinlikleri sevmediklerine

ilişkin verilere de rastlanılmıştır. Öğrencilerin sevmedikleri etkinlikler Şekil 14’te şu şekilde gösterilmiştir:



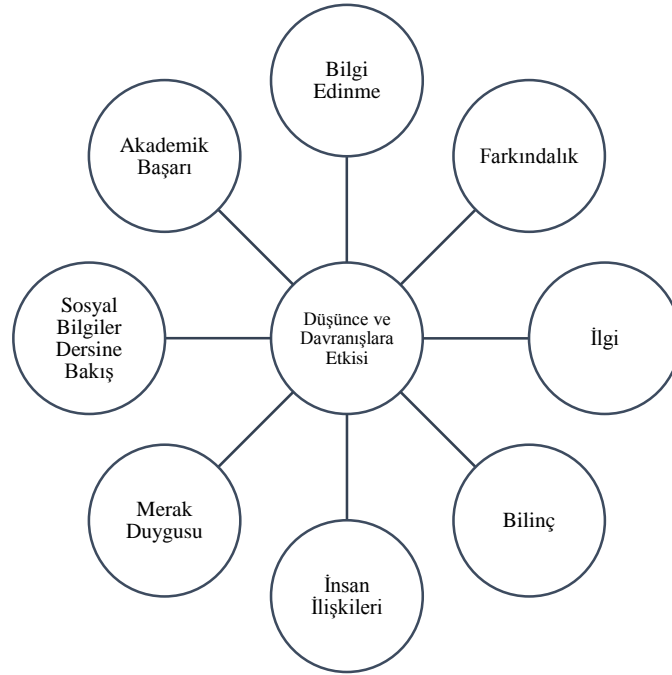
Şekil 14. Öğrencilerin Sevmedikleri Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Şekil 14’te görüldüğü gibi öğrenciler arasında haber-başlık eşleştirme etkinliğini ve okuma yapılan etkinlikleri beğenmeyenler olduğu görülmüştür. Haber-başlık eşleştirme etkinliğini beğenmemesinin nedenini kişisel nedenlere bağlayan K15 konu hakkındaki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Çok az bir şey sıkıldım (...) Hani en son işlediğiniz vardı ya hani (...) Biraz hastaydım. Biraz da dinlemek istemiyordum.” (K15, s. 7, satır: 165-172). Genel olarak okuma yapılan etkinliklerden hoşlanmadığını ifade eden K4’ün de görüşü şu şekildedir: “Hoşuma gitmeyenler... (...) Bazılarında (...) Okuma yaptıklarımızda” (K4, s. 7, satır: 165-169).

Bunların dışında deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen deneysel işlem süresince bazı zamanlar sıkılan öğrencilerin de olduğu görülmüştür. Örneğin ders planı gereği dersin bir bölümünde öğretmenin bir takım bilgiler verdiği zamanlarda sıkıldığını belirten K1 görüşünü şöyle dile getirmiştir: “Bazen oldu. Çok anlatınca sıkıldım ben” (K1, s. 9, satır: 221). Ayrıca “Demokrasinin Serüveni” ünitesinden de sıkıldığını ifade eden K13’de, sıkılmasının sebebi olarak demokrasi konusunun ilgisini çekmediğini söylemiştir: “Sadece demokrasi ile ilgili konuda. Demokrasi hani fazla kızlarla ilgili değil ya, çok fazla erkekler şey yaptı. Bir de sınıfta çok konuşma oldu o konuda. O yüzden” (K13, s. 7, satır: 168-171). K22 de yönetim şekilleri konusunda sıkıldığını şu ifadeyle belirtmiştir: “Sıkıldığım bazen derslerde sıkıldığım zamanlar olmuştu” (K22, s. 7, satır: 164-171).

Öğrencilerin Etkinliklerin Katkısına İlişkin Görüşleri

Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelerde güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin düşünce ve davranışlarına katkısına ilişkin görüşleri alınmıştır. Konuya ilişkin elde edilen verilerden ulaşılan temalar Şekil 15’te şu şekilde gösterilmiştir:



Şekil 15. Etkinliklerin Öğrencilerin Düşünce ve Davranışlarına Etkisine İlişkin Görüşleri

Şekil 15’te görüldüğü gibi deneysel işlem süresince deney grubundaki öğrencilere güncel olaylardan yararlanılarak uygulanan etkinliklerin öğrencilerin düşünce ve davranışlarına etkilerine ilişkin görüşlerden elde edilen temalar bilgi edinme, farkındalık, ilgi, bilinç, insan ilişkileri, merak duygusu, Sosyal Bilgiler dersine bakış, akademik başarı temaları olmuştur.

Güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin düşünce ve davranışlarına etkisine ilişkin görüşlerinden elde edilen temalardan birisi “bilgi edinme” teması olmuştur. Görüşleri bu tema altında değerlendirilen öğrenciler daha çok daha önceden bilmedikleri birçok şeyi öğrendiklerini, daha önceden bilgi sahibi oldukları konu hakkında ayrıntılı bir şekilde bilgi edindikleri ve daha önceden bildikleri bilgilerin yanlış olduğunu gördükleri vurgusunu yapmışlardır. Örneğin, daha

önceden bilmedikleri birçok şeyi öğrendikleri vurgusunu yapan öğrencilerden olan K7 görüşünü şu şekilde dile getirmiştir: *“Hocam var. Ben önceden herkesin bir olayı değil de farklı farklı bir sıkıntı içinde geldiğini sanıyordum ama aynı sıkıntı içinde geliyorlar. Mesela ne olabilir, oy kullanma olabilir. Çevre kirliliği olabilir. Bunlar genellikle oluyor ”* (K7, s. 9, satır: 203-205). Bunun yanında K2'nin de *“Ben sadece yönetim şekillerinde demokrasiyi biliyordum. Bu konuları, mesela o monarşi onları öğrendim ayrıntılı şekilde”* (K2, s. 10, satır: 233-234) şeklindeki ifadesinden daha önceden yönetim şekilleriyle ilgili bilgi sahibi olduğu, etkinliklerden sonra yönetim şekillerini ayrıntılı bir şekilde öğrendiği anlaşılmaktadır. K20'nin *“Oldu hocam(...) Mesela ithalat ihracatı bilmiyordum. Önemsiz görüyordum. Şimdi daha önemli olduğunu düşünüyorum”* (K20, s. 8, satır: 290-293) şeklindeki görüşünden de daha önceden bildikleri bilgilerin yanlış olduğunu anlatmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

Deney grubunda yer alan öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerde, öğrencilerin bir kısmının demokrasinin önemi konusunda “farkındalık” kazandıkları görülmektedir. Örneğin, etkinliklerin demokrasinin önemi konusunda farkındalık yarattığını belirten K2'nin görüşü şu şekilde olmuştur: *“Demokrasiyi insan hayatında çok büyük bir yeri olduğunu, adaletsiz bir dünya düşünülemediğini”* (K2, s. 10, satır: 236-237). Demokrasinin önemi konusunda edindiği farkındalığın yanında kadınlara şiddet ile ilgili farkındalık kazandığını da belirten K6'nın da görüşleri şu şekildedir: *“Oluyor hocam (...) Hocam şimdi nasıl etkisi oluyor. Biz demokrasiyi bilmezsek, mesela kadınlara şiddet uyguluyorlar. Bilmeseydik, yani yapıyorlar hala yapıyorlar şu an bunları bilmediği için yapıyorlar hocam şu anda. Bizim bildiğimiz iyi oldu”* (K6, s. 4, satır: 78-83).

“İlgi” de deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bir başka temadır. Konu ile ilgili *“Evet mesela. Nasıl diyeyim. Gazeteleri hiç okumuyordum, hiç heves etmiyordum ama siz mesela gelince gazete okuma hevesi geldi. İlk kâğıt da dediğim gibi 1 ayda 1 anca şimdiki kâğıtta da her gün babam soruyorum gazeteleri, her gün getiriyor.”* (K3, s. 10-11, satır: 249-251) şeklindeki görüşe sahip olan K3'ün etkinliklerin gündemin takip edilmesine ilişkin ilgisinin üzerinde etkili olduğunu açıklamıştır. Etkinliklerin Sosyal Bilgiler dersine karşı ilgisi üzerine etkisini ifade eden K14'ün de görüşü şu şekildedir: *“Oldu başka etkisi neler oldu... Böyle daha şeyler oldu, böyle daha da ilgilendik. Böyle çok şeyler yaptık*

hocam, etkinlikler. Siz bize pekiştirdiniz neler yapabileceğimiz hakkında. Onlarla da bizim bayağı bir ilgimiz olduğu oyunlaştırdınız için.” (K14, s. 8, satır: 178-182).

Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, etkinliklerin “bilinç” kazandırma konusunda da etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu görüşü paylaşan öğrencilerden biri olan K1, etkinliklerden sonra çevre ve geri dönüşüm bilinci kazandığını ifade etmiştir. K1’in görüşü şu şekildedir: *“Mesela çevre kirliliğinde önceden değişik bir açıdan düşünüyorduk. Şimdi ise değişik bir açıdan düşünüyoruz (...) Önceden geri dönüşüm kutularına pek işe yaramaz diyordum. Eski şeyler falan kâğıtlardan güzel kitaplar olmaz diyorduk. Ama şimdi değişti. Ülkemizi daha çok büyütmek için bunları yapmalıyız.”* (K1, s. 10, satır: 238-247).

Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerden yola çıkarak konu ile ilgili ulaşılan temalardan bir diğeri de “İnsan ilişkileri” olmuştur. Bu görüşe sahip olan öğrencilerden olan K6’nın *“Oldu (...) ... Arkadaşlarımla da oldu. Hani kızlara önceden vuruyorlardı sınıfta ama şimdi olmuyor. Ben de yapıyordum bazen ama şimdi yapmıyorum artık. Kimsenin bir düşüncesine bağırarak çağırarak kalkmıyorum. Onu dinleyip sonra kendim cevap veriyorum. Bunları öğrendim ben.”* (K6, s. 8, satır: 179-185) şeklindeki görüşünden özellikle sınıf arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin değiştiği anlaşılmaktadır. Bu konuda benzer bir görüşe sahip olan fakat farklı bir açıdan bakan K8’in *“Diğer milletlere daha duyarlı olduk artık. Hani dışlama vardı ya. Onları artık dışlamıyorum (...) Zenciler falan oluyor ya. Dışlıyorlar (...) Hani Türkiye eskiden dışlıyormuş ya. Hani zenciler geliyordu.”* (K8, s. 6, satır: 142-149) şeklindeki görüşünden de fiziksel olarak farklı olan insanlara karşı görüşlerinin değiştiği dolayısıyla, davranışlarının da değiştiği anlaşılmaktadır.

Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen bireysel yarı yapılandırılmış görüşmelerde, öğrencilerin bir kısmının da etkinliklerin kendilerinde “merak duygusu” nu geliştirdiği görüşünde olduğu görülmektedir. Bu şekilde bir görüşe sahip olan K11 *“Hocam mesela haberleri izleyince çok sıkıcı diyordum. Ama şimdi eve gittiğimde çok bayılıyorum (...) O gün olan şeyleri ben merak etmiyordum fazla. Ama şimdi ne olduğunu çok merak ediyorum.”* (K11, s. 8, satır: 185-189) şeklindeki görüşüyle etkinliklerden sonra haberleri merak etmeye başladığını açıkça ifade etmiştir. Aynı

görüşe sahip olan başka bir öğrenci olan K19 da etkinliklerden sonra Sosyal Bilgiler dersinde işlenecek konuları merak etmeye başladığını belirtmiştir. K19'un konu ile ilgili görüşü şu şekildedir: “*Şeyleri merak etmeye başladım hocam. Sosyal dersinde daha çok merak etmeye başladım.*” (K19, s. 8, satır: 192-194).

Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, etkinliklerin “Sosyal Bilgiler dersine bakış” açılarındaki değişiklik yarattığını belirten öğrencilerin olduğu dikkat çekmektedir. Bu görüşe sahip olan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersini etkinliklerden sonra daha farklı görmeye başladıklarını ifade etmişlerdir. Bu görüşe sahip olan öğrencilerden olan K21'in görüşü şu şekildedir: “*Sosyal dersinde eskiden bazen sıkılabiliyordum. Şimdi çok eğlenceli geçmeye başladı. Böyle eğlenceliydi işte.*” (K21, s. 8, satır: 183-184). Benzer bir görüşe sahip olan K20'de görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Evet hocam (...) Eskiden çok sıkıcı görüyordum, şimdi daha eğlenceli görüyorum.*” (K20, s. 9, satır: 209-212).

Deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde, etkinliklerin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmektedir. Bu görüşe sahip olan öğrenciler etkinliklerden sonra akademik başarılarının arttığını belirtmişlerdir. Örneğin K7 konu ile ilgili görüşünü şu şekilde açıklamıştır: “*Evet (...) Biraz daha yüksek almaya başladım*” (K7, s. 9, satır: 219-222). Benzer görüşte başka bir öğrenci olan K12'nine görüşü şu şekildedir: “*Yarattı (...) Sosyal dersim kötüydü. Yükseldi.*” (K12, s. 10, satır: 230-23).

Güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerden sonra sosyal problemlerle ilgili “rahatsızlık duygusu” hissettiğini ifade eden öğrencilerin güncel olayları olumsuz durumlar, yeni fikirler, haberler, yeni olaylar, herkesi ilgilendiren olaylar, önemli olaylar ve büyük etkiye sahip olaylar olarak gördükleri göze çarpmaktadır. Verdikleri örnekler ise *Soma faciası, kadına şiddet, kadın hakları ve siyaset* şeklinde olmuştur. Rahatsızlık duygusu hissettiğini ifade eden öğrencilerin toplumsal sorunları ise *çevresel sorunlar ve herkesi ilgilendiren sorunlar* olarak gördükleri görülmektedir. Verdikleri örnekler arasında *çocuk işçiler, kadın-erkek eşitsizliği ve çevre kirliliği* önemli yer tutmaktadır.

Güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin kendilerinde sosyal problemlere karşı farkındalık yarattığını ifade eden öğrencilerin güncel olayları *olumsuz durumlar, yeni fikirler, haberler, herkesi ilgilendiren olaylar, önemli olaylar,*

gerçek olaylar, yeni olaylar ve gün içinde olan olaylar olarak gördükleri görülmektedir. Ayrıca öğrenciler güncel olaylara ilişkin *insan hakları, başbakanın konuşması, TBMM'nin kanun çıkarması, Soma faciası, işe gidip gelmek, okula gidip gelmek, haberler ve Bursa depremi* örneklerini vermişlerdir. Öğrenciler toplumsal sorunları *çevresel sorunlar, herkesi ilgilendiren sorunlar ve toplumsal imkanların yetersizliği* olarak görmüşlerdir. Sosyal problemlerle ilgili örnek olarak da *nükleer santral, çevre kirliliği, işsizlik, yoksulluk, Gezi Parkı olayları, Van depremi, kadına şiddet, okul eksikliği, Soma faciası, Mısır'daki idam kararları, Somali'de yaşanan kıtlık ve aile içi şiddet* örneklerini vermişlerdir.

Güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin kendilerinde sosyal problemlere ilişkin davranış değişikliğine yol açtığını belirten öğrenciler güncel olayları *haberler, önemli olaylar, yeni olaylar, herkesi ilgilendiren olaylar, olumsuz durumlar, çalışmak ve bilgisayar güncellenmesi* olarak görmüşlerdir. Güncel olaylara ilişkin örnekler ise *Soma faciası, kadına şiddet, kadın hakları, başbakanın konuşması, TBMM'nin kanun çıkarması, Suriye iç savaşı, 24.05.2014 tarihinde Bozcaada açıklarında yaşanan 6.5 şiddetindeki deprem, trafik kazaları ve haberler* şeklinde olmuştur. Bunun yanında deneysel işlemin kendilerinde sosyal problemlere karşı davranış değişikliğine yol açtığını ifade eden öğrenciler toplumsal sorunları da şu şekilde tanımlamışlardır: *Herkesi ilgilendiren sorunlar, çevresel sorunlar ve aile içi sorunlar*. Sosyal problemlere ilişkin örnekleri ise *çocuk işçiler, kadın-erkek eşitsizliği, çevre kirliliği, nükleer santral, Soma faciası, çevre kirliliği, Gezi Parkı olayları, Van depremi, kavga, kadına şiddet, trafik kazaları, terör olayları ve kıtlık* şeklinde olmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Bu araştırma ile ilköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisi sınanmaya çalışılmıştır. Araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem desenlerinden gömülü deneysel desene göre tasarlanmıştır. Araştırmanın nicel kısmında öntest sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya 2013-2014 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Eskişehir Tepebaşı ilçesi Fahri Günay Ortaokulu'nda 6B ve 6D sınıflarında öğrenim gören öğrenciler katılmıştır. Deneysel işlemden önce 26 kişilik deney grubunda farklı nedenlerle okuldan ayrılan 2 öğrenciye sontest uygulanamaması ve 2 öğrenciden de elde edilen puanların uç değer olarak görünmesi nedeniyle 22 öğrenci değerlendirmeye alınmıştır. Deneysel işlemden önce 28 kişilik sınıf mevcuduna sahip olan kontrol grubunda ise 1 öğrenciye sınıf değiştirmesinden dolayı sontest uygulanamaması ve sontestlerde 1 öğrenciden de elde edilen puanların uç değer olarak görülmesi nedeniyle 26 öğrenci değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Öcal, Demirkaya ve Altınok (2013) tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği (SPDÖ), araştırmacı tarafından geliştirilen ders planları ve öğretim materyalleri, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve Gürdoğan Bayır (2010) tarafından geliştirilen Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında deney grubunda “Ülkemiz ve Dünya” ve “Demokrasinin Serüveni” ünitelerinde dersler güncel olaylardan yararlanılarak, kontrol grubunda ise geleneksel olarak işlenmiştir. Nicel bulgular deneysel işlem öncesi kontrol ve deney grubuna uygulanan öntest ve deneysel işlem sonrasında kontrol ve deney grubuna uygulanan sontest puanlarının istatistiksel olarak analiz edilmesiyle elde edilmiştir. Nitel bulgular ise deneysel işlemden sonra deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen bireysel yarı yapılandırılmış görüşmelerin betimsel analizi sonucunda

elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

1. Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrenciler ile güncel olaylardan yararlanılmadan öğretim yapılan kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılık ölçeğinden elde edilen sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Dolayısıyla deneysel işlemin grup faktörü üzerinde olumlu anlamda bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu, diğer yandan güncel olaylardan yararlanılmadan öğretim yapılan kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla deneysel işlemin zaman faktörü üzerinde de olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle, hem kontrol ve deney grubu arasında hem de ayrı ayrı deney ve kontrol grubu üzerinde gerçekleştirilen istatistiksel işlemler sonucunda Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanılarak işlenen derslerin öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına olumlu yönde etkisi olduğu görülmüştür.
2. Deney grubundaki öğrenciler güncel olaylardan yararlanılarak işlenen Sosyal Bilgiler dersinin kendilerinde sosyal problemlere ilişkin bir farkındalık kazandırdığını, bir takım davranış değişiklikleri yarattığını, bu yolla yardımlaşmanın önemini kavradıklarını ve kendilerinde bir bilinç oluşturduğunu belirtmişlerdir.
3. Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrenciler araştırmanın amacına uygun olarak gerçekleştirilen derslerin geleneksel öğretime göre daha eğlenceli olduğu, derslerin bu şekilde daha iyi anlaşıldığını ve uygulamalar yapıldığı için derslerin daha etkili olduğunu belirtmişlerdir.
4. Deney grubundaki öğrencilerin güncel olayları haberler; yeni, herkesi ilgilendiren, gün içinde olan, gerçek ve büyük etkiye sahip olaylar; olumsuz durumlar ve bilgisayarın güncellenmesi olarak algıladığı görülmüştür.
5. Deney grubundaki öğrenciler güncel olayların Sosyal Bilgiler dersinin konusu olduğunu, güncel olaylar aracılığıyla bilgiler edindiklerini ve bu sayede gündemi de takip ettikleri için güncel olayların önemli olduğunu belirtmişlerdir.

6. Deney grubundaki öğrenciler sosyal problemleri çevresel sorunlar, herkesi ilgilendiren olaylar, aile içi sorunlar ve toplumsal imkanların yetersizliği olarak gördüklerini belirtmişlerdir.
7. Deney grubundaki öğrenciler sosyal problemlerin Sosyal Bilgilerin konuları arasında yer aldığı için Sosyal Bilgilerle ilişkili olduğunu ifade etmiş ve Sosyal Bilgiler dersinde sosyal problemlerin çözümü konusunda çalışmalar yapılabileceğini belirtmişlerdir. Bunların yanında sosyal problemler ile ilgili bilgilere Sosyal Bilgiler dersinde yer verilmesinin, bilgilerin kazanılması ve kalıcılığı açısından önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca bir öğrenci de sosyal problemlerin Sosyal Bilgiler dersinde bazı yerlerde geçtiğinden dolayı az önemli olduğunu belirtmiştir.
8. Deney grubundaki öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılmasında kullanılan etkinliklerin eğlenceli, güzel ve öğretici olduğunu belirtmişler ve Sosyal Bilgiler dersine karşı daha iyi güdülendiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca deney grubundaki öğrenciler özel olarak gazete hazırlama, yapboz, haber sunma, haber-başlık eşleştirme, grafik oyunlaştırma, ithalat-ihracat etkinliği, rapor hazırlama, insan hakları ile ilgili video ve tartışma etkinliklerini sevdiklerini ve beğendiklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan deney grubundaki öğrenciler arasında haber-başlık eşleştirme etkinliğini ve okuma yapılan etkinliklerin sıkıcı geçtiğini belirten öğrenciler de bulunmaktadır.
9. Deney grubundaki öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların yararlanmasında kullanılan etkinlikler aracılığıyla bilgi edindiklerini ve kendilerinde demokrasinin önemi konusunda farkındalık oluştuğunu belirtmişlerdir. Ayrıca gazete okuma gibi çeşitli etkinliklere karşı ilgilerinin ve meraklarının arttığını, bilinç kazandıklarını ve insanlarla olan ilişkilerinin olumlu yönde değiştiğini ifade etmişlerdir. Bunların yanında Sosyal Bilgiler dersine bakışlarının da değiştiğini ve derste daha başarılı olduklarını dile getirmişlerdir.
10. Deney grubunda güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen derslerden sonra sosyal problemlerle ilgili “rahatsızlık duygusu” hissettiğini ifade eden öğrencilerin güncel olayları olumsuz durumlar, yeni fikirler, haberler, yeni olaylar, herkesi ilgilendiren olaylar, önemli olaylar ve büyük etkiye sahip olaylar olarak gördükleri görülmüştür. Verdikleri örnekler ise Soma faciası, kadına şiddet, kadın hakları ve siyaset şeklinde olmuştur. Ayrıca bu öğrencilerin sosyal problemleri çevresel sorunlar

ve herkesi ilgilendiren sorunlar olarak gördükleri görülmektedir. Verdikleri örnekler de çocuk işçiler, kadın-erkek eşitsizliği ve çevre kirliliği olmuştur.

11. Deney grubunda güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin kendilerinde sosyal problemlere karşı farkındalık yarattığını ifade eden öğrencilerin güncel olayları olumsuz durumlar, yeni fikirler, haberler, herkesi ilgilendiren olaylar, önemli olaylar, gerçek olaylar, yeni olaylar ve gün içinde olan olaylar olarak gördükleri görülmüştür. Bu öğrenciler güncel olaylara ilişkin insan hakları, başbakanın konuşması, TBMM'nin kanun çıkarması, Soma faciası, işe gidip gelmek, okula gidip gelmek, haberler ve Bursa depremi örneklerini vermişlerdir. Sosyal problemleri ise çevresel sorunlar, herkesi ilgilendiren sorunlar ve toplumsal imkanların yetersizliği olarak gördükleri ve sosyal problemlere ilişkin nükleer santral, çevre kirliliği, işsizlik, yoksulluk, Gezi Parkı olayları, Van depremi, kadına şiddet, okul eksikliği, Soma faciası, Mısır'daki idam kararları, Somali'de yaşanan kıtlık ve aile içi şiddet örneklerini verdikleri görülmüştür.
12. Deney grubunda güncel olaylardan yararlanılarak gerçekleştirilen etkinliklerin kendilerinde sosyal problemlere ilişkin davranış değişikliğine yol açtığını belirten öğrenciler güncel olayları haberler, önemli olaylar, yeni olaylar, herkesi ilgilendiren olaylar, olumsuz durumlar, çalışmak ve bilgisayarın güncellenmesi olarak görmüşlerdir. Güncel olaylara ilişkin olarak Soma faciası, kadına şiddet, kadın hakları, başbakanın konuşması, TBMM'nin kanun çıkarması, Suriye iç savaşı, 24.05.2014 tarihinde Bozcaada açıklarında yaşanan 6.5 şiddetindeki deprem, trafik kazaları ve haberler örneklerini verdikleri görülmüştür. Diğer yandan bu öğrenciler sosyal problemleri herkesi ilgilendiren sorunlar, çevresel sorunlar ve aile içi sorunlar olarak görürken çocuk işçiler, kadın-erkek eşitsizliği, çevre kirliliği, nükleer santral, Soma faciası, çevre kirliliği, Gezi Parkı olayları, Van depremi, kavga, kadına şiddet, trafik kazaları, terör olayları ve kıtlık örneklerini verdikleri görülmüştür.

Tartışma

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına istatistiksel olarak olumlu anlamda etki ettiği görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu Altınok'un (2012) gerçekleştirdiği araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir. Altınok (2012) sosyal katılım faaliyetlerinin 12-

14 yaş grubu öğrencilerinin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına istatistiksel olarak olumlu anlamda etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Her iki araştırmanın bulgusu da birbiri ile örtüşmektedir. Ünlüer (2008) de gerçekleştirdiği araştırmasında, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin güncel olaylardan oluşan gazete haberleri yoluyla toplumsal değerlere ilişkin bir takım kazanımlara ulaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Sunal ve Haas (2002) da güncel olayların öğrencilerin farklı yerlerdeki toplumsal sorunların farkına varmalarını sağlayacağını belirtmiştir. Tüm bunların yanında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler öğretim programında da öğretmenlerin güncel olaylardan yararlanarak, öğrencileri sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşünmeye teşvik etmeleri gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2005).

Diğer yandan alanyazında araştırmanın bağımsız değişkeni olan güncel olayların, bağımlı değişkenlere etkisi açısından da örtüştüğü araştırmalar mevcuttur. Gürdoğan Bayır (2010) Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanmanın, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine istatistiksel olarak olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Arın (2008) Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine istatistiksel olarak olumlu anlamda etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Ünlüer (2008) güncel olayların yararlanılmasında kullanılabilir bir öğretim materyali olan gazete kullanımının, öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına istatistiksel olarak olumlu anlamda etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Zakrasek (1989) güncel olaylardan yararlanmada kullanılabilir bir öğretim materyali olan haber oyunlarının, öğrencilerin güncel olaylara ilişkin bilgisine istatistiksel olarak etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Hofstetter ve diğerleri (2000) güncel olaylardan yararlanmada kullanılabilir bir öğretim materyali olan Weekly Reader gazetesinin kullanımının, öğrencilerin güncel olay bilgisine istatistiksel olarak olumlu etki ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda ilgili araştırmaların ortak noktası olan güncel olaylardan yararlanmanın, araştırmaların bağımlı değişkenlerine istatistiksel olarak olumlu anlamda etki etmesi bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Ancak Houston (1992) Kanal 1 televizyonunda yayınlanan haberleri kullandığı araştırmasında, haberlerin ortaokul öğrencilerinin güncel olay bilgilerini arttırmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu açıdan Houston'ın (1992) araştırmasındaki bu bulgu ile bu araştırmanın bu bulgusunun örtüşmediği görülmektedir.

Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrenciler güncel olaylardan yararlanılarak işlenen Sosyal Bilgiler dersinin kendilerine sosyal problemler konusunda bir farkındalık kazandırdığını, bir takım davranış değişiklikleri yarattığını, bu sayede yardımlaşmanın önemini kavradıklarını ve kendilerinde bir geri dönüşüm bilincinin oluşturduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın Ünlüer'in (2008) gerçekleştirdiği araştırmanın bazı bulguları ile örtüştüğü görülmüştür. Ünlüer de (2008) araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanılmasında kullanılabilir bir öğretim materyali olan gazete kullanımının öğrencilerde bir takım davranış değişikliği yarattığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın bu sonucunun Akengin ve İbrahimoğlu'nun (2010) gerçekleştirdiği araştırmanın sonucuyla benzer yönlerinin olduğu görülmektedir. Akengin ve İbrahimoğlu (2010), Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanılmasında kullanılabilir bir öğretim materyali olan karikatürlerin, öğrencilerde genel olarak olumlu görüş değişikliği yarattığı sonucuna varmışlardır. Bu noktada bu iki araştırmanın sonuçları birbirleri ile örtüşmektedir. Ancak bunun yanında Akengin ve İbrahimoğlu, öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları karikatürleri, deneysel işlemin uygulandığı Sosyal Bilgiler dersinin konularıyla ilişkilendirme açısından zorlandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu iki araştırma bu noktada da birbirinden farklılık göstermektedir. Yine aynı şekilde Yaman'ın (2010) karikatür temelli bir Türkçe dersi öğretimi sonucunda öğrencilerin bir takım olumlu davranış değişikliğinin olduğunu belirtmesi sonucun bakımından, araştırmanın sonucu benzerlik göstermektedir. Ancak iki araştırmanın farklılaştığı nokta birinin Sosyal Bilgiler dersi ile diğerinin Türkçe dersi ile ilgili olmasıdır. Bu araştırmanın sonuçları Smith'in (1963) güncel olaylardan yararlanılmasına ilişkin bilgilerin yer aldığı kuramsal nitelikteki tezinin sonuçları ile de örtüşmektedir. Smith (1963) çalışmasının sonucunda güncel olayların orta okul kademesindeki öğrencilerin dünyayı anlamlandırmaları, bir takım bilince sahip olmaları, kendi başlarına bir takım sonuçlara varabilmeleri açısından önemli bir kaynak olduğunu belirtmiştir. Buna paralel olarak bu çalışmada da deney grubunda güncel olaylardan yararlanılarak işlenen derslerin, deney grubundaki öğrencilerde bir takım bilinç kazandırdığı ve farklılıklar yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılarak öğretim yapılan deney grubundaki öğrencilerin deneysel işlem süresince gerçekleştirilen dersler için geleneksel öğretime göre daha eğlenceli olduğu, derslerin bu şekilde daha iyi

anlaşıldığı ve uygulamalar yapıldığı için derslerin daha etkili olduğunu belirttiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucunun Gürdoğan Bayır (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarıyla da örtüştüğü görülmektedir. Her iki araştırmada da güncel olaylardan yararlanılarak işlenen Sosyal Bilgiler dersinin daha eğlenceli geçtiği, derslerin daha iyi anlaşıldığı dolayısıyla akademik başarıya olumlu katkı sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak Gürdoğan Bayır (2010) araştırması sonucunda deney grubundaki öğrencilerden bazılarının görüşlerinde herhangi bir değişiklik olmadığı sonucuna da ulaşmıştır. Ayrıca Gürdoğan Bayır'ın (2010) araştırmasında çalışma grubunda 4. sınıf öğrencileri yer almıştır. Ünlüer (2008) de gerçekleştirdiği araştırmasında bu araştırmaya benzer sonuçlara ulaşmıştır. Ünlüer (2008) deney grubundaki öğrenciler ile yapmış olduğu yarı yapılandırılmış görüşmelerden sonra öğrencilerin dersi daha iyi öğrendiğini, dersin daha zevkli geçtiğini, dersin daha ilgi çekici olduğunu belirttikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar itibarıyla iki araştırmanın sonuçları birbirleriyle benzeşmektedir. Ünlüer (2008) bu araştırmadan farklı olarak deney grubundaki öğrencilerin öğrenilenlerin kalıcı olduğu ve dersi günlük yaşamla ilişkilendirebildikleri sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca bu araştırmadan farklı olarak Ünlüer'in (2008) çalışma grubunu 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Arın ve Deveci (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bir takım bulguları da bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Arın ve Deveci (2008), deney grubundaki öğrencilerle yapmış olduğu yarı yapılandırılmış görüşmelerden sonra Sosyal Bilgiler dersinin güncel olaylardan yararlanılarak anlatılmasının öğrencilerin derse karşı ilgilerinin artması açısından katkı sağladığı sonucuna ulaşılmış, bunun yanında öğrenciler derslerin daha zevkli geçtiği, akademik başarıların arttığı ve öğrenmelerinin daha kalıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Hofstetter ve diğerleri de (2000) yaptıkları araştırmada Weekly Reader gazetesinin özellikle 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin güncel olaylara ilişkin bilgilerini arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Ancak bu araştırmanın çalışma grubunu 6. sınıf öğrencileri oluştururken, Hofstetter ve diğerlerinin (2000) araştırmasının çalışma grubunu 6. sınıfların yanı sıra, 2, 3, 4 ve 5. sınıf öğrencileri de oluşturmaktadır. Bunların yanında araştırmanın bu bulgusu Kaltsounis'in (1987) güncel olayların dersi kolay ve çekici hale getirdiği düşüncesini destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin güncel olayları haberler; yeni, herkesi ilgilendiren, gün içinde olan, gerçek ve büyük etkiye sahip olaylar,

olumsuz durumlar ve bilgisayarın güncellenmesi olarak algıladığı görülmüştür. Gürdoğan Bayır (2010) da gerçekleştirdiği araştırmasında deney grubundaki öğrencilerin güncel olayları yeni haberler, yaşanan olaylar ve üzücü haberler olarak algıladıkları görülmüştür. Bu noktada bu iki araştırmanın sonuçları birbiri ile örtüşmektedir. Gürdoğan Bayır (2010) bunların dışında öğrencilerin güncel olayları eğlenceli haberler ve haberlerin medyaya aktarılması olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrenciler güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için Sosyal Bilgiler 'in konusu olduğu, güncel olaylar aracılığıyla bilgiler edindikleri ve bu sayede gündemi de takip ettikleri için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Gürdoğan Bayır (2010) da deney grubundaki öğrenciler ile gerçekleştirdiği yarı yapılandırılmış görüşmeler sonrasında Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin düşünme becerilerinin geliştirmesi, bilgi edinmeyi sağlaması, araştırma becerilerinin geliştirmesi, haberlere olan ilgiyi arttırması ve çevredekilerle paylaşımın sağlanması açısından yararlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu açıdan bu iki araştırmanın sonuçlarının birbirleri ile benzer ve farklı noktalarının olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların yanında Zakrasek'in de (1989) yaptığı araştırma bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Zakrasek (1989) yerel, ulusal ve uluslararası güncel haberler ile ilgili bir oyun olan "Newsgame" in öğrencilerin 11-19 yaş arasındaki öğrencilerin güncel olaylara ilişkin bilgi dağarcıklarına, geleneksel öğretime kıyasla daha fazla olumlu yönde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada da deney grubundaki öğrenciler güncel olaylar sayesinde bilgiler edindikleri belirtmişlerdir. Seefeldt (1989) de güncel olayların Sosyal Bilgiler dersi için zengin bir içerik sunduğu için önemli olduğunu ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin sosyal problemleri çevresel sorunlar, herkesi ilgilendiren olaylar, aile içi sorunlar ve toplumsal imkanların yetersizliği olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Nordik Alkol ve Uyuşturucu Araştırma Konseyi'nin (NAD) (1998) gerçekleştirdiği araştırmada Estonya, Finlandiya, Letonya, Litvanya, Polonya ve S. Petersburg bölgesinde yaşayan ve görev yapan devlet memurlarının, basın mensuplarının ve yöneticilerin genel olarak sosyal problemleri toplumun huzurunu tehdit eden, toplumun geleceğini tehdit eden, bireyin varlığını tehdit eden ve uluslararası problemler olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu açıdan iki

araştırmanın benzer ve farklı yönlerinin bulunduğu söylenebilir. Ancak iki araştırmanın çalışma grubunun özellikleri birbirinden farklıdır. Gedik'in (2010) araştırmasında da ilköğretim öğrencilerinin gelecekte sağlık sorunları, çevre sorunları, kuraklık, siyasi sorunlar, uluslararası sorunlar, bilimsel gelişmeler ve kuraklık gibi sorunların yaşanabileceğini düşündükleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ifade ettikleri durumları bir sorun olarak algılaması, bu çalışmada öğrencilerin ortaya koydukları sosyal problemler ile benzerlikler taşımaktadır.

Araştırma sonucunda deney grubundaki öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılmasında kullanılan etkinliklerin eğlenceli, güzel ve öğretici olduğunu ve Sosyal Bilgiler dersine karşı motivasyonlarının arttığını ifade etmişlerdir. Ayrıca kullanılan etkinlikler yoluyla bilgi edindiklerini, demokrasinin önemi konusunda farkındalık oluştuğunu, Sosyal Bilgiler dersi, gazete okuma gibi çeşitli şeylere karşı ilgilerinin arttığını, bir takım bilinç kazandıklarını, insanlarla olan ilişkilerinin olumlu yönde değiştiğini, Sosyal Bilgiler dersi, haber gibi şeylere karşı olan meraklarının arttığını, Sosyal Bilgiler dersine bakışlarının değiştiğini ve daha başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Arın ve Deveci (2008) araştırmalarında deney grubundaki öğrencilerle güncel olaylardan yararlanmada kullandıkları etkinliklere ilişkin yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmişler ve öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanılmasından hoşnut olduğu, dersin bu sayede daha zevkli geçtiği, yuvarlak masa tartışması etkinliğinde birçok şeyi öğrendikleri, haber defteri sayesinde akademik başarılarının arttığını ve Sosyal Bilgiler dersini daha çok sevdiklerini belirtmişlerdir. Bu noktada bu iki araştırmanın sonuçlarının birbiriyle benzer ve farklı yönlerinin olduğu görülmektedir. Gürdoğan Bayır (2010) da gerçekleştirdiği araştırmasında deney grubundaki öğrencilerin güncel olaylardan yararlanmada kullanılan yöntem, teknik ve etkinliklere ilişkin genel olarak olumlu düşünceye sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu açıdan bu iki araştırmanın sonuçları birbiri ile paralellik göstermektedir. Bunların dışında Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji, çevre eğitimi ve Türkçe öğretiminde güncel olaylardan yararlanılabilecek yöntem, teknik veya etkinliklerden bir veya bir kaçından yararlandığı araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. (Ünlüer, 2008; Gökçe, 2009; Akengin ve İbrahimoglu, 2010, Kırıkkaya ve Bozkurt, 2012). Araştırmanın bu bulgusuna paralel olarak Cabe, Walker ve Williams (1999) da

araştırmalarında öğrencilerin gazetelerin öneri bölümünde yer alan problemlerin çözmekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak araştırma sonuçlarının alanyazında yer alan kuramsal ve uygulamalı çalışmalarla örtüştüğü, güncel olaylardan yararlanmanın öğretim-öğrenme süreci ve öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin toplumsal sorunlarla ilgili çeşitli etkinliklere katılmalarının onların sosyal problemlere duyarlılıklarını da olumlu yönde etkilediği ileri sürülebilir.

Öneriler

Gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlardan yola çıkarak geliştirilen öneriler “Uygulamaya Yönelik Öneriler” ve “Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler” başlıkları altında verilmiştir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına istatistiksel olarak olumlu etki ettiği görülmüştür. Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencilerin sosyal problemlere karşı duyarlılıklarını arttırmak için güncel olaylardan yararlanabilirler.
- Deney grubundaki öğrencilerin araştırmanın amacına uygun biçimde güncel olaylardan yararlanılarak hazırlanan ders planlarına ve etkinliklere ilişkin olumlu düşünceleri olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler öğretmenleri güncel olaylardan yararlanma noktasında araştırmacının bu araştırma için oluşturduğu ders planlarını örnek alabilirler.
- Araştırma kapsamında uygulanan haber-başlık eşleştirme ve grafik oyunlaştırma etkinliklerine, güncel olayların öğretiminde kullanılabilecek etkinliklere ilişkin alan yazında rastlanılmamıştır. Deneysel işlem sonunda deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde öğrencilerin, haber-başlık eşleştirme ve grafik oyunlaştırma etkinliklerine ilişkin olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür. Ancak araştırma sonucunda bazı öğrencilerin haber-başlık eşleştirme etkinliğinden hoşlanmadığı da görülmüştür. Araştırmanın bu sonucundan yola çıkarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerine Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olayların kullanılmasında haber-başlık eşleştirme ve grafik oyunlaştırma etkinliklerini de kullanabilecekleri süreç

içerisinde öğrencilerin olumsuz bir tutum sergilememeleri için dikkat etmeleri önerilmektedir.

- Sosyal Bilgiler öğretmenlerine derslerde güncel olaylardan yararlanmak için kullanabilecekleri yöntem, teknik ve öğretim materyallerine ilişkin eğitimler verilebilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve Müdürlükleri tarafından öğretmenlerin derslerde güncel olayları kullanırken yararlanabilecekleri ders ve etkinlik planları havuzu oluşturulabilir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde yer verebilecekleri güncel olayların kullanımına ilişkin bir web sitesi oluşturulabilir.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında öğrencilerin sosyal yaşamda karşılaşılabilecekleri güncel sosyal problemlere ilişkin örneklerle daha fazla yer verilebilir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersi ile ilişkilendirebilecekleri sosyal problemler ile ilgili bilgilerin yer aldığı bir dergi hazırlanabilir.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın 6. sınıf öğrencilerinin sosyal problemlere karşı duyarlılıklarına olumlu anlamda etki ettiği görülmüştür. Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin sosyal problemlere karşı duyarlılıklarına etkisi olup olmadığı sınıanabilir.
- Bu araştırmada bağımsız değişken olan güncel olayların kullanılmasının öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisine sınıanmıştır. Yapılacak araştırmalarda farklı bağımsız değişkenlerin öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıkları üzerinde etkisine bakılabilir.
- Bu araştırmada Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanmanın bağımlı değişken olan öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisi sınıanmıştır. Yapılacak araştırmalarda Sosyal Bilgiler derslerinde güncel olaylardan yararlanmanın farklı bağımlı değişkenler üzerinde etkisi sınıanabilir.
- Farklı derslerde güncel olaylardan yararlanmanın farklı bağımlı değişkenler üzerindeki etkisi sınıanabilir.
- Araştırma kapsamında taranan alan yazında Sosyal Bilgiler dersi ve sosyal problemleri kapsayan araştırmaların azlığı göze çarpmaktadır. Araştırmacılar, Sosyal Bilgiler ve sosyal problemlerle ilişkili deneysel, olgubilim, eylem araştırması gibi desenlerde çalışmalar yapabilirler.


- Örgün öğretim ve açık öğretim Sosyal Bilgiler ders kitaplarında sosyal problemlerin yerine ilişkin doküman analizi çalışmaları yapılabilir.
- Sosyal problemler sosyoloji ile doğrudan ilişkili olduğu için Sosyal Bilgiler öğretimi ve sosyoloji alanında çalışma yapan akademisyenler farklı yaş gruplarındaki bireylerde sosyal problemlere karşı duyarlılık oluşturmak ve geliştirmek için disiplinlerarası çalışmalar yapabilirler.

EKLER

EK A Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi	101
EK B Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği	103
EK C Sosyal Problemlere Duyarlılık Ölçeği Kullanım İzni	105
EK D Öğrenci Görüşme Onay Formu	106
EK E Veli Onay Formu	107
EK F Öğrencilerle Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları.....	108
EK G Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu	109
EK H Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu Kullanım İzni	110
EK I Ders Planı Örnekleri.....	111
EK İ Öğrencilerin Haber Defterlerinden Örnekler	131
EK J Sonuç Cümlesi Yazma Kartı Örneği.....	134
EK K Kavram Haritası Örneği.....	135
EK L Öz Değerlendirme Formu Örneği	136
EK M Akran Değerlendirme Formu Örneği.....	137
EK N Haber Haritası Örneği.....	138


EK A
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

Eğitim Bil. Enst.



ESKİŞEHİR 2013
T.C. İZMİR İLİ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü



ESKİŞEHİR 2013
UNESCO SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL MİRAS BAKANI

Sayı : 42815220/605.01/3944377 23/12/2013
Konu: Anket Uygulama Çalışması
 İzin Talebi.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : a) 13.12.2013 tarih ve 1445 - 13745 sayılı yazınız.
 b) 20.12.2013 tarih ve 3940378 sayılı Makam Oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Önder ERYILMAZ'ın, 2013 - 2014 eğitim öğretim yılında, Tepebaşı İlçesine bağlı Fahri Günay Ortaokulu'nda, tez çalışması yapabilmesine ait ilgi (b) Makam Oluru ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Yazınlar Md.
MAİ
30.12.2013

GELEN EVRAK
Giriş Tarihi : 30.12.2013
Kayıt No: 2358

Arif DEDE
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER:
 1: Makam Oluru (1 sayfa)
 2: Anket Çalışması (6 sayfa)

- Eğitim Bil. Enst. Md.
A

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü
Evrak Kayıt Servisi
K. TARİHİ: 26 Aralık 2013
K. NO: 11905

Ash ile Aynıdır
5070 Sayılı Yasa ile
elektronik olarak
imzalanmıştır.
23-12-2013
Remzi ERCELİK
Memur

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
 Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2674-7808-3cfd-8475-7ba2 kodu ile yapılabilir.

Büyükdere Mh. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR Ayrıntılı bilgi için: S.ERDİL
 Elektronik Ağ: <http://eskisehir.meb.gov.tr> Tel : (0 222) 239 72 00
 e-posta : sinavlar26@meb.gov.tr Faks: (0 222) 239 39 22

EK A (Devam)



T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü



Sayı : 42815220/605.01/3940378
Konu: Anket Uygulama Çalışması
İzin Talebi.

20/12/2013

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi :Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü'nün 13.12.2013 tarih ve 1445 - 13745 sayılı yazısı.

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğünden alınan ilgi yazı ile, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Önder ERYILMAZ'ın, "Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanmanın Öğrencilerin Sosyal Problemlere Duyarlılığına Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezini, 2013 – 2014 Eğitim-Öğretim yılında, Tepebaşı İlçesine bağlı Fahri Günay Ortaokulu'nda öğrenim gören 6.sınıf öğrencilerine yönelik anket çalışması yapmak için izin talebinde bulunulmuş olup, Anadolu Üniversitesince de kabul edilen anket araştırması, "Sosyal Etkinlik İzinleri Değerlendirme Komisyonu" tarafından da konu incelenmiş; 6. Sınıf Öğrencilerine yönelik anket çalışmasında ses kaydı alınmadan önce öğrenci velilerinden muvafakat belgesi almak şartı ve okul müdürü'nün uygun göreceği saatlerde, dersleri aksatmadan gerçekleştirilmesi uygun görülmediği tespit edilmiştir.

Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Önder ERYILMAZ'ın, Müdürlüğümüz tarafından da tasdik edilen anket çalışmasını, 2013 – 2014 eğitim-öğretim yılında, Tepebaşı İlçesine bağlı Fahri Günay Ortaokulu'nda öğrenim gören 6.sınıf öğrencilerine yönelik tez çalışmasında, ses kaydı alınmadan önce, öğrenci velilerinden muvafakat belgesi almak şartı ve okul müdürü'nün uygun göreceği saatlerde, dersleri aksatmadan gerçekleştirilmesi uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim

Mutlu ÇANTAŞ
Şube Müdürü

OLUR.
...../12/2013

Arif DEDE
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Büyükdere Mh. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: <http://eskisehir.meb.gov.tr>
e-posta : sinavlar26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: S.ERDİL
Tel : (0 222) 239 72 00
Faks: (0 222) 239 39 22

EK B
SOSYAL PROBLEMLERE DUYARLILIK ÖLÇEĞİ

Değerli Öğrenciler

Bu çalışma ile geleceğin büyükleri olan sizlerin **sosyal problemlerle** ilgili görüşlerine ihtiyaç duyulmuştur. Çalışmadaki bilgiler sadece bilimsel amaçlı kullanılacak olup, kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Anketi içtenlikle cevaplamanız çok önemlidir. Zaman ayırarak bilime katkıda bulunduğunuz için şimdiden teşekkür ederim.

Önder ERYILMAZ

Cinsiyet: Kız Erkek
Sınıf: 6 7 8
Yaşadığınız yer: Köy Kasaba Şehir

Ailenizin aylık toplam geliri

500 TL'den az 500–1000 TL 1000 – 2000 TL 2000 TL den
yukarı

Babanızın Eğitim Durumu

() Okur-Yazar Değil
() Okur-Yazar (Mezun Değil)
() İlköğretim ve Dengi
() Lise ve Dengi
() Yüksekokul / Fakülte
() Y.Lisans / Doktora

Annenizin Eğitim Durumu

() Okur-Yazar Değil
() Okur-Yazar (Mezun Değil)
() İlköğretim ve Dengi
() Lise ve Dengi
() Yüksekokul / Fakülte
() Y. Lisans / Doktora

Babanızın Mesleği:

Annenizin Mesleği:

Kaç kardeşiniz var?.....

Hangi sıklıkta haberleri takip edersiniz?

Hergün etmem Birkaç günde bir Haftada bir kez Ayda bir kez Hiç takip

Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna (Tema v.b....) üye misiniz?

Evet (Lütfen ismini yazınız)
 Hayır

EK B (Devam)

	Önemsiz	Az önemli	Bazen önemli	Önemli	Çok önemli
Aşağıdaki sosyal problemleri çözmek sizin için ne derece önemlidir?					
1. Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek	()	()	()	()	()
2. Alkol ve sigara kullanımı ile mücadele etmek	()	()	()	()	()
3. Sağlık ve bakım hizmetlerinin gelişmesini sağlamak	()	()	()	()	()
4. Suç oranlarındaki artışı önlemek	()	()	()	()	()
5. Fakirliği önlemek	()	()	()	()	()
6. Ortak kullanım alanlarını engelliler için düzenlemek	()	()	()	()	()
7. Ülke içinde asayiş sorunlarını (kapkaç, cinayet v.b.) önlemek	()	()	()	()	()
8. Yaşlılara barınma ve bakım hizmetlerinin sağlanması	()	()	()	()	()
9. Uluslararası problemlere (savaş v.b.) çözüm bulmak	()	()	()	()	()
10. Kadınlara yapılan her türlü kötü davranışı önlemek	()	()	()	()	()
11. Eğitim olanaklarını artırmak	()	()	()	()	()
12. Doğal afetlerden(deprem, sel vb.) oluşan zararları azaltmak	()	()	()	()	()
13. Kültürel faaliyetlere (sinema, tiyatro vb.) insanların kolay ulaşmasını sağlamak	()	()	()	()	()
14. Trafik kazalarına çözüm bulmak	()	()	()	()	()
15. Doğal kaynakların (su, ormanlar vb.) bilinçsizce tüketilmesini önlemek	()	()	()	()	()
16. Ülkemizde okur-yazar oranını artırmak	()	()	()	()	()
17. Kız çocuklarının okula gönderilmesini sağlamak	()	()	()	()	()
18. Göçmenlerin (Afgan, Somalili vb.) sorunlarına çözüm bulmak	()	()	()	()	()
19. Kimsesiz çocukların bakım ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması	()	()	()	()	()
20. İnsan hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlaması	()	()	()	()	()
21. Çocukların ağır işlerde çalıştırılmasını önlemek	()	()	()	()	()
22. İnsan kaçakçılığını önlemek	()	()	()	()	()
23. Hayvan ve bitki türlerinin yok olmasını önlemek	()	()	()	()	()
24. Toplumdaki ahlaki bozulmaların önlenmesi	()	()	()	()	()

EK C

SOSYAL PROBLEMLERE DUYARLILIK ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ

Adem Öcal [ocadem@gmail.com]

Gelen Kutusu



10 Ekim 2013 Perşembe 23:21

Merhaba Önder,
İlginize teşekkür ederim. Kaynak göstermek kaydıyla ölçeği kullanabilirsiniz. Çalışmanızın sonuçları hakkında beni bilgilendirirseniz sevinirim. Selamlar

Önder ERYILMAZ

Kime: ocadem@gmail.com

Gönderilmiş Öğeler



Eylemler

10 Ekim 2013 Perşembe 22:20

Sayın Adem ÖCAL Hocam,

Öncelikle izinizle kendimi tanıtmak istiyorum. Ben Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda ÖYP Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktayım. 2013-2014 akademik öğretim yılı itibariyle yüksek lisans tez aşamasına geçmiş bulunmaktayım. Tez konum için ilgi alanım doğrultusunda literatür taraması yaptım ve tez konusu yapılandırmaya çalıştım. Yaptığım literatür taraması esnasında sizin geliştirdiğiniz ve Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi'nde yayınlanan "İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sosyal Duyarlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi" adlı makaleniz oldukça ilgimi çekti. Ben de tezim için geliştirmiş olduğunuz İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Sosyal Duyarlılık Ölçeğinden yararlanmak istiyorum. Sizlerinde izniyle ölçeğinizi kullanabilir miyim?

İlginiz için teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Saygılarımla

Arş. Gör. Önder ERYILMAZ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD

EK D
ÖĞRENCİ GÖRÜŞME ONAY FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı'nda yüksek lisans yapmakta olan Önder ERYILMAZ yapacağı araştırmanın amacını ve uygulayacağı veri toplama tekniklerini bana açıklamıştır. “Sosyal Bilgiler Dersinde Güncel Olaylardan Yararlanmanın Öğrencilerin Sosyal Problemlere Duyarlılıklarına Etkisi” konulu araştırmaya hiçbir baskı altında kalmadan gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum. Önder ERYILMAZ'ın bilimsel araştırması süresince veri toplama amaçlı olarak görüşme yapmasında, ses kaydı almasında hiçbir sakınca bulunmamaktadır.

Öğrencinin Adı-Soyadı:

İmza

Araştırmacının Adı Soyadı: Önder ERYILMAZ

İmza

Tel: 0222 335 0580 /3432,

Cep Tel: 0531 653 8121

Adresi: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı

EK E
VELİ ONAY FORMU

Sayın Veli,

Öncelikle yapacağım bu çalışmaya gösterdiğiniz ilgi ve bana ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Bu form, araştırmanın amacını ve öğrencinizin bir katılımcı olarak haklarını tanımlamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almış olduğum resmi izinle gerçekleştirilmektedir. Araştırma, Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisini ortaya koymayı amaçlayan yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmaya yönelik olan uygulamalar konusunda öğrencilerin görüşleri araştırmanın veri kaynaklarından birini oluşturacaktır.

Velisi bulunduğunuz öğrencinin araştırmama gönüllü olarak katılımının ve dile getireceği görüşlerin, bu çalışmaya ışık tutacağına inanıyorum. Araştırmamın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak, ayrıca görüşme sırasında ortaya çıkabilecek olası kesintileri önleyebilmek amacıyla görüşmenin ses kaydını almak istiyorum. Kayda alınacak bu görüşme, yalnızca bilimsel bir veri olarak bu araştırma için kullanılacak ve bunun dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Öğrencinizin ya da sizin isteğiniz doğrultusunda ses kayıtları, veriler yazıldıktan sonra silinebilecek ya da size teslim edilecektir. İzniniz olmadığı takdirde, öğrencinizin ismi bu araştırmada kullanılmayacak, yerine takma bir isim kullanılabilir. Öğrenci istediği zaman görüşmeyi kesebilir ya da çalışmadan ayrılabilir. Bu durumda yaptığımız kayıtları ve yazılan raporları size teslim edeceğim.

Bu sözleşmeyi okuyup, bu araştırmaya velisi bulunduğunuz öğrencinin gönüllü olarak katıldığına ve araştırma kapsamında benim size verdiğim güvenceye ilişkin olarak bu formu imzalamamızı rica ediyorum. Bu sözleşmeyi okuyarak imzaladığınız için teşekkür ederim.

Tarih

Veli Adı Soyadı

İmza

Araştırmacının İletişim Bilgileri

Arş. Gör. Önder ERYILMAZ, ondereryilmaz@anadolu.edu.tr, Telefon No:222 335 0580/3432
Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü Eğitim Fakültesi C Blok Oda No: 206 Tepebaşı
Eskişehir

EK F
ÖĞRENCİLERLE YAPILAN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME
SORULARI

1. Güncel olaylar deyince aklına ne geliyor? Senin için ne ifade ediyor? Örnek verebilir misin?
2. Sence Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların anlatılması veya güncel olaylardan yararlanmak önemli midir? Neden? Biraz açıklar mısın? Örnek verebilir misin?
 - * Sosyal Bilgiler dersi ile güncel olaylar arasında nasıl bir ilişki vardır?
3. Toplumsal sorunlar deyince aklına ne geliyor? Senin için ne anlam ifade ediyor?
4. Toplumsal sorunlar Sosyal Bilgiler dersi için önemli midir? Neden?
5. Sosyal Bilgiler dersinde toplumsal sorunlar ile ilgili neler öğreniyorsunuz? Örnek verebilir misin?
6. Sence toplumsal sorunların çözümü için Sosyal Bilgiler derslerinde neler yapılabilir?
 - Sen bir Sosyal Bilgiler öğretmeni olsaydın toplumsal sorunların çözümü için neler yapardın? Nasıl çalışmalar yapardın?
7. Sosyal Bilgiler derslerinde yaptığımız etkinlikler hakkında ne düşünüyorsun?
 - * Hangi etkinlikler hoşuna gitti? Neden?
 - * Hangi etkinlikler hoşuna gitmedi? Neden?
8. Sosyal Bilgiler dersinde birlikte yaptığımız etkinlikler sende bir değişiklik yarattı mı? Açıklar mısın? Örnek verir misin? Daha önce bir konu hakkındaki düşüncelerin yaptığımız etkinliklerden sonra değişti mi? Değiştiyse nasıl değişti?
 - * Düşüncelerinde
 - * Davranışlarında
 - * Görüşlerinde
9. Sosyal Bilgiler dersinde yaptığımız etkinliklerin senin toplumsal sorunlar hakkındaki düşüncelerinde etkisi oldu mu? Olduysa nasıl oldu? Olmadıysa neden olmadı?
10. Bunların dışında eklemek istediğin başka şeyler var mı?

EK G
GÜNCEL OLAYLARDAN YARARLANILMASINA İLİŞKİN GÖZLEM
FORMU

Aşağıdaki etkinliklerin gerçekleşme düzeyini belirlemek için ilgili sözcüğün altına (X) işareti koyarak belirtiniz.

Gözlenen Etkinlikler	İyi	Orta	Zayıf	Çok zayıf
1. Öğretmenin dersin amacına uygun olarak güncel olayları seçmesi.				
2. Öğrencilere güncel olayları izleme konusunda model olması.				
3. Öğrencileri güncel olayları takip etmeleri için cesaretlendirmesi.				
4. Öğrencilerin güncel olayları yaşamlarıyla ilişkilendirmelerini sağlaması.				
5. Öğrencilerin güvenilir kaynaklara ulaşım sağlamadığını kontrol etmesi.				
6. Öğrencilerin haber haritalarını kullanmalarını sağlaması.				
7. Öğrencilerin bülten tahtasını kullanmalarını sağlaması.				
8. Öğretmenin güncel olayların öğretiminde çeşitli yöntem ve teknikleri kullanması.				
9. Öğrencilerin etkinliklere etkin katılımını sağlaması.				
10. Öğrencilerin buldukları materyalleri sınıfa getirmelerini sağlaması.				
11. Öğrencilerin önemli-önemsiz ayrımını yapmalarını sağlaması.				
12. Öğrencilerin güncel olayları değerlendirmesini sağlaması.				
13. Öğrencilerin önceki bilgilerini kullanarak yapıcı, yaratıcı ve eleştirel düşüncelerini sağlaması.				
14. Öğrencilerin haber dosyası hazırlamalarını sağlaması.				
15. Öğrencilerin güncel olayları yorumlamalarını sağlaması				
16. Öğrencilerin haber canlandırmalarında etkin rol almalarını sağlaması.				
17. Öğrencileri haber oluşturma ve karikatür çizme konusunda bilgilendirmesi.				
18. Öğrencilerin yapılan tartışmalarda kendilerini doğru biçimde ifade etmelerini sağlaması.				

EK H
GÜNCEL OLAYLARDAN YARARLANILMASINA İLİŞKİN GÖZLEM
FORMU KULLANIM İZİNİ

ömür gürdoğan bayır [omurgurdoganbayir@gmail.com]

Kime: Önder ERYILMAZ

03 Mart 2015 Salı 16:49

Önder Merhaba,

Yüksek Lisans tezimde oluşturduğum "Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu" nu yüksek lisans tezinde kullanabilirsiniz.
 Çalışmalarında kolaylıklar.

Arş. Gör. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR

3 Mart 2015 16:23 tarihinde Önder ERYILMAZ <ondereryilmaz@anadolu.edu.tr> yazdı:

Sayın Ömür Hocam

Ben Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktayım. "Sosyal Bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisi" başlıklı yüksek lisans tezim için tasarladığım deneysel çalışmamda, kontrol grubunu gözlemek için şahsınız tarafından oluşturulan "Güncel Olaylardan Yararlanılmasına İlişkin Gözlem Formu" nu kullanmak için sizlerden izin talep ediyorum.

İlginiz için çok teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Saygılarımla

Araştırma Görevlisi Önder ERYILMAZ
 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD
 Eğitim Fakültesi
 Anadolu Üniversitesi

Research Assistant Önder ERYILMAZ
 Social Studies Education Department
 Faculty of Education
 Anadolu University

EK I
DERS PLANI ÖRNEKLERİ
A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı: Fahri Günay Ortaokulu

Sınıf: 6. Sınıf

Ders Adı: Sosyal Bilgiler

Ünite Adı: Ülkemiz ve Dünya

Konu: Dünya’da Nüfus ve Ekonomik Faaliyetler

Süre: 40+40 dakika

Kazanım: Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Temel Beceriler: Eleştirel düşünme, tartışma, yaratıcı düşünme, araştırma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Soru-cevap, haber haritalarının kullanılması, günlük gazetelerin kullanılması, haber inceleme, tartışma, grafik oyunlaştırma

Araç-gereç ve Kaynaklar: Projeksiyon cihazı, bilgi kağıtları, sınıf tahtası, tebeşir, dünya fiziki haritası, gazete haberleri, haber haritası

B. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere “ bu hafta akşam haberlerini izleyen var mı? Hangi haberler dikkatinizi çekti?” sorularını yönelterek öğrencilerin dikkatini çeker.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere “ Peki dünyadaki diğer ülkeler ile ilgili nüfus veya ekonomi haberleri izleyenler var mı? Hangi haberler dikkatinizi çekti?” gibi sorular sorar ve “Bugün de dersimizde bu konu ile ilgili bilgiler edineceğiz” şeklinde bir konuşma yaparak öğrencileri derse güdüler

Gözden geçirme: Öğretmen gelen cevapları da toparlayarak “Bugün dersimizde dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenlerini öğrenmiş olacağız” şeklinde bir konuşma yaparak dersi gözden geçirmiş olur.

EK I (Devam)

Derse geçiş: Öğretmen öğrencilerin derse hazır olduğunu gördükten projeksiyon cihazını açarak derse geçiş yapar.

Geliştirme

- Öğretmen dünyadaki nüfus ve ekonomik faaliyetler ile ilgili güncel TV haberleri izletir.
- Öğretmen öğrencilere izledikleri haberler ile ilgili nüfus ve ekonomik faaliyetler kapsamında sorular sorar.
- Öğretmen öğrenciler arasından 6 kişi seçer.
- Öğretmen her bir öğrenciye bir ülke verir ve öğrencilerden bir çizgi üzerinde aynı hizada durmalarını ister.
- Öğretmen 6 öğrencinin her birine temsil ettikleri ülkelerin bilgilerinin bulunduğu kâğıtları dağıtır.
- Öğretmen sırasıyla 6 öğrenciye okuyacağı nüfus ve ekonomi ile ilgili haberlerin hangi ülkeye ait ise o ülkeyi temsil eden öğrencinin bir adım öne çıkmasını ister.
- Öğretmen bu uygulamayı yaptıktan sonra öğrencilerin konumunu tahtaya bir grafik olarak çizer.
- Öğretmen fiziki dünya haritasından öğrencilerin bu ülkelerin konumunu bulmasını ve ülkelerin özel ve matematik konum özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunmalarını ister.
- Öğretmen öğrencilerden gelen dönütleri sınıf tahtasına yazar.
- Öğretmen öğrencilerden ülkelerin bu özellikleri ile nüfus ve ekonomileri arasındaki nasıl bir ilişki olduğu sorusunu sorar.

C. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Özet

Öğretmen derste bugün nüfus ve ekonomik faaliyetlerin ne olduğunu, incelenen ülkelerin özelliklerini, ülkelerin özellikleri ile nüfus ve ekonomik faaliyetleri arasındaki ilişkiyi ve ülkelerin nüfusunun ve ekonomik faaliyetlerinin dağılışına etki eden faktörleri öğrendiklerini açıklayarak dersi özetler.

EK I (Devam)**Değerlendirme**

Öğretmen dünyadaki ülkelerin nüfus ve ekonomik faaliyetleri ile ilgili haberleri katlayarak bir kutunun içine koyar. Öğrencilerden kutudan çıktıkları haberi yüksek sesle okuduktan sonra haber haritasında çıktığı haberin hangi ülkeye ait olduğunu ve haberi haber haritasında gerekli yere yapıştırmasını ister.

Ödev

Öğretmen öğrencilerden seçtikleri ülkelerin özellikleri ve bu özelliklerin nüfus ve ekonomik faaliyetler ile nasıl bir ilişkisi olduğunu rapor olarak yazmalarını ister ve bir sonraki derste öğrencilerin hazırladıkları raporları haber haline getirip bir TV haber programı sunucusu gibi sunmalarını ister.

EK I (Devam)

DERS PLANI

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı: Fahri Günay Ortaokulu

Sınıf: 6. Sınıf

Ders Adı: Sosyal Bilgiler

Ünite Adı: Ülkemiz ve Dünya

Konu: Dünya’da Nüfus ve Ekonomik Faaliyetler

Süre: 40 dakika

Kazanım: Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Temel Beceriler: Araştırma, eleştirel düşünme, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, bilgi teknolojilerini kullanma

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Soru-cevap, haber sunma, düz anlatım, haberleri belli bir dosyada ya da defterde saklama

Araç-gereç ve Kaynaklar: Televizyon maketi, dünya siyasi haritası, sonuç cümlesi yazma kartları,

B. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen derse önceden hazırladığı kartondan yapılmış TV maketini sınıfa getirerek öğrencilerin dikkatini çeker.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere yüksek sesle bir önceki derste verdiği ödevlerin sunulmaya hazır olup olunmadığını sorarak öğrencileri güdüler

Gözden geçirme: Öğretmen “bugünkü dersimizde ülkelerin nüfus ve ekonomik faaliyetlerinin dağılışına etki eden faktörleri örnek ülkeler üzerinden görmüş olacağız” ifadesini kullanarak dersi gözden geçirir.

Derse geçiş: Öğretmen, öğretmen masasına getirdiği maket TV’yi koyarak derse geçer

EK I (Devam)

Geliştirme

- Öğretmen öğrencilere haber haline getirdikleri raporları nasıl sunacakları konusunda gerekli yönergeleri verir.
- Öğretmen öğrencilerin sunumundan önce dünyadaki en seyrek nüfuslu yerleri ve en kalabalık nüfuslu yerleri dünya siyasi haritası üzerinden öğrencilere gösterir.
- Öğretmen hangi öğrencilerin sunum yapmak istediğini sorar ve öncelikle parmak kaldıran öğrencileri haberlerini sunmak üzere TV maketinin bulunduğu öğretmen masasına davet eder.
- Öğretmen gerekli yerlerde nüfus ve dağılışa etki eden faktörleri vurgulamak için öğrencilere sorular sorar.
- Öğretmen sunumlar sonunda, öğrencilerin nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının değindikleri nedenleri tahtaya yazar.

C. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Özet

Öğretmen derste konuşulan konulara hızlı bir şekilde toparlayarak dersi özetler.

Değerlendirme

Öğretmen derse gelmeden önce hazırladığı sonuç cümlesi yazma kartlarını öğrencilere dağıtarak dersin değerlendirmesini yapar.

Ödev

Öğretmen öğrencilerden günlük gazetelerden buldukları ve bugün sundukları dünyadaki nüfus ve ekonomi ile ilgili haberleri defterlerine yapıştırmalarını ödev olarak verir ve bir sonraki derste kontrol edeceğini söyler.

EK I (Devam)
DERS PLANI
A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı: Fahri Günay Ortaokulu

Sınıf: 6. Sınıf

Ders Adı: Sosyal Bilgiler

Ünite Adı: Ülkemiz ve Dünya

Konu: Kaynaklar ve İhtiyaçlar

Süre: 40+40 dakika

Kazanım: Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.

Temel Beceriler: Problem çözme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, İletişim, Araştırma

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Haber bülten tahtasının kullanılması, soru-cevap , düz anlatım, gazete haberlerinin kullanılması, doğru-yanlış, grup çalışması

Araç-gereç ve Kaynaklar: Hindistan cevizi, gazete haberleri, bülten tahtası, çubuk makarna taneleri, düdüklü makarna taneleri, pirinç taneleri, peçeteler, şekerler, kağıtlar

B. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen derse hindistan cevizi ile birlikte gelerek öğrencilerin dikkatini çeker.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere hindistan cevizinin Türkiye'ye nasıl gelmiş olabileceği ile ilgili sorular sorarak derse güdüler.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilerden gelen cevaplardan sonra bugün ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini öğreneceklerini öğrencilere söyler.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencileri gruplara ayırarak derse geçiş yapar.

EK I (Devam)

Geliştirme

- Öğretmen öğrencilere ithalat ve ihracat ile ilgili gazete haberlerini haber bülten tahtasına asar ve öğrencilerden teker teker yüksek sesle sınıfa okumalarını ister.
- Öğretmen öğrencilerin okudukları haberlerden sonra ithalat, ihracat ve dış ticaret açığı kavramlarını açıklar.
- Öğretmen tahtayı ikiye bölerek bir tarafına ihraç ettiğimiz ürünleri, diğer tarafına ise ithal ettiğimiz ürünleri yazar ve öğrencilere ihraç ve ithal ettiğimiz ürünlerin neler olduğunu sorar, öğrencilerden gelen cevapları da tahtaya yazar.
- Öğretmen öğrencilere birlikte en fazla ürün ithal edilen ve ihraç edilen ülkeleri söyler ve öğrencilerden o ülkeleri bulmalarını ister.
- Öğretmen gruplara ayrılan öğrencilerden kendi gruplarına bir ülke ismi bulmalarını ister.
- Öğretmen öğrencilere oluşturulan 4 ülkede ekonomik krizin olduğunu, ülkelerin ekonomilerini düzeltmesi için 25 adet çubuk makarnaya, 20 adet düdüklü makarnaya, 30 tane pirince, 25 tane peçeteye, 5 tane şeker ve 20 tane kağıda ihtiyacın olduğunu ve ekonomilerin ancak böyle dengeye gelebileceğini söyler.
- Öğretmen daha önceden sayısal olarak dengesiz bir şekilde oluşturduğu içinde çubuk makarna, düdüklü makarna, pirinç taneleri, peçeteler, şekerler ve kağıtların bulunduğu poşetleri gruplara dağıtır.
- Öğretmen öğrencilere etkinlik sırasında uyulması gereken kuralları söyler.
- Öğretmen öğrencilerden öncelikle ellerindeki malzemelerin cinsini ve sayısını bir kağıda yazmalarını ister.
- Gruplar ellerindeki malzemelerden eksik ve fazla olanları birbirleriyle alışveriş yaparak tamamlamaya çalışır.
- Öğretmen süreç sonunda malzemelerini ilk tamamlayan grubu tebrik eder ve en zengin ülke ilan eder.

EK I (Devam)**C. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME****Özet**

Öğretmen ithalat, ihracat, dış ticaret açığı, hangi ülkelerle ihracat ve ithalat yapıldığı, hangi ürünlerin ihraç ve ithal edildiğini hızlıca tekrar ederek dersi özetler.

Değerlendirme

Öğretmen öğrencilere doğru yanlış etkinliğini dağıtır ve doldurmalarını ister.

Ödev

Öğretmen öğrencilerden Eskişehir’de üretilen hangi ürünlerin ihraç edildiğini ailelerine sormalarını ve defterlerine yazmalarını ödev olarak verir. Ayrıca günlük gazetelerden ithalat, ihracat, dış ticaret açığı ve dış ticaret fazlası ile ilgili haberleri kesip sınıf panosuna asmaları söylenir.

EK I (Devam)**DERS PLANI****A. BİÇİMSEL BÖLÜM**

Okulun Adı: Fahri Günay Ortaokulu

Sınıf: 6. Sınıf

Ders Adı: Sosyal Bilgiler

Ünite Adı: Ülkemiz ve Dünya

Konu: Yardımlaşma ve İşbirliği

Süre: 40+40 dakika

Kazanım: Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.

Temel Beceriler: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, Türkçeyi güzel doğru ve etkili kullanma, mekan algılama, sosyal katılım

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Rapor sunma, yapboz oyunu, düz anlatım, soru-cevap, grup çalışması

Araç-gereç ve Kaynaklar: Yapboz, A4 boyutundaki kağıtlar, kalemler, gazete haberi

B. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ**Giriş**

Dikkat çekme: Öğretmen derse beraberinde getirdiği yapbozlar ile birlikte giriş yaparak öğrencilerin dikkati çeker

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere “Sizce getirdiğim yapbozlar ile neler yapacağız?” sorusunu yöneltir.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilerden gelen cevaplardan sonra “ Bugün yapacağımız etkinlikten sonra dayanışma ve işbirliğinin önemini öğrenmiş olacağız” açıklamasını yaparak derste öğrenilecek konuyu gözden geçirmiş olur.

Derse geçiş: Öğretmen öğrencileri gruplara ayırmaya başlayarak derse geçiş yapar.

Geliştirme

- Öğretmen grupların gerçekleştireceği etkinlikten önce doğal afetler ve çevre sorunlarıyla ilgili bir takım bilgiler verir.

EK I (Devam)

- Öğretmen gruplara nasıl bir etkinlik gerçekleştirecekleri hakkında bilgiler verir.
- Öğretmen gruplara yeteri kadar A4 kâğıdı ve kalem dağıtır.
- Öğretmen gruplara küresel boyuttaki bir çevre sorunu ile ilgili bir güncel gazete haberi verir.
- Öğretmen gruplardan gazete haberindeki küresel çevre sorununun çözümüne ilişkin rapor hazırlamalarını ister.
- Öğretmen gruplara yeteri kadar süre verir ve süreç içerisinde gruplara gerekli yönlendirmelerde bulunur.
- Öğretmen süreç sonunda grupların dağıtılan küresel çevre sorunu ile ilgili habere göre geliştirdikleri çözümlerin bulunduğu raporlarını sunmalarını ister.
- Öğretmen grupların geliştirdikleri çözüm yollarına ilişkin grup dışındaki öğrencilerden eleştiride bulunmalarını ister.

C. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Özet

Öğretmen ders sonunda ülkemizin ve diğer ülkelerin birbirleriyle doğal afetler ve çevre sorunlarının çözümünde nasıl bir dayanışma ve işbirliği içinde olduklarına ilişkin örnekler vererek konuyu özetler.

Değerlendirme

- Öğretmen gruplara birer ülke isimleri verir ve birer tane yapboz verir.
- Öğretmen gruplardan yapbozları çözmelerini ister.
- Öğretmen dağıttığı yapboz parçalarından birkaç parçayı diğer grupların yapbozuyla karıştırır ancak bunları gruplara söylemez.
- Öğretmen gruplara, diğer gruplar ile iletişim halinde olabilecekleri açıklamasını yapar.
- Öğretmen öğrencilere yapbozların belirli bir sürede içerisinde bitirilmesi gerektiğini söyledikten sonra süreyi başlatır.
- Öğretmen etkinlik bitiminde öğrencileri eski düzenlerine sokar ve etkinlikten neler öğrenildiğine ilişkin sorular sorar ve gelen dönütleri tahtaya yazar.

EK I (Devam)

- Öğretmen öğrencilere süreç içerisinde grupların birbirleriyle nasıl yardımlaşma ve işbirliği içinde olduklarına dair gözlemlerini aktarır ve yaşadıkları bu deneyim üzerinden işbirliği ve dayanışmanın nasıl bir öneme sahip olduğu noktasına vurgu yapar.

Ödev

Öğretmen öğrencilerden bir sonraki derse kadar ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini ile ilgili bir logo yapmalarını ister.

EK I (Devam)**DERS PLANI****A. BİÇİMSEL BÖLÜM****Okulun Adı:** Fahri Günay Ortaokulu**Sınıf:** 6. Sınıf**Ders Adı:** Sosyal Bilgiler**Ünite Adı:** Ülkemiz ve Dünya**Konu:** Toplumlar arası etkileşim**Süre:** 40 dakika**Kazanım:** Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.**Temel Beceriler:** Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, girişimcilik, mekan algılama, empati**Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri:** Haber bülten tahtasının kullanımı, haber haritalarının kullanımı, beyin fırtınası, soru-cevap, düz anlatım**Araç-gereç ve Kaynaklar:** Haber bülten tahtası, haber haritası, dizüstü bilgisayar, logolar, çalışma yaprakları**B. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ****Giriş**

Dikkat çekme: Öğretmen beraberindeki haber bülten tahtası ve haber haritası ile birlikte derse giriş yaparak öğrencilerin dikkatini çeker

Güdüleme:

Gözden geçirme: Öğretmen “bugün uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki yerini ve önemini öğrenmiş olacağız” şeklinde bir açıklama yapar.

Derse geçiş: Öğretmen haber bülten tahtasını ve haber haritasını sınıfta bir yere sabitleyerek derse geçiş yapar.

EK I (Devam)

Geliştirme

- Öğretmen haber bülten tahtasındaki uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinlikleri ile ilgili haberleri öğrencilere kısaca tanıtır.
- Öğretmen sınıftan birkaç öğrenciyi haber bülten tahtasındaki haberleri arkadaşlarına okumaları için tahtaya çıkarır.
- Öğrenciler haber bülten tahtasındaki haberleri arkadaşlarına okur.
- Öğretmen okunan haberler ile ilgili toplumlar arası etkileşim bağlamında sorular sorar.
- Öğretmen haber haritasını öğrencilere tanıtır.
- Öğretmen öğrencilere bildikleri uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinlikleri olup olmadığını sorar.
- Öğretmen öğrencilerin Cannes Film Festivali, 2012 Güney Kore Expo, 2012 Londra Olimpiyatları ve Eskişehir Türkvizyon 2012 Şarkı Yarışması ile ilgili bilgiler konusunda öğrencilere sorular sorar.
- Öğretmen Cannes Film Festivali, 2012 Güney Kore Expo, 2012 Londra Olimpiyatları ve Eskişehir Türkvizyon 2012 Şarkı Yarışması logolarını haber haritasında uygun yerlere yapıştırılmaları için parmak kaldıran öğrencileri kaldırır.
- Öğretmen dizüstü bilgisayardan öğrencilere uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinlikleri ile ilgili görseller gösterir.
- Öğretmen haber haritasındaki etkinliklerin ortak özelliklerini ve toplumlar için önemini öğrencilere sorar.
- Öğretmen uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü haber haritasındaki örnekler üzerinden öğrencilere anlatır.

EK I (Devam)**C. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME****Özet**

Öğretmen ders sonunda derste hangi konular üzerinde durulduğuna ilişkin bir özet yapar.

Değerlendirme

Öğretmen önceden hazırladığı Eskişehir Türkvizyon 2012 Şarkı Yarışması ile ilgili soruların bulunduğu çalışma yapraklarını öğrencilere dağıtır ve öğrencilerden soruları cevaplamalarını ister.

Ödev

Öğretmen ödev olarak öğrencilere siz olsanız toplumlar arası etkileşimlerin gerçekleştirilmesi için farklı olarak nasıl bir uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliği düzenlersiniz sorusunu sorar ve bu soruyu ev ödevi olarak verir.

EK I (Devam)**DERS PLANI****A. BİÇİMSEL BÖLÜM****Okulun Adı:** Fahri Günay Ortaokulu**Sınıf:** 6. Sınıf**Ders Adı:** Sosyal Bilgiler**Ünite Adı:** Demokrasinin Serüveni**Konu:** Devletler ve Yönetim Biçimleri**Süre:** 40+40 dakika**Kazanım:** Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.**Temel Beceriler:** Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, empati**Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri:** Beyin fırtınası, karikatürlerin kullanılması, tartışma, soru-cevap**Araç-gereç ve Kaynaklar:** sınıf tahtası, karikatürler, A3 bilgi kağıtları, beni bul etkinlik kağıdı**B. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ****Giriş**

Dikkat çekme: Öğretmen öğrencilere derse girer girmez “arkadaşlar hemen sınıfı U düzenine sokuyoruz” der ve “sizce ben neden sınıfı U düzenine soktuk” sorusunu sorar.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere “bugün sizinle farklı yönetim şekillerini öğreneceğiz” der.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “bu dersimizde sizinle beraber demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini tartışacağız” der.

Derse geçiş: Öğretmen farklı yönetim şekillerine ilişkin karikatürlerin olduğu A3 kağıtlarını tahtaya yapıştırarak derse geçer.

EK I (Devam)

Geliştirme

- Öğretmen tahtaya astığı karikatürde görünenleri öğrencilerle birlikte anlamaya çalışır.
- Öğretmen öğrencilere tahtaya astığı karikatürlerle ilgili ne anladıklarını sorar.
- Öğretmen öğrencilerden gelen cevapları da toparlayarak monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyeti karikatürler üzerinden anlatır.0020
- Öğretmen günümüzde monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyet ile yönetilen ülkelerden örnekler verir ve öğrencilerden örnek verdiği ülkelerin yönetimleri hakkında ne bildiklerini sorar.
- Öğretmen demokrasinin temel ilkeleri olan milli egemenlik, özgürlük, eşitlik, çoğulculuk, insan haklarına saygı ve katılımcılık ilkelerine ilişkin bilgileri her biri birer A3 formatında kağıtta olmak üzere sınıf tahtasına asar.
- Öğretmen oluşturulan yuvarlak masadaki tüm öğrencileri görecekte oturma ve öğrencilerden monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyeti tahtada asılı olan demokrasinin temel ilkelerine göre sırasıyla tartışmalarını ister.
- Öğretmen bir moderatör olarak tartışmayı yürütür ve ilgili yerlerde öğrencilere sorular sorar.
- Öğretmen tartışmanın sonunda öğrencilerden kendileri için en ideal yönetim biçiminin ne olduğunu ve neden o olduğunu sorar.

C. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Özet

Öğretmen monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyet kavramlarından; milli egemenlik, özgürlük; eşitlik; çoğulculuk; insan haklarına saygı ve katılımcılık ilkelerinden bahsedildiğini hızlı bir şekilde sınıfta belirterek dersi özetler.

Değerlendirme

Öğretmen ders sonunda öğrencilere beni bul etkinliğini vererek dersin değerlendirmesini yapar.

EK I (Devam)**Ödev**

Öğretmen ödev olarak öğrencilerden beyaz çizgisiz bir kağıda yönetim şekillerinden herhangi biri ile ilgili karikatür çizmelerini ödev verir ve çizdikleri karikatürleri gelecek derste toplayacağını söyler.

EK I (Devam)
DERS PLANI
A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Okulun Adı: Fahri Günay Ortaokulu

Sınıf: 6. Sınıf

Ders Adı: Sosyal Bilgiler

Ünite Adı: Demokrasinin Serüveni

Konu:

Süre: 40

Kazanım: Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.

Temel Beceriler: Eleştirel düşünme, iletişim, empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, tarihsel empati

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Karikatürlerin kullanımı, haber konularının günlük tartışma konusu olarak işlenmesi, grup çalışması, soru-cevap, düz anlatım,

Araç-gereç ve Kaynaklar: Karikatür, resimler, gazete haberleri, sonuç yazma kartları

B. ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

Giriş

Dikkat çekme: Öğretmen derse A4 boyutunda karikatürler ile gelerek öğrencilerin dikkatini çeker.

Güdüleme: Öğretmen öğrencilere “bugün dersimizde sizlerle birlikte kadınların toplumumuzdaki önemi ile ilgili konuşacağız” der.

Gözden geçirme: Öğretmen öğrencilere “ders sonunda Türk tarihinde ve günümüzde kadının konumunu ve önemini öğrenmiş olacağız” der.

Derse geçiş: Öğretmen karikatürleri öğrencilere göstererek derse geçiş yapar.

EK I (Devam)

Geliştirme

- Öğretmen öğrencilerden kadın hakları ile ilgili karikatürleri yorumlamalarını ister.
- Öğretmen daha sonra orta asya ilk Türk devletlerinde kadının rolünü gösteren bir fotoğrafı göstererek öğrencilerin fotoğrafı yorumlamasını ister.
- Öğretmen öğrencilerden Sosyal Bilgiler ders kitabının 178. Sayfasında yer alan Halide Edip Adıvar ile ilgili bilgilerin bulunduğu metni okumalarını ister.
- Öğretmen öğrencilere metinde ne anladıklarına ilişkin sorular sorar.
- Öğretmen öğrencilere “Nene Hatun’u tanıyanınız var mı?” sorusunu yöneltir ve öğrencilerden gelen cevaplardan sonra Nene Hatun ile ilgili kısa bilgiler verir.
- Öğretmen daha sonra Nene Hatun ile ilgili kısa bir görsel izlettirir.
- Öğretmen öğrencilere “çevrenizde meslek sahibi olan kadın tanıdıklarınız var mı?” sorusunu sorar ve öğrencilerden bahsi geçen kişiyi tanıtmalarını ister.
- Öğretmen öğrencileri 3-4 kişilik gruplara ayırır.
- Öğretmen gazetelerden kestiği günümüzdeki başarılı kadınlar ile ilgili haberleri ve haberlerin başlıklarını ayrı ayrı olarak gruplara verir.
- Öğretmen gruplardan gazete haberlerine en uygun başlıkları bulmalarını ister.
- Gruplar süreç sonunda 5N1K yöntemine göre 2 haberi sınıfa sunarlar.
- Öğretmen öğrencilere günümüzde kadınların eski zamanlara göre nasıl bir değişim gösterdiğini sorar ve karşılaştırmalarını ister.

EK I (Devam)**C. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME****Özet**

Öğretmen ders süresince değinilen konu başlıklarını tekrar ederek dersi özetlemiş olur.

Değerlendirme

Öğretmen öğrencilerden sonuç yazma kartlarını doldurmalarını ister.

Ödev

Öğretmen ödev olarak öğrencilerden çevrelerinde yeni işe başlamış bir kadın ile “Sizi Tanıyabilir Miyiz” etkinliğini gerçekleştirmelerini ister.

EK İ ÖĞRENCİLERİN HABER DEFTERLERİNDEN ÖRNEKLER

Bu gün sabahın erken saatlerinde dersler bitince, ille fişinle elinde diğer gençler daha güzel olsun

Geten habere göre, Avrupa'daki otomotiv pazarının içine girme haberleri anlattık

Bu hafta, Avrupa'da otomotiv pazarında, bazı sonuçlar oldu ama çok güzel bir hafta oldu.



Yılın ilk çeyreğinde iç pazarda yüzde 24 daralan otomotiv sektörü, küresel talebin canlanmasıyla birlikte ihracatını yüzde 8 artırdı.

İç pazarı düşen otomotiv ihracatta hedef büyüttü

Özellikle Avrupa'da yaşanan toparlanmanın etkisiyle 2014'te 23 milyar dolar ihracat hedefleniyor. İç piyasa için ise ÖTV ve hurda teşviki bekleniyor

Otomotiv Endüstrisi İhracatçıları Birliği (OİB) Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Sabuncu, Avrupa'daki otomotiv pazarının geçen yıl ve öncesinde önemli ölçüde daraldığını, ancak 2013'ün son ayları ve 2014'ün ilk çeyreğinde yüzde 5-10'luk bir artıdan bahsedilebileceğini belirtti. Bu gelişmenin Türk otomotiv sektörü açısından sevindirici olduğunu söyleyen Sabuncu, "Biz ürettiğimiz yüzde 70'ini ihraç ediyoruz. Bunun da yüzde 70'i AB'ye gidiyor. Oradaki iyileşme bizi de ilgilendiriyor. İhracatımızı ilk 3 ayda yüzde 8 arttı. Bu böyle devam ederse

2014'te 23 milyar dolarlık bir ihracata yaklaşırız" dedi. İç pazarın yılın ilk çeyreğinde yüzde 24 daraldığını hatırlatan Sabuncu, şöyle devam etti: "Beklenen bir 'Hurda Teşvik Yasası' var. İç pazarda eksiden artıya geçmek için bunun geçmesi çok faydalı olur. Özel Tüketim Vergisi 1600 cc'nin altındaki araçlarda 5 puan arttı. Belki buradan da bir gerileme yapılabilir. Bunlar olursa, iç pazar için iyi olur." Otomotiv Endüstrisi İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Cengiz Kabatepe de, otomotiv yan sanayinin yeni hedef pazar olarak Güney Amerika'ya odaklandığını bildirdi.

EK İ (Devam)

İhracat Haberleri

Çelik Sektöründe En Fazla İhracat Irak'a Yapıldı

Yılın 11 aylık döneminde 12,7 milyar dolarlık ihracat yapan çelik sektörü, en fazla ihracatı Irak'a gerçekleştirdi. Bu dönemde, sektör ihracatının yüzde 36'sını oluşturan demir çelik çubuk, ihracat geliri en yüksek ürün oldu. ...

Veysel Eroğlu: Ormandan 1.5 Milyar Dolarlık İhracat Hedefliyoruz

Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu, ormanda yetişen odun dışı ürünlerden 2015'te 1.5 milyar dolarlık ihracat hedeflediklerini, söz konusu geliri de orman köylülerine ...

EK İ (Devam)

İTHALAT

Sanayi kenti Kocaeli, ocak-şubat aylarındaki ithalatını 2013'ün aynı dönemine göre yüzde 0,4 azalışla 1 milyar 932 milyon 734 bin dolara düşürdü

KOCAELİ - Bu yılın ilk iki ayındaki ithalatını 2013'ün aynı dönemine göre yüzde 0,4 azalışla 1 milyar 932 milyon 734 bin dolara düşüren Kocaeli, ülke genelinde en fazla ithalat yapan iller sıralamasında üçüncü oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden verilerine göre, Kocaeli'nin ocak-şubat aylarındaki ithalatı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0,4 azaldı.

Türkiye'nin toplam ithalatının yüzde 5,1'ini gerçekleştiren Kocaeli, 1 milyar 932 milyon 734 bin dolarlık ithalatla İstanbul ve İzmir'in ardından üçüncü sırada yer aldı.

Söz konusu dönemde kentte ithalat yapan firma sayısı, 2013'ün ocak-şubat aylarına göre yüzde 6,1 artarak 881'e çıktı.

Kentin, fasıllar düzeyinde en büyük ithalat kalemi, 438 milyon 554 bin dolarla "demir ve çelik" olurken, bunu 437 milyon 638 bin dolarla "minerale yakıtlar, minerale yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, minerale mumlar", 155 milyon 588 bin dolarla "plastik ve mamulleri", 129 milyon 168 bin dolarla "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler" izledi.

İHRACAT

Shell Derince'de yeni ihracat rekoru

1963 yılından bu yana Kocaeli ilinde madeni yağ ve gres üretimini sürdüren Shell Derince Tesisleri, 2013 yıl sonu değerlendirmelerine göre ihracat hacmini rekor seviyeye ulaştırdı. Shell Derince Tesisleri'nden 2013'te bir önceki yıla kıyasla yüzde 57 oranında artış yaşandı ve toplam 21.378 ton ihracat gerçekleştirildi. (2012 yılında 13.600 ton Shell madeni yağ ve gres ihracatı gerçekleştirilmişti). Madeni yağ ve gres üretiminde sağladığı 2013 ihracat sonuçlarıyla sektördeki liderliğini bir kez daha gözler önüne seren Derince Tesisleri, yarım asırdır sürdürdüğü başarılı performansı ve yarattığı ihracat miktarıyla Türkiye'nin büyümesine de güç katıyor.

49 ÜLKEYE İHRACAT

117 kişinin istihdam edildiği Shell & Turcas Derince Madeni Yağ ve Gres Fabrikası, 2013 yılında toplam üretiminin yüzde 25'ini 49 ülkeye ihraç ederek büyük bir başarıya da imza attı. Shell Derince Tesisleri'nde üretilen madeni yağ ve gres yağı başta Kazakistan, Yunanistan ve Rusya olmak üzere, 49 ülkede 55 farklı noktaya ihraç ediliyor. İhracatın yanı sıra yurtiçinde de madeni yağ ve gres ihtiyacını karşılıyor. Tesis Türkiye'deki büyük sanayi kuruluşlarına ürün tedarik ediyor.

KOCAELİ'DEN DÜNYAYA AÇILAN KAPI

Derince Tesisleri, Kocaeli ve çevre ekonomisi açısından da büyük önem taşımayı sürdürüyor. 50 yılı aşkın bir süredir bölge ekonomisinin lokomotifleri arasında yer alan tesislerde üretilen madeni yağ ve gres, yurt içi ve yurt dışında demir-çelikten inşaatla kadar farklı sektörlerde kullanılıyor. Tesis, yarattığı hacimle ayrıca Türkiye İhracatçılar Meclisi TİM'in "Türkiye'nin İlk 1000 İhracatçı Firması" listesinde de yer alıyor.

EK J

SONUÇ CÜMLESİ YAZMA KARTI ÖRNEĞİ

Sonuç Cümlesi Yazma Kartı

Ben bu derste...*Halkların*...*değer*...öğrendim.

Bu derste...*halkların*...öğrenmek benim için büyük bir sürpriz oldu.
değer...*değer*...*değer*...

Bütün bu öğrendiklerimden sonra...*diğer*...merak etmeye başlıyorum.
halkların...

Öğrendiklerim...*halkların*...yeniden keşfetmemi sağladı.

...*Başarı*... ile aynı fikirde değilim.
arkadaşlarım...

Şimdi daha iyi anlıyorum ki...*herkes*...*daha çok*...*değer*...

...*Değerlik*... hakkında daha fazla öğrenmek isterim.

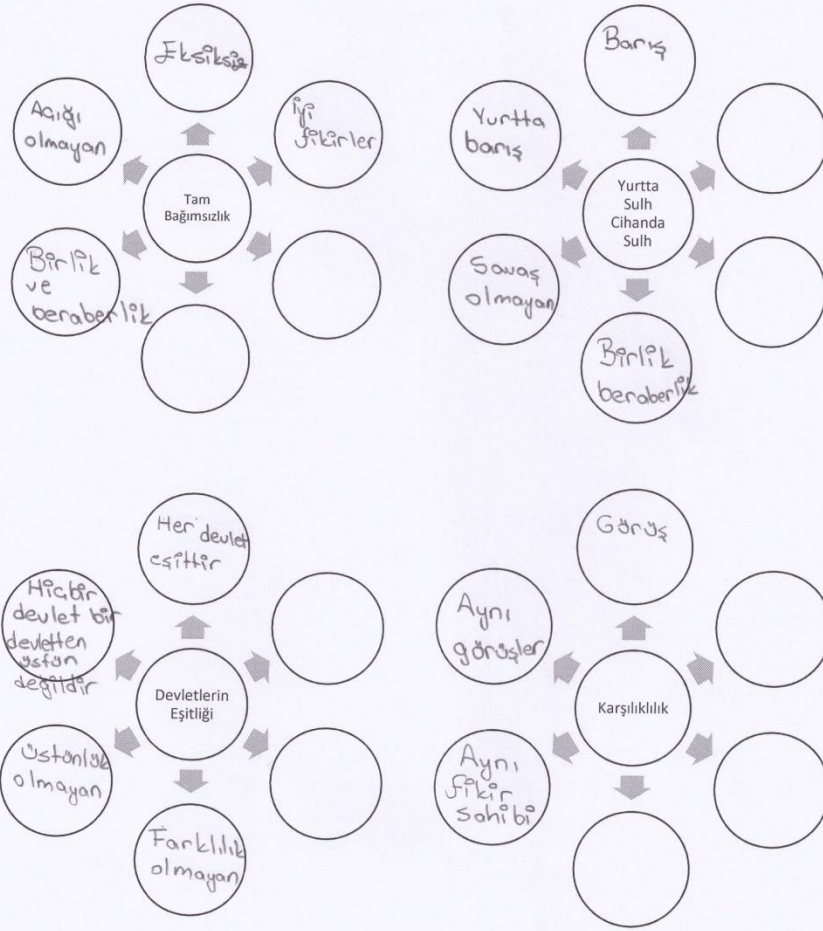
Saniyorum ki, bu dersten sonra...*daha*...*çok*...*değer*...

EK K KAVRAM HARİTASI ÖRNEĞİ

ATATÜRK'ÜN MİLLİ DİŞ POLİTİKA İLKELERİ

Sevgili Öğrenciler

Aşağıda Atatürk'ün milli dış politikası ilkeleri yer almaktadır. Lütfen her bir ilke için aklınıza gelenleri, ilkelerin etrafındaki boşluklara yazınız. Başarılar dilerim.



EK L ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU ÖRNEĞİ

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Sevgili Öğrenciler

Bu form kendinizi bireysel olarak değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda ifade edilen davranışların karşısındaki kutucuklardan, sizin için en uygun olduğunu düşündüğünüzün karşısına "X" işareti koyunuz.

Öğrencinin;

Adı ve Soyadı:

Sınıfı :

No :

Davranış	Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Arada sırada	Hiç
Gruptaki arkadaşlarıma saygısızlık etmedim.	X				
Grup arkadaşlarımlın önerilerini dikkatlice dinledim.	X				
Etkinlik esnasında anlamadığım yerlerde sorular sordum.		X			
Yapılması gereken şeyleri sırasıyla takip ettim.		X			
Etkinlik esnasında kendi fikirlerimi arkadaşlarıma anlattım.	X				
Etkinlik esnasında çalışma arkadaşlarıma yardım ettim.	X				
Gazete haberini yazarken günümüzdeki dış politika ile ilgili haberleri gözden geçirdim.	X				

Bu etkinlikte neyi iyi yaptım?

..... kesme işini ve haber bulmayı.

Hangi konuda zorlandım?

..... kendimizin yazacağımız haberde.

Bu etkinlikte neyi iyi öğrendim?

..... Gazete nasıl yapılır.

EK M AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU ÖRNEĞİ

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Sevgili Öğrenciler

Bu form etkinlik sırasında beraber çalıştığınız grubu değerlendirmeniz için hazırlanmıştır. Lütfen aşağıdaki soruların yanıtlarını gerekli yerlere doldurunuz.

Adınız ve Soyadınız: _____

Sınıfınız: _____

Numaranız: _____

Bu etkinlikte grup olarak ne yaptınız?

Haber bulup gazeteye yapıştırdım.

Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?

Belgele olmamız.

Etkinlik sırasında grup olarak karşılaştığınız sorunlar neler oldu?

Olmadı.

Etkinlik sırasında grup olarak hangi konularda zayıf kaldınız?

Kalmadık.

Grubunda bir değişiklik yapmak isteseydin neyi değiştirdin?

Değiştirmek istemedim.

Grup arkadaşların gazetenizin hangi bölümüne katkı sağladı?

Bütün bölümlere.

Gazete haberlerini seçerken hangi konulara dikkat ettin?

Dış ülkelerle bağlantısı olması.

EK N
HABER HARİTASI ÖRNEĞİ



KAYNAKÇA

- Adak, N. (2009). Sosyoloji ve sosyal problemler. N. Adak (Ed.). *Sosyal problemler sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye’den örnekler içinde* (s. 15-34). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Akdağ, H., Oğuz, R., Tatar, O. ve Subaşı, Y. (2014). Ortaokul Sosyal Bilgiler dersinde ders kitaplarının güncel olaylar bağlamında öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Bilimleri Dergisi*. 2(2), 49-65.
- Akengin, H. ve İbrahimoglu, Z. (2010). Sosyal Bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve derse ilişkin görüşlerine etkisi. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 1-20.
- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1). 3-28.
- Alessio, J. C. (2011). *The systematic study of social problems: Social responsibility through progressive sociology*. Burlington: Ashgate.
- Altınok, A. (2012). *Sosyal katılım faaliyetlerinin 12-14 yaş grubu öğrencilerinin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- Altun, A. (2009). Sosyal Bilgiler derslerinde karikatürlerin kullanımı. Turan, R. & Akdağ, H. (Ed.). *Sosyal Bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar – 1 içinde* (s. 191-212). Ankara: Pegem Akademi.
- Anderman, E. M. & Johnstone, J. (1994). Motivational influences on adolescents’ current events knowledge. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED381420.pdf> adresinden 14.04.2015 tarihinde edinilmiştir.
- Arın, D. ve Deveci, H. (2008). Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(26), 170-185.

- Aykaç, N. (2007). Sosyal bilgiler dersinde aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerin derse karşı tutumuna, erişim düzeyine ve kalıcılığa etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), 24-37.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Barber, J. P. & Walczak, K. K. (2009). *Conscience and critic: peer debriefing strategies in grounded theory research*. Paper presented at the meeting of the American Educational Research Association (AERA), California.
- Barr, R., Barth, J. L. & Shermis, S. S. (1970). *Sosyal Bilgiler' in doğası*. C. Dönmez (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Berk, F. (2014). *Toplumsal ve bireysel sorunlara giriş*. İstanbul: Sokak Kitapları Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Deneyisel desenler: Öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demriel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (Geliştirilmiş 12. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Byford, J. & Russell, W. (2007). The new Social Studies: a historical examination of curriculum reform. *Social Studies Research And Practice*, 2(1), 38-48.
- Cabe, P. A., Walker, M. H. & Williams, M. (1999). Newspaper advice column letters as teaching cases for development psychology. *Teaching of Psychology*, 26(2), 128-130.
- Chapin, J. R. (2006). *Elementary Social Studies: a practical guide* (6th ed.). Boston: Pearson.
- Coleman, J. W. (1998). *Social problems: A brief introduction*. Londra: Longman.
- Crowe, A. R. & Dinkelman, T. (2010). Self-study and Social Studies: framing the conversation. In A. R. Cowe (Ed.). *Advancing Social Studies education through self-study methodology: The power, promise, and use of self study in Social Studies education* (pp. 1-19). New York: Springer.

- Curtin, M. & Fossey, E. (2007). Appraising the trustworthiness of qualitative studies: guidelines for occupational therapists. *Australian Occupational Therapy Journal*, 54, 88-94.
- Çelikkaya, T. ve Yakar, H. (2015). Sosyal Bilgiler programında gazete, dergi ve internet haberlerinin kullanılması. *Turkish Studies*, 10(3), 251-270.
- Çetin, T. ve Sönmez, Ö. F. (2009). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin amaç ve içeriğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 851-875.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya* (8. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirkaya, H. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerini günlük yaşamla bağdaştırma durumları. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda (USBES II) sunulan bildiri, 26-28 Nisan, Aksaray.
- Demirkaya Gedik, H. (2008a). Sosyal Bilgiler ders kitaplarında güncel konular. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 117-134.
- Demirkaya Gedik, H. (2008b). *Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Deveci, H. (2005). Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology*. 4(3), 159-166.
- Deveci, H. (2007). Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 417-451.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (Geliştirilmiş 2. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Englund, T. (2000). Rethinking democracy and education: towards and education of deliberative citizens. *Curriculum Studies*, 32(2). 305-313.
- Ercan, B. (2009). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sosyal sorumluluk anlayış ve uygulamaları: Antalya örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

- Evans, R. W. (2004). *The Social Studies wars*. New York: Teachers College Press.
- Evans, R. W., Avery, P. G., & Pederson, P. V. (1999). Taboo topics: Cultural restraint on teaching social issues. *The Social Studies*, 90(5), 218-224.
- Ezzedeen, S. R. (2008). Facilitating class discussions around current and controversial issues: ten recommendations for teachers. *College Teaching*, 56(4), 230-236.
- Fuller, R. C., & Myers, R. R. (1941). The natural history of a social problem. *American Sociological Review*, 6(3), 320-329.
- Galczynski, M., Tsagkaraki, V., & Ghosh, R. (2011). Unpacking multiculturalism in the classroom: Using current events to explore the politics of difference. *Canadian Ethnic Studies*, 43(3), 145-164.
- Garai, J. E. (1962). Information of college students on current affairs. *Journal Of Educational Sociology*, 36(2), 57-65.
- Gedik, H. (2010). Güncel olayların ilköğretim Sosyal Bilgiler derslerinde kullanımı ve öğrenci görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 97-118.
- Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş*. A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökçe, N. (2009). Çevre eğitiminde gazetelerden yararlanma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 251-265.
- Greene, J. C., Caracelli, V. J. & Graham, W. F. (1989). Toward conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation And Policy Analysis*, 11(3), 255-274.
- Gülbahar, Y. (2006). Öğretim araç ve materyalleri. N. Aykaç & H. Aydın (Ed.) *Öğrenme-öğretme sürecinde planlama ve uygulama içinde* (s. 261-286). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Gürdoğan Bayır, Ö. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Gürkan, B. (2009). *Sosyal bilgiler eğitiminde güncel olaylar: İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde güncel olayları ele alış biçimlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Haas, M. E. & Laughlin, M. A. (2000). *Teaching current events: Its status in Social Studies today*. Paper presented at the meeting of the American Educational Research Association, New Orleans.
- Hackett, M. (2007). Teaching about Iraq; It's more than current events. *NSSSA Leader*, 5, 5-6.
- Henslin, J. M. (2014). *Social problems: A down-to-earth approach* (11th edition). Boston: Pearson.
- Hofstetter, C. H., Hofstetter, C. R., Lapp, D. & Flood, J. (2000). The effect of the weekly reader on children's knowledge and current events. *Evaluation Review*, 24(272), 272-294.
- Houston, C. (1992). *The effect of channel one broadcasts on middle school achievement*. Unpublished research paper, Sam Houston State University. Retrieved June 19, 205, from ERIC database. (ED358010).
- Kabapınar, Y. ve Baysal, N. Z. (2004). İlköğretim hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimine yaşamın kendisini taşımak: gazete haberinin kullanıldığı bir öğretimin tasarlanması ve değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 10(3), 384-419.
- Kaltsounis, T. (1987). *Teaching Social Studies in the elementary school: The basics for citizenship*. (2nd ed.) New Jersey: Prentice Hall.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (23. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaymakçı, S. ve Ata, B. (2012). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgilerin doğasıyla ilgili görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 35-64.

- Kaymakçı, S. (2009). Yeni Sosyal Bilgiler programı neler getirdi? *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(83). 1530-1545.
- Kaymakçı, S. (2012). Sosyal Bilgiler öğretim programında ilişkilendirmeler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12(1), 273-304.
- Keskin, Y. (2009). Türkiye’de ilkokul programlarında yer alan sosyal bilgiler içerikli derslere ait öğretim programlarının gelişimine tarihsel bir bakış, *TSA Dergisi*, 13(2), 107-130.
- Kılıçoğlu, G. (2012). Sosyal Bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.). *Sosyal Bilgiler öğretimi* (2. bs.) içinde (s. 4-14), Ankara: Pegem Akademi.
- Kırıkkaya, E. B. ve Bozkurt, E. (2012). Fen ve teknoloji derslerinde gazetelerden yararlanılarak hazırlanan ders etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(165), 64-80.
- Kızılcılık, S. (1991). *Sanayileşme ve kentleşme süreci ile ortaya çıkan bazı sosyal problemlerin suça etkisi üzerine sosyolojik düzeyde teorik bir çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kornblum, W. (1991). *Social problems* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Kutiavina, E. E., Petrova, I.E. & Shinkareno, E. A. (2014). Social problems as perceived by college students in Nizhnii Novgorod, *Russian Education and Society*, 56(11), 25-40.
- Leon-Guerrero, A. (2005). *Social problems: Community, policy, and social action*. California: Pine Forge Press.
- Macionis, J. J. (2015). *Social problems* (6th ed.). Boston: Pearson.
- Mardache, A. (2010). Community of Predeal a Diagnosis of Social Problems. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov*, 3(52), 34 – 40.
- Martorella, P. H. (1998). *Social Studies for elementary school children: Developing young citizens* (2nd ed.). New Jersey: Merrill Prentice Hall.

- Martorella, P. H. & Beal, C. (2002). *Social Studies for elementary school classrooms: Preparing children to be global citizens* (3rd ed.). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Michealis, J. U. & Garcia, J. (1996). *Social Studies for children: A guide to basic instruction*. (11th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- MEB (2005). *Sosyal Bilgiler 4.-5. sınıf programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=2&kno=39> adresinden 03.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Nas, R. (2000). *Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi (program, yöntem ve etkinlikler)*. Bursa: Ezgi kitabevi.
- National Council of Social Studies, NCSS (1994). *Expectations of excellence: Curriculum standarts for Social Studies*. Washington: NCSS.
- Neiblig, J. T. (1982). *A social sensitivity of arizona community college administrators*. Unpublished doctoral dissertation, Arizona State University, Arizona.
- Nirun, N. (1970). *Sosyal sistemlerde sapmalar. Araştırma VIII*. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/968/11925.pdf> adresinden 08.04.2015 tarihinde edinilmiştir.
- Nordik Alkol ve Uyuşturucu Araştırma Konseyi (1998). *Journalists, administrators and business people on social problems: A study around Baltic Sea*. Sarı Hanhinen & Jukka Törrönen (Ed.). Helsinki: NAD Publication No:35.
- Ostrow (1988). *Sosyal duyarlılık: alışkanlık ve deneyim üzerine bir çalışma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Boston University, Boston.
- Öcal, A., Demirkaya, H. & Altınok, A. (2013). İlköğretim öğrencilerine yönelik sosyal duyarlılık ölçeğinin geliştirilmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(1), 67-76.
- Özdemir, C. (2001). Neofonksiyonalizm. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 81-90.
- Özdemir, S. M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı ve Değerlendirilmesi, M. Safran (Ed.). *Sosyal Bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2011). Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. C. Öztürk (Ed.). *Farklı ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları* içinde (s. 1-40). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, A. ve Akdoğanolu, E. (2009). Küresel problem: Eğitim. N. Adak (Ed.). *Sosyal problemler sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye'den örnekler* içinde (s. 67-97), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal Bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.) *Sosyal Bilgiler öğretimi* (3. bs.) içinde (s. 2-30). Ankara: Pegem Akademi.
- Pashkevich, A. V. (2011). Upper-grade students' attitudes toward social problems. *Russian Social Science Review*, 52(5), 25-33.
- Paykoç, F. (1989). Güncel olaylarla belirli gün ve haftaların öğretimi. B. Özer (Ed.). *Özel öğretim yöntemleri Sosyal Bilgiler öğretimi* içinde (s. 44-60). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Pescatore, C. (2007). Current events as empowering literacy: for english and Social Studies teachers. *Journal of Adolescent &Adult Literacy*, 51(4). 326-339.
- Plano Clark, V.L. & Creswell, J. W. (2008). *Mixed methods reader*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Sahranç, Ü. (2008). Öğrenme psikolojisi ile ilgili temel kavramlar. İ. Yıldırım (Ed.). *Eğitim psikolojisi* içinde (s. 293-320). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seçer, İ. (2013). *Spss ve lisrel ile pratik veri analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seefeldt, C. (1989). *Social Studies for the preschool-primary child*. (Eighth edition) Ohio: Merrill Publishing Company.
- Sharp, K. A. (2009). *A survey of appalachian middle & high school teacher perceptions of controversial current events instruction*. Paper presented at the meeting of the 89th National Council of Social Studies, Atlanta.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75.

- Smith, D. O. (1963). *Current events in the intermediate grades of a modern elementary school*. Unpublished master's thesis, Newark State College, New Jersey.
- Sönmez, Ö. F. (2013). Harita okuryazarlığı, E. Gençtürk ve K. Karatekin (Ed.), *Sosyal Bilgiler için çoklu okuryazarlıklar* içinde (s. 138-156). Ankara: Pegem Akademi.
- Şentürk, Ü. (2006). *Parçalanmış aile çocuk ilişkisinin sebep olduğu sosyal problemler (Malatya uygulaması)*. Yayınlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Tarman, B. ve Acun, İ (2010). Sosyal bilgiler eğitimi ve yeni bir sosyal bilgiler hareketi. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Dergisi*, 1(1), 1-16.
- TDK. (2015). *Yazım Kılavuzu*. <http://tdk.gov.tr> adresinden 07.04.2015 tarihinde edinilmiştir.
- Tomal, N., Karadeniz, C. ve Demirkaya, H. (2008). Gazete haberlerinin coğrafya öğretimindeki önemi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(1), 73-85.
- Turner, T. N. (1999). *Essentials of elementary Social Studies* (2nd ed.). Needham: Allyn & Bacon.
- Türkkahraman, M. ve Tutar, H. (2009). Sosyal değişme, bütünleşme ve çözülme bağlamında toplumda farklı kültür ve anlayışların yeri ve önemi. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Ünlüer, G. (2008). *Sosyal Bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ünlüer, G. ve Yaşar, Ş. (2012). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 43-57.
- Welton, D. A. & Mallan, J. T. (1999). *Children and their world: Strategies for teaching Social Studies* (6th ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Vostok, K. E. (2009). The teaching methods of teaching current events. *About Face International: One Article Per Day*.

<https://onearticleperday.files.wordpress.com/2009/05/the-methods-of-teaching-current-events3.pdf> adresinden 01.04.2015 tarihinde edinilmiştir.

- Yaman, H. (2010). Bir öğretim aracı olarak karikatür: Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 1215-1242.
- Yeşiltaş, E. (2012). Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim materyalleri ve teknolojileri. M. Safran (Ed.) *Sosyal bilgiler öğretimi* (2. bs.) içinde (s. 226-240) . Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. genişletilmiş bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zakrasek, M. M. (1989). *The effectiveness of newsgame as an educational tool in the teaching of current events*. Unpublished doctoral dissertation, University of Arizona, Arizona.
- Zarrillo, J. J. (2004). *Teaching elementary Social Studies principles and applications*. (2nd edition). New Jersey: Prentice Hall.